

Møte tirsdag den 8. april 2008 kl. 14.58

President: Sigvald Oppebøen Hansen

Dagsorden (nr. 23):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) (Innst. O. nr. 42 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i utlendingsloven (tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker) (Innst. O. nr. 40 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 29 (2007-2008))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Per-Willy Amundsen og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). (Adgang til å sette utlendinger som truer rikets sikkerhet i lukket forvaring.) (Innst. O. nr. 41 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:25 (2007-2008))
4. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i helsepersonelloven og helseregisterloven (krav til helsepersonells attester, erklæringer o.l., administrative reaksjoner og forbud mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger) (Innst. O. nr. 38 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 25 (2007-2008))
5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i helsepersonelloven og alternativ behandlingsloven (gjennomføring av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for helsepersonell) (Innst. O. nr. 39 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 26 (2007-2008))
6. Referat

Val av setjepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det blir valt ein setjepresident for Odelstingets møte i dag – og ser det som vedteke.

Presidenten vil foreslå Marit Nybakk. – Andre forslag ligg ikkje føre, og Marit Nybakk er samrøystes vald som setjepresident for Odelstingets møte i dag.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen la fram 4 kgl. proposisjonar (sjå under Referat).

Presidenten: Representanten Anders Anundsen vil setje fram eit representantforslag.

Anders Anundsen (FrP) [15:00:41]: Det er en glede på vegne av representantene Jon Jæger Gåsvatn, Vigdis Giltun og meg selv å legge frem forslag om endringer i helsepersonelloven.

Presidenten: Lovforslaget vil bli behandla på reglementsmessig måte.

Etter ønske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at sakene 1, 2 og 3 blir behandla under eitt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Sak nr. 1 [15:01:01]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) (Innst. O. nr. 42 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007))

Sak nr. 2

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i utlendingsloven (tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker) (Innst. O. nr. 40 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 29 (2007-2008))

Sak nr. 3

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Per-Willy Amundsen og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). (Adgang til å sette utlendinger som truer rikets sikkerhet i lukket forvaring.) (Innst. O. nr. 41 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:25 (2007-2008))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten blir avgrensa til 1 time og 40 minutt, og at taletida blir fordelt slik:

Arbeidarpartiet 30 minutt, Framstegspartiet 20 minutt, Høgre 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 10 minutt, Senterpartiet 10 minutt og Venstre 10 minutt.

Vidare vil presiden foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg frå partias hovudtalarar og inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare blir det føreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Arild Stokkan-Grande (A) [15:03:19] (ordfører for sakene): Det er en stor og prinsipielt meget viktig sak vi skal behandle i kveld, den største odelstingsproposisjonen noensinne.

Gjeldende lov er fra 1988. Endringer i antall innvandrere og sammensetning av innvandrerbefolkningen gjør det nødvendig med en ny utlendingslov. I proposisjonen

oppretholdes utlendingsloven som en helhetlig lov som dekker alle tema innenfor utlendingsfeltet. En viktig endring er at flere prinsippsspørsmål tas inn og reguleres i loven. Stortinget får dermed sterkere innflytelse over innvandringsreguleringen, og folkets innflytelse gjennom stemmeseddelen styrkes.

Den rød-grønne regjeringen ønsker å føre en human, solidarisk og rettssikker flyktningpolitikk. Den nye utlendingsloven styrker og tydeliggjør den enkeltes rettigheter, og de folkerettslige forpliktelsene Norge har, synliggjøres bedre. I tillegg er UNHCRs rolle styrket gjennom at anbefalinger fra UNHCR skal tillegges stor vekt, spesielt når det gjelder spørsmål om beskyttelse.

Innstillingen inneholder noen oppmykninger og noen innstramminger i tillegg til flere klargjøringer. Samlet sett vil ikke lovinnstillingen innebære at vesentlig flere eller færre innvilges opphold.

Det er enighet om hovedtrekkene i innvandringsreguleringen i folket. Jeg er som saksordfører glad for den brede tilslutningen hovedpunktene i den nye utlendingsloven har i innstillingen fra komiteen.

I loven vi vedtar i dag, vil, som før, mennesker som innfrir kravene i Flyktningkonvensjonen, få innvilget asyl. I tillegg vil de som er vernet mot retur med bakgrunn i andre konvensjoner på grunn av at de risikerer tortur, dødsstraff eller annen uverdigg behandling, få flyktningstatus. Med dagens lovverk får denne gruppen asylsøkere opphold på humanitært grunnlag av beskyttelsesgrunner. Forbedringen av lovverket hilses velkommen av FNs høykommissær for flyktninger.

I tillegg skal UNHCRs anbefalinger veie tungt ved tolkningen av Flyktningkonvensjonen. Dette er en oppfølging av Soria Moria-erklæringen, som sier at Regjeringen vil føre en flyktningpolitikk som i større grad tar hensyn til anbefalingene fra UNHCR.

Det gjøres i proposisjonen en presisering av medlemskap i en spesiell sosial gruppe som er i tråd med UNHCRs anbefalinger. Særlig i dagens konfliktbilde, der det ofte er kamp mellom ulike fraksjoner og grupperinger i et land, og ikke så ofte mellom land, er denne presiseringen viktig for å sikre mennesker som blir forfulgt, beskyttelse.

Barns rettigheter og særlige behov er synliggjort i større grad i ny utlendingslov. Inkorporeringen av FNs barnekonvensjon i norsk lov med forrang er dermed gjenspeilet. I Soria Moria-erklæringen går det fram at Regjeringen vil arbeide for at det skal være bedre samsvar mellom FNs barnekonvensjon og utlendingsforvaltningen. Dette har vært en viktig sak for de rød-grønne i arbeidet med ny utlendingslov. Det foreslås en rekke andre styrkinger av barns rettigheter som jeg dessverre ikke har tid til å gjennomgå i mitt innlegg, men som andre fra Arbeiderpartiet vil berøre i denne debatten.

Den nye utlendingsloven har en bestemmelse om at det skal være et særskilt kjønnsperspektiv ved flyktningrettslige vurderinger. Det er en viktig tydeliggjøring av kvinners rettigheter. Den klassiske flyktningen i den perioden flyktningkonvensjon ble til, i årene etter andre verdenskrig, var en mann som ble forfulgt på grunn av politisk aktivitet mot regimet i sitt hjemland. I dagens konflikter

er kvinner særlig utsatt for overgrep og trusler mot liv og helse.

Det er også viktig at det skal hensyntas at kvinner er utsatt for en annen type forfølgelse og overgrepssituasjoner enn menn, fordi de er kvinner. Kvinner flykter fra kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, æresdrap og overgrep i form av seksuell vold. Det er en viktig oppgradering av lovverket at det skal utarbeides egne retningslinjer for behandling av saker som omhandler kjønnsrelatert forfølgelse.

Det er tverrpolitisk enighet om at Norge også skal gi opphold til enkelte mennesker som ikke har krav på beskyttelse etter internasjonale konvensjoner. Dette vil være aktuelt der det foreligger spesielle og tungtveiende individuelle forhold som gjør at søkeren bør få bli i Norge. I den nye loven vil det bli gitt opphold dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller søkeren har særlig tilknytning til riket. For å ivareta disse ofte komplekse sakene blir det i den nye loven gitt en vid skjønnsbestemmelse som gir en veiledning om hvilke hensyn og vurderinger som er aktuelle. Dette gjelder særlig helsemessige forhold, saker som gjelder sosiale og humanitære forhold ved retursituasjon, eller saker vedrørende menneskehandel. Det er i tillegg gitt en uttrykkelig henvisning til barns beste som et grunnleggende hensyn i vurderingen, og det er fastsatt at det gjelder en lavere terskel for å innvilge tillatelse til barn enn til voksne.

Loven som vedtas i dag, har et klart skille mellom de menneskene som samarbeider om retur etter endelig avslag, og de som ikke gjør det. Søkere som samarbeider, vil i forskrift under visse vilkår få mulighet til oppholdstillatelse dersom det ikke er mulig å få til retur. For dem som ikke samarbeider, blir det ikke gitt noen nye rettigheter.

Det vedtas i dag ingen store endringer for arbeidsinnvandring. Det vil komme en egen stortingsmelding om arbeidsinnvandring i vår som belyser alle problemstillinger rundt dette temaet.

Retten til familieliv er grunnleggende i et demokrati. Det å leve sammen med sin familie er selvsagt, og det å bli gjenforent med sin familie etter at man selv har kommet til Norge, skal ikke mistenkeligjøres. Reglene om familieinnvandring berører en stadig større del av befolkningen i Norge, og er i dag sentral i den innvandringspolitiske debatten. Det er derfor viktig at hovedbestemmelsene på dette feltet nå tas inn i loven. Den største gruppen familieinnvandringssaker gjelder saker hvor referansepersonen er norsk eller nordisk borger. Rett til familiegjening gjelder for ektefeller og samboere, barn under 18 år og enslige foreldre over 60 år. Retten til opphold for samværsforeldre blir utvidet i den nye loven av hensyn til barnet.

Dessverre viser det seg at familiegjeningensreglene også blir misbrukt, f.eks. ved proformaekteskap og tvangsekteskap. Jeg er derfor glad for at det i loven tas inn strengere og mer målrettede tiltak for å bekjempe misbruket. For å motvirke tvangsekteskap og styrke integreringen blir det i dag vedtatt en ny hovedregel om krav til underhold og bolig. Den bosatte i Norge skal som hovedregel være selvforsørgende. Tanken bak dette er at de som selv er i jobb, lettere kan motstå press fra sin familie i forhold til

tvangsekteskap. Bare ens egne forventede inntekter kan tas med. Dagens krav til underhold økes fra ltr. 1 til ltr. 8. Det blir også krav om tilsvarende inntekt året for tillatelse skal gis.

Det vil bli tatt inn unntaksregler for underholdskravet i forskrift. Det vil uansett bli unntak for familiemedlemmer til flyktninger når familielivet var stiftet før flyktningen kom til Norge. Det vil også bli unntak for personer som er mottakere av varige trygdeytelser. Flertallet i komiteen understreker at det må vurderes unntak for dem som er inne i lange utdanningsløp. Jeg vil i denne sammenhengen også understreke at Regjeringen høsten 2007 la fram en egen handlingsplan mot tvangsekteskap.

Regjeringen innfrir løftene fra Soria Moria-erklæringen også på dette feltet. Den nye utlendingsloven er viktig for at Norge selv skal kunne ha styringen på innvandringsfeltet. Den inneholder tydelige grep som vil styrke de forfulgte stilling. Vi følger med dette en lang tradisjon i Norge som handler om å ta vare på de aller svakeste.

Dette er et felt hvor det er helt tydelige politiske skillelinjer. Vi vil i løpet av debatten se at opposisjonen spriker i alle himmelretninger, som de også gjør i merknadene. Vi vil se at det overhodet ikke finnes grunnlag for et borgerlig samarbeid på dette feltet, og at det således ser ut til at de borgerlige heller ikke på dette feltet vil kunne danne et troverdig alternativ til dagens regjering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:12:49]: I innstillingen har Fremskrittspartiet en merknad, for øvrig sammen med Høyre, hvor vi påpeker at familieinnvandring innebærer en utfordring for velferdssamfunnet. Det er i og for seg ikke en oppsiktsvekkende merknad. Det som derimot er oppsiktsvekkende, er at det kun er Fremskrittspartiet og Høyre som står bak den merknaden. Man må jo omtrent gå inn for å la være å få med seg virkeligheten der ute, dersom man ikke tar inn over seg at vi har store problemer med å få innvandrere i arbeid på en del områder. Vi har store utfordringer i forhold til overforbruket av offentlige ytelser blant innvandrere. Hvorfor klarer ikke Arbeiderpartiet å se denne problemstillingen? Eller er det SV som har satt foten ned også her?

Arild Stokkan-Grande (A) [15:13:55]: Familiegjennforeningsspørsmål og familieetableringsspørsmål er noe av det som skaper mest oppmerksomhet i den norske debatten på innvandringsfeltet. Vi ønsker at Norge skal være en åpen nasjon. Vi ser at migrasjon i dag forandrer verden. Folk reiser mer over landegrensene, folk studerer i andre land, folk etablerer vennskap og nære relasjoner på tvers av landegrensene i mye større grad i dag enn hva man gjorde før. Det er klart at vi må ha en politikk som både hensyntar at mennesker har behov for og ønske om å hente inn ektefelle og barn, samtidig som vi må ha en regulert innvandring på dette feltet. Vi har en del innstramminger i forhold til regelverket på dette feltet, men også en del liberaliseringer. Det vil ikke medføre at det verken blir særlig mange flere eller særlig mange færre som kommer

inn gjennom familiegjennforening eller -etablering. Jeg går også ut fra at det finnes fremskrittspartivelgere som ønsker å hente inn både ektefelle og barn, og det får representanten Amundsen i så måte svare på overfor sine egne velgere på egen hånd.

Bent Høie (H) [15:15:07]: I flere år har nå norsk næringsliv og det offentlige Norge påpekt at mangel på arbeidskraft er den største utfordringen i forhold til å få løst oppgaver og få videre vekst.

Det er nå tre år siden Høyre tok opp en rekke forslag for å forbedre systemet knyttet til arbeidsinnvandring. Den gangen fikk vi beskjed fra Arbeiderpartiet om at disse ideene og forslagene skulle bli fulgt opp i forslag til ny utlendingslov. I dag har vi forslag til ny utlendingslov til behandling. I dag sier Arbeiderpartiet at dette skal følges opp i en egen stortingsmelding om arbeidsinnvandring.

Når vil Arbeiderpartiet innse at dette nå over flere år har vært et akutt problem som det burde vært tatt tak i mye tidligere? Og hvorfor stemmer Arbeiderpartiet mot disse små endringene i utlendingsloven som skal til for å rydde opp på dette området?

Arild Stokkan-Grande (A) [15:16:11]: Det er altså ikke bare Høyre som har forstått at vi har mangel på arbeidskraft i dette landet. Både bedrifter og det offentlige rapporterer om at en begrensende faktor i dag er nettopp mangel på arbeidskraft, og vi tar det på største alvor.

Regjeringen jobber systematisk med forenkling av regelverket, men også med muligheten for å profilere Norge bedre i utlandet. Sånn sett har jo også komiteen vært ute på reise, bl.a. i Rogaland, hvor vi ser at kommuner, næringsliv og offentlighet i fellesskap klarer å gjøre et godt rekrutteringsarbeid ved siden av det nasjonale arbeidet som gjøres.

Så skal vi lage en stortingsmelding om arbeidsinnvandring fordi vi mener det er viktig å gå gjennom dette feltet på en helhetlig måte, og ikke bare berøre det i forhold til personer som skal flytte på tvers av grensene. For det handler også om å mobilisere en god del av den innenlandske arbeidskraften som i dag går ledig, gjennom å ha bedre ordninger slik at folk som i dag er ute av arbeidslivet, får muligheten for arbeid. Men det er også viktig å presisere til slutt at de forslagene som kommer i stortingsmeldingen, ikke vil bli realisert på et senere tidspunkt enn de ville ha blitt hvis vi hadde vedtatt det i forbindelse med utlendingsloven.

Björg Tørresdal (KrF) [15:17:29]: Representanten Stokkan-Grande sa til Stavanger Aftenblad at årsaken til at en ikke hadde et eget kapittel om arbeidsinnvandring i utlendingsloven, var at utlendingsloven først skal tre i kraft i 2010, og at det haster med tiltak.

Jeg er enig i at det haster med tiltak, men jeg skjønner ikke hvorfor ikke regjeringspartiene kunne ha støttet de grep og de forslag som Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har stått sammen om når det gjelder tiltak på kort sikt som ville bidratt til å løse arbeidsinnvandrings situasjonen.

Så mitt spørsmål blir: Kan vi stole på at de offensive

grep som opposisjonen nå foreslår i denne omgang, vil komme som forslag fra Regjeringen innen kort tid?

Arild Stokkan-Grande (A) [15:18:14]: Som jeg sa i svaret på forrige replikk, er Regjeringen i dag i slutfasen av arbeidet med en ny stortingsmelding som skal legges fram for Stortinget i løpet av våren. Der vil vi gå gjennom hele dette feltet på en systematisk og grundig måte, hvor vi ser på hva vi kan gjøre for å mobilisere arbeidskraft innenlands, hva vi kan gjøre for å hente folk fra EU- og EØS-området, men også hva vi kan gjøre for å hente inn folk fra tredjeland.

Det er behov for en total og skikkelig gjennomgang av dette feltet fordi det er såpass alvorlig og såpass viktig for næringslivet i Norge. Og Bjørg Tørresdal skal føle seg helt trygg på at de forslagene som opposisjonen har fremmet, blir behandlet på en grundig måte, og hun skal heller ikke se bort fra at vi blir enige om ganske mange ting i den saken.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:19:19]: Norge står overfor store utfordringer på innvandringsområdet. Det handler først og fremst om at vi sliter med å kunne integrere de menneskene som vi allerede har tatt imot i Norge gjennom flere tiår med ganske massiv innvandring til kongeriket.

Vi har store utfordringer i forhold til arbeidsdeltakelse blant innvandrere fra en del grupper, vi opplever stort forbruk av offentlige ytelser, og vi har også problemer knyttet til kriminalitet. Samtidig opplever vi at det norske samfunnet endrer seg. I altfor stor grad er det ikke innvandrerne som tilpasser seg det norske samfunnet, men altså det stikk motsatte, at det norske samfunnet er i ferd med å tilpasse seg innvandrerne. Og det er et problem, all den tid man ikke er konsekvent og resolutt på de grunnleggende verdiene denne nasjonen og vårt kulturelle fellesskap er basert på. Når man ikke er villig til i dialogens navn å stå rakrygget opp for ytringsfriheten, når man ikke tar inn over seg den diskrimineringen en god del innvandrerkvinner, opplever i sitt eget familieliv, når man ikke tar konsekvensene av dette, bør man i det minste ta til orde for en helt annen innvandringspolitikk hvor man reduserer den årlige innvandringen til Norge.

Dessverre gjør Regjeringen det stikk motsatte. I det forslag til utlendingslov som de tre regjeringspartiene står bak, går man i motsatt retning. Man utvider flyktningbegrepet, flere blir flyktninger etter den nye loven, flere vil få asyl etter den nye loven, og da tenker man overhodet ikke gjennom sammenhengen mellom reglene man har på asylområdet på den ene siden, og antall søkere man vet man vil få på grunnlag av en liberal politikk på den andre siden. Det er altså et ubestridelig faktum at de landene som fører en streng asylpolitikk spesielt, men også en streng innvandringspolitikk generelt, også er de landene som har lavest innvandring.

For å ta noen eksempler: I Finland hadde man en asylinnvandring på det store tallet tolv personer i 2005. I 2004

var tallet 29. Danmark har hatt en radikal nedgang i sin innvandring, nettopp fordi de har strammet inn reglene sine. Noen hundretalls personer fikk asyl i Danmark i fjor.

Vi har altså en regjering som går i stikk motsatt retning. Det ser vi allerede i dag. I en situasjon hvor landene rundt oss i Europa strammer til på innvandringsområdet, strammer til sin respektive utlendingspolitikk, går Norge i motsatt retning. Og det har allerede i dag slått ut på asylstatistikken. Vi har hatt over dobbelt så mange asylsøkere til Norge hittil i år enn det vi hadde i samme periode i fjor.

Jeg registrerer også at denne regjeringen åpenbart ikke har tatt inn over seg problemstillingen rundt tvangsekteskap, nemlig den familieinnvandringen som er uønsket, hvor man misbruker mulighetene for familieinnvandring – fordi man overhodet ikke, dessverre, implementerer de tiltakene som regjeringspartiene var inne på i begynnelsen av sin utarbeidelse av ny utlendingslov.

Derfor har Fremskrittspartiet lagt frem et komplett alternativ til Regjeringens lovforslag. Vi har utarbeidet en egen lov. Den loven vil bli behandlet i dag, og jeg skal i korte trekk gjøre rede for den.

På asylområdet strammer vi til. Vi legger til grunn at de menneskene som kommer til Norge og søker asyl, og som er reelle asylsøkere, som trenger en nødhavn, som trenger beskyttelse, skal få den beskyttelsen. Men alle de andre, de som bevisst misbruker og utnytter et system som etter vår oppfatning er altfor snillistisk, de skal overhodet ikke få opphold i Norge. Vi vil stramme sterkt inn på det å få opphold av såkalt humanitære årsaker, men vi forholder oss til Flyktningkonvensjonen. Personer som trenger reell beskyttelse, skal få det.

Vi vil også innføre lukkede mottak, nettopp for å unngå en del av de problemstillingene vi ser i dag, med asylsøkere som forsvinner ut av mottak, som går under jorda og blir illegale innvandrere. Vi vil ha lukkede mottak først og fremst for tre grupper: de ID-løse, de som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko, og, selvfølgelig, personer som skal returneres. I påvente av retur skal vi bruke internering som en løsning. Dette er overhodet ikke i strid med fundamentale prinsipper i den norske rettsstaten. Vi legger helt grunnleggende prinsipper til grunn med hensyn til både tidsavgrensning og domsbehandling. Disse prinsippene blir ivaretatt på en god måte i Fremskrittspartiets lovforslag.

Når det gjelder kvoteflyktninger, personer som kommer hit gjennom overføringssystemet, legger vi ganske klart om politikken. Vi innfører et nytt begrep: integreringspolitiske hensyn. Det er omtrent det samme begrepet som Danmark har innført i sin lovgivning, at man gjennom kvotesystemet skal søke å ta inn flyktninger som er lett integrerbare i det danske samfunnet. Vi legger det samme prinsippet til grunn. Vi tar heller inn flyktninger av nasjonalitet som erfaringsmessig vurderes å være lett integrerbar i Norge, enn det stikk motsatte, hente personer fra land som vi vet det er knyttet integreringsproblematikk til.

Samtidig sier vi at greit nok, når vi henter flyktninger gjennom dette systemet, bør vi også søke å få en slik sammensetning at vi ivaretar integreringsmessige hensyn med tanke på utdanning, at de kan lese og skrive. For det

er en forutsetning at de flyktningene vi henter til Norge, i sum har gode forutsetninger for å lykkes når de skal integreres i det norske samfunnet. Dette er ganske vanlig i andre land. Nederland gjør det, Storbritannia gjør det, Danmark, som sagt, USA og Canada gjør det – de fleste vestlige land gjør det. Men i Norge legger man overhodet ikke slike prinsipper til grunn.

Også når det gjelder familieinnvandring, har Fremskrittspartiet en radikalt annerledes politikk enn det Regjeringen legger opp til i sitt forslag. Vi innfører selvfølgelig 24-årskravet og tilknytningskravet, som vi har sett har gitt svært gode resultater i Danmark. Der har man snudd totalt ekteskapsmønsteret og utdanningsnivået hos unge innvandrere fra land som f.eks. Pakistan, Somalia og Libanon. Det har man gjort ved å innføre disse kravene i forbindelse med familieinnvandring. Vi stiller også økonomiske krav og krav i forbindelse med vandel. Etter nederlandsk modell innfører vi språk- og kunnskapstester for personer som skal komme til Norge gjennom familieinnvandring.

Vi sier samtidig at dette skal være de generelle bestemmelsene for mennesker som kommer til Norge gjennom familieinnvandring. Men vi er åpne for unntak fra hovedregelen. Vi har ikke integreringsproblemer med mennesker som kommer fra den vestlige verden – vi har ikke problemer integreringsmessig med mennesker som kommer fra USA, Canada, Japan eller, selvfølgelig, EU-området. Derfor åpner vi for unntak fra den generelle bestemmelsen i loven, slik at vi ikke gjør det unødig vanskelig for mennesker som på et helt fritt og fair grunnlag ønsker å stifte familie over landegrensene.

Jeg kan si mye mer om vår utlendingslov. Det kommer jeg også til å gjøre – senere i debatten. Det jeg konstaterer, er at der Regjeringen ikke tar konsekvensene av ti års erfaring med innvandring til Norge, er Fremskrittspartiet det eneste partiet som gjør det.

Presidenten: Presidenten har grunn til å tru at representanten skal fremme forslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:29:29]: Ja, selvfølgelig. Jeg fremmer Fremskrittspartiets alternative forslag til ny utlendingslov og også forslag nr. 8.

Presidenten: Representanten Per-Willy Amundsen har teke opp dei forslaga han refererte til.

(Per-Willy Amundsen forlater her talerstolen og går mot sin plass i salen.)

Presidenten: Presidenten gjer merksam på at det også blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [15:29:58]: Det var kanskje ikke så rart at representanten Amundsen syntes det var like greit å unngå dette replikkordskiftet. For jeg stiller spørsmål ved om Fremskrittspartiets innvandringspolitiske talsmann i seg sjøl har så ytterliggående politiske standpunkter på dette området at han kanskje representerer et punktum for regjeringsdrømmen på høyresida.

Det er sjelden jeg lar meg overraske og sjokkere av Fremskrittspartiet når det gjelder innvandringspolitiske spørsmål, men i går ble jeg virkelig sjokkert, når Amundsen og Fremskrittspartiet vil sortere og gjøre det til en kampsak i den kommende valgkampen å avvise analfabeter og ressurskrevende grupper. Samtidig registrerer jeg at Høyres Bent Høie gjør seg til garantist for at så ikke skal skje i en regjering. Det en vil kjempe for i valgkamp, vil en antakelig også kjempe for i regjering. Vil Fremskrittspartiet akseptere å bli overkjørt av Høyre i dette så høyt profilerte spørsmålet?

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:31:07]: Jeg må takke for spørsmålet. Det var faktisk bra at representanten stilte det spørsmålet, for det er delvis en feilfremstilling av vår politikk.

Det er ikke riktig, slik enkelte har prøvd å fremstille det, at vi ikke vil ta imot reelle flyktninger som f.eks. er funksjonshemmet. Det har aldri vært vår politikk, og det kommer heller aldri til å bli det. Det vi har sagt, og det som er viktig totalt sett, er at når vi henter flyktninger til Norge, må vi søke å ha en slik sammensetning av mennesker at forutsetningen for å bli velintegrert i det norske samfunnet er så god som mulig. Da handler det for det første om å hente mennesker fra visse land, der vi erfaringsmessig vet at vi får til en god integrering. Vi må også skjule til utdanningsnivå, til leseferdigheter osv. Men det er ikke snakk om kun å hente denne typen innvandrere. Vi må se dette i sammenheng og gjøre en totalvurdering. Det er ikke noe spesielt at Fremskrittspartiet foreslår dette. Det er noe som Storbritannia, Nederland, Danmark og en rekke andre land gjør.

May Hansen (SV) [15:32:24]: Fremskrittspartiet er bekymret for den omfattende innvandringen til Norge. Et oppslag i VG i går viser at de største gruppene av førstegangsinnvandrere i Norge er svensker, dansker og polakker – altså vestlige. Det som er mer interessant, er at den største gruppen ikke-vestlige personer i Norge er irakere. Irakerne kommer fra et land som Fremskrittspartiet støttet USAs invasjon av. Krigssituasjonen og dermed flyktningssituasjonen i Irak er bl.a. et resultat av fremskrittspartistøttet politikk. Det er i dag 17 000 irakere i Norge.

Hva slags tanker gjør Fremskrittspartiet seg rundt disse forholdene? Tar Fremskrittspartiet konsekvensene av sin egen politikk? Har ikke disse menneskene behov for beskyttelse?

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:33:19]: Fremskrittspartiet har aldri hevdet at utfordringene i innvandringspolitikken eller integreringspolitikken handler om vestlige innvandrere. Det har aldri vært en problemstilling. Vi ser at det er mennesker som kommer fra fjernkulturelle strøk som har vært hovedutfordringen i norsk integreringspolitikk. Det er et uomtvistelig faktum som en ikke kan stikke under stol.

Dernest er det slik at enhver flyktning, uansett hvilket land man måtte komme fra, som søker asyl i Norge, må

få sin søknad vurdert på sitt grunnlag. Om denne personen er en reell flyktning og har krav på beskyttelse etter Flyktningkonvensjonen, slik som vi oppfatter det, da skal vi ikke ha noen særbehandling av denne personen fordi vedkommende kommer fra Irak eller noe annet land. Det vi derimot sier, er at når vi henter flyktninger fra flyktningleirer, kan vi utvise en litt større grad av integreringsmessige hensyn.

Björg Tørresdal (KrF) [15:34:27]: Norge har forpliktet seg, bl.a. gjennom Flyktningkonvensjonen, til å gi beskyttelse til de mennesker som kommer fra en krig eller konflikt og risikerer å bli forfulgt, torturert eller drept hvis de ikke får opphold i et annet land.

Representanten Amundsen sier på den ene siden at vi skal gi beskyttelse eller en nødhavn til dem som reelt trenger det. Samtidig sier han at vi skal ha en differensiert innvandringspolitikk ut fra opprinnelsesland og muligheten til å integrere disse menneskene. Klarer ikke representanten Amundsen å se at dette er uforenlig? Ser han ikke at det er beskyttelsesbehovet som skal vurderes når en skal si ja eller nei til opphold – det er vi forpliktet på – ikke hvor disse menneskene kommer fra, eller hvilken etnisk gruppe de tilhører?

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:35:14]: Jeg tror representanten prøver å tilsløre dette ved å blande i hop to vidt forskjellige ting.

Det er for det første personer som kommer til Norge for å søke asyl, som banker på døren til Norge. De skal selvfølgelig få behandlet sin søknad på sitt grunnlag, og dersom de trenger opphold, en nødhavn, i Norge, skal de selvfølgelig også få det.

Men så er det den differensierte politikken som vi ønsker å innføre, i likhet med det Danmark faktisk gjør. Det handler om mennesker som kommer som kvoteflyktninger, f.eks. gjennom FN-systemet. Der vil vi legge til grunn en større integreringspolitisk hensyntagen, slik at vi totalt sett kan søke å få mennesker som er lett integrerbare i det norske samfunnet, noe som er en forutsetning hvis vi skal lykkes med integreringspolitikken i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Bent Høie (H) [15:36:29]: Det er en stor og viktig sak Odelstinget har til behandling i dag, fordi den berører veldig mange områder som det er et stort engasjement for og en stor diskusjon om. Den berører ikke minst Norges posisjon i verden, og den berører hvilken tradisjon, hvilken linje, Norge skal legge seg på i vesentlige spørsmål.

Først er det grunn til å si at det er en veldig bred politisk enighet om det som vi kan kalle hovedspørsmålene knyttet til utlendingsloven. Det er bred enighet om at Norge skal være en nødhavn for de menneskene som har behov for vår beskyttelse, og som kommer til Norge enten som flyktninger som har behov for asyl etter Flyktningkonvensjonen, eller som mennesker som kommer hit og har behov for beskyttelse etter andre internasjonale konvensjoner og menneskerettigheter. Ikke minst skal en også ha en sikker-

hetsventil gjennom at mennesker som ikke nødvendigvis har behov for beskyttelse etter disse konvensjonene, men av andre sterke menneskelige hensyn, bør få bli i landet, f.eks. ut fra hvor lenge de har vært her, helsesituasjonen deres og andre forhold.

Dette er en del av Norges posisjon i verden, en del av det å ta vårt ansvar for at det finnes en internasjonal lov og en internasjonal rett for det enkelte menneske, noe ikke minst også norske statsborgere er avhengige av når de beveger seg rundt omkring i verden. Og det har å gjøre med hvilken posisjon Norge skal ha internasjonalt i denne type spørsmål. Skal vi heve pekefingeren overfor land som bryter menneskerettighetene, skal vi ha en menneskerettighetsdialog med andre land, må vi også sørge for å ha orden i eget hus.

Så dreier det seg om den internasjonale solidariteten som kommer sterkest til uttrykk ved vår andel av kvoteflyktningene, som vi tar fra FN's flyktningleirer – det at vi der har en sammensetning av de kvoteflyktningene vi tar imot som både dreier seg om mennesker som har behov for å komme til Norge for å leve sitt liv, uavhengig av hvilket land de er fra, og ikke minst også om at Norge tar sin andel av dem som har sterkest behov for vår hjelp, nemlig foreldreløse barn, funksjonshemmede og andre, de som har det vanskeligst, i disse leirene.

Som det er bred enighet om, dreier det seg også om spørsmål knyttet til familiegjennforening og familieetablering. Som saksordføreren var inne på, er verden i større og større grad preget av at mennesker reiser, jobber, oppholder seg, ferierer over hele verden, og verden er i større og større grad preget av at avstandene er kortere. Det betyr at familiespørsmål knyttet til innvandring blir mer og mer sentrale. Jeg er glad for at en i innstillingen veldig tydelig nå skiller mellom familiegjennforening og familieetablering. En er klar på at når det gjelder familieetablering, har en som herboende et ansvar for selv å sørge for underhold, for å være klar til å ta imot dem som man ønsker å etablere familie med. Det er et skille mellom det og det at en når en er kommet til Norge f.eks. som flyktning, får opphold og selvfølgelig da har rett til å få gjenforening med en familie som allerede er etablert.

Det siste spørsmålet dreier seg om arbeidsinnvandring, som ikke i så stor grad er berørt i loven, men som ikke minst blir viktig ved utformingen av forskriftene i framtiden. En må være tydelig på at arbeidsinnvandring tar utgangspunkt i Norges behov, tar utgangspunkt i at der kan lovverket endres, være fleksibelt, skifte, ut fra situasjonen i Norge – selvfølgelig med unntak for dem som er arbeidsinnvandrere fra EØS-området.

På alle disse sentrale områdene oppfatter jeg at det er ganske stor politisk enighet.

Høyre har en del forslag, både alene og sammen med andre, som er avvikende fra Regjeringens forslag. Det første dreier seg om det såkalte utvidede flyktningbegrepet. Der har Regjeringen valgt å legge seg på en anbefaling gjennom EUs statusdirektiv, der en samler de ulike gruppene som kommer inn under ulike internasjonale konvensjoner, under de samme beskyttelsesgrupper som dem som kommer inn under Flyktningkonvensjonen. Høyre mener

at det kanskje kan være riktig en gang i framtiden, men vi mener det er feil å gjøre det nå, på et så tidlig tidspunkt og før veldig mange andre land i EU har gjort dette. Vi mener nok at NOAS har rett i at det utvidede flyktningbegrepet som Regjeringen her legger opp til, vil føre til en økt tilstrømning av personer til Norge som søker beskyttelse, og et økt antall som vil få opphold.

Da kommer vi inn på det som kanskje er et av de største dilemmaene knyttet til spørsmålet om utlendingslov. I media kan norsk utlendingspolitikk nesten framstå som en karikatur, der en – hvis en ikke setter seg veldig nøye inn i dette – får et inntrykk av at de som får bli, er slike som Mulla Krekar, som egentlig alle vil sende ut, og at de som blir sendt ut, er godt integrerte mennesker som snakker norsk og jobber i sine lokalsamfunn. Det er selvfølgelig ikke et bilde av situasjonen, for dette er de ekstreme unntakene. Men det som dette dreier seg om, er det store spørsmålet om å prøve å sikre at de menneskene i verden som legger ut på den lange reisen til Norge, er de menneskene som faktisk har behov for beskyttelse, og som vil få opphold. Vi må unngå å lage en politikk i Norge og unngå å sende politiske signaler som skaper et inntrykk av at hvis en bare først kommer seg til Norge, og en holder ut, prøver alle mulige måter for å få trenert saksbehandlingen, forfalsker dokumenter, holder dokumenter tilbake, vil en til slutt få opphold. En politikk som bygger opp under dette, er en politikk som ikke minst er skadelig for de menneskene som legger ut på den lange reisen.

Vi vet at 80–90 pst. av dem som kommer til Norge og søker om opphold, kommer hit som et resultat av at de har betalt det siste de har og mer enn det, til internasjonale kriminelle organisasjoner som driver med menneskesmugling. Fører vi en politikk som gjør at flere gjør det, fører vi også en politikk som gjør at flere ødelegger de beste årene av sitt liv på norske asylmottak, med falske forhåpninger om at de får bli. Det er det som gjør det så fryktelig vanskelig, for det betyr at skal vi være konsekvente i denne politikken, er vi faktisk nødt til å si nei til opphold til mennesker som de fleste av oss, i møte med de enkelte menneskene, ville synes det hadde vært helt ok fikk bli i Norge. Men det er konsekvensene for alle dem som vil legge ut på den lange reisen, som gjør at vi er nødt til å ha en annen politikk.

Høyre går òg inn for et strengere krav til underhold, som jeg mener er mer realistisk enn det Regjeringen har lagt seg på. Jeg synes det er positivt at regjeringspartiene har kommet Høyre i møte i forhold til den modellen, det systemet, men vi mener at beløpet burde vært mer realistisk. Vi mener også at det burde vært en unntaksregel som i noen tilfeller gjorde det mulig å ta hensyn til inntektspotensialet til den som kommer til landet, ikke bare til den som er her.

Vi ønsker òg å etablere et såkalt kjæremålsutvalg som i saker knyttet til UNE kan avgjøre sakene raskere og kan ta en avgjørelse når det foreligger nye opplysninger, slik at vi unngår at saker blir behandlet på ny og på ny. Ikke minst har vi en rekke forslag sammen med Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre som dreier seg om arbeidsinnvandring, som vi får rikelig anledning til å komme tilbake

til. Disse dreier seg om å få en raskere og bedre behandling når det gjelder dem som kommer innunder spesialistkvoten. Vi har òg forslag til forenklede og forbedrede visumregler. Vi mener faktisk at norsk visumpolitikk i dag både er diskriminerende og integreringshemmende for de menneskene som bor i Norge og som ønsker besøk av sine familier og venner.

Med dette tar jeg opp Høyres forslag.

Presidenten: Representanten Bent Høie har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tom Strømstad Olsen (A) [15:46:53]: Først vil jeg si at jeg la merke til at representanten Amundsen ikke besvarte spørsmålet fra representanten Hagebakken, men jeg regner med å komme tilbake til det senere i debatten.

Jeg registrerer også at Høyre i går hadde et klart behov for å ta avstand fra Fremskrittspartiets politikk etter det utspillet som stod i VG. Jeg registrerer òg at Høyre står på sin politikk og respekterer inngåtte internasjonale asyl- og flyktningavtaler Norge har skrevet under på, og holder seg innenfor menneskerettighetene.

Det er nå et drøyt år til stortingsvalgkampen setter inn for fullt. Med et eventuelt borgerlig flertall etter valget – vil det da være utenkelig for Høyre å inngå et politisk samarbeid med Fremskrittspartiet, hvis Fremskrittspartiet står på sin ytterliggående innvandringspolitikk, forsterket gjennom utspillet i avisen i går?

Bent Høie (H) [15:47:52]: Som jeg har sagt flere ganger, er Høyre veldig opptatt av å videreføre den gode og liberale tradisjonen som Norge har i disse spørsmålene. For oss er det uaktuelt å være med på å føre en politikk som innebærer at en er nødt til å si opp internasjonale konvensjoner, eller som undergraver den internasjonale lov og rett som gjelder mellom landene, som ikke minst Norge som et lite land er avhengig av.

Men det er òg grunn til å merke seg at den utlendingsloven som legges fram i dag, har statsråden selv betegnet som en utlendingslov som i all hovedsak viderefører den forrige regjeringens politikk, altså regjeringen av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Den gangen ble utlendingsloven stort sett gjort opp i enighet mellom regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet – mens Senterpartiet og SV utgjorde opposisjonen til utlendingsloven den gangen. De sitter nå i regjering og administrerer den samme loven.

May Hansen (SV) [15:49:11]: Jeg vil gå litt videre på det forrige spørsmålet. Høyre har en mer liberal holdning til flyktning- og asylpolitikken enn Fremskrittspartiet. Vi mener det er en avgrunn mellom disse partiene i disse spørsmålene. Det er SV og jeg glad for. Men det som uroer oss, er at disse to partiene representerer det nærmeste vi har et regjeringalternativ til den sittende regjering.

Når vi samtidig vet at Fremskrittspartiet ønsker å stenge grensene for analfabeter og redusere antallet asylsøkere, blir spørsmålet mitt helt konkret: Hvor langt kan

Høyre gå for å stable et regjeringsalternativ på beina? Og ikke minst: Hvilke deler av denne utlendingsloven som vi nå skal vedta, og som Høyre i dag støtter, kan det være mest aktuelt å forhandle bort i en borgerlig regjering med Fremskrittspartiet, hvor Fremskrittspartiet blir det største partiet?

Bent Høie (H) [15:50:12]: Jeg kan bare vise til mitt forrige svar, som òg er svaret på dette spørsmålet. Jeg registrerer at når det gjelder spørsmålet om siling av kvoteflyktninger, har det skjedd en betydelig moderasjon i Fremskrittspartiets standpunkt, fra VG i går til debatten i dag. Hvis det går så raskt med modereringen i Fremskrittspartiet, tror jeg ikke dette skal bli noe stort problem.

Jeg synes egentlig den beste sammenlikningen i forhold til disse to spørsmålene, og spesielt det spørsmålet som dreier seg om å vurdere å si opp internasjonale konvensjoner, er SVs og Senterpartiets standpunkter til EU, EØS og NATO før de inngikk regjeringssamarbeid med Arbeiderpartiet. Dette er særstandpunkt som partier kan ha i opposisjon, men som dreier seg om områder der det er bred politisk enighet i Norge, og som dreier seg om Norges posisjon i verden. Den type spørsmål er det ikke mulig å endre på, om man er i opposisjon eller posisjon.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [15:51:25]: Som representanten Høie sier, er det bred politisk enighet i Norge om hovedretningslinjene i norsk utlendingspolitikk. Det er bred politisk enighet i Norge også om pensjon, bred politisk enighet om klima, det er egentlig bred politisk enighet om bistandspolitikken, og om oljepolitikken er det bred politisk enighet. Men det er ett skille, og det går mellom Høyre og oss andre – og Fremskrittspartiet.

Representanten Høie sier litt lettvtint at også SV hadde særstandpunkt. Men det er et skille mellom Høyre og Fremskrittspartiet, og når en ser på alle de store, brede for-

likene som er inngått i Stortinget i denne perioden, og de hovedlinjene som ligger i norsk politikk, skiller Høyre og Fremskrittspartiet vei. Et regjeringssamarbeid baserer seg på politiske realiteter. Hva er igjen av Fremskrittspartiets profil i et samarbeid med Høyre, hvis Høyre kan garantere for at alle disse store, brede forlikene blir gjennomført med Høyre i regjering? Er det i det hele tatt troverdig at Høyre og Fremskrittspartiet kan klare å gjennomføre et regjeringssamarbeid når skillet er så stort?

Bent Høie (H) [15:52:30]: Dette var en gjentakelse av det forrige spørsmålet, men det er viktig å understreke at de sakene som har vært framme i media på dette området de siste dagene, er ytterpunktene i Fremskrittspartiets standpunkt i denne saken.

Så er det grunn til å si at Høyre og Fremskrittspartiet er enige om at det er behov for å føre en streng, men rettferdig flyktning- og asylpolitikk i Norge. Det betyr f.eks. at vi er enige om at det er en eksperimentering å utvide flyktningbegrepet nå, uten at man har sett hvordan dette fungerer ellers i Europa. Det vil kunne føre til at flere legger ut på den lange reisen, som jeg omtalte i mitt innlegg, og som ingen vil være tjent med, verken den som reiser, eller Norge.

Vi er enige om at kravet til underhold som Regjeringen har lagt fram forslag om, er satt for lavt. Det skal være slik at man kan få lov til å gifte seg med hvem man vil, men når man gifter seg med noen, skal man ikke kunne sende regningen til staten. Det er behov for å sette helt klare grenser og rydde opp, også på dette området.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Den reglementsmessige tida for formiddagens møte er straks over, og presidenten vil foreslå at Odelstinget no tek ein pause, og at nytt møte blir sett igjen kl. 18.

– Det er å sjå på som vedteke.

Møte tirsdag den 8. april 2008 kl. 18

President: Berit Brørby

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 23)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 1

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) (Innst. O. nr. 42 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007))

sak nr. 2

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i utlendingsloven (tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker) (Innst. O. nr. 40 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 29 (2007-2008))

sak nr. 3

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Per-Willy Amundsen og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). (Adgang til å sette utlendinger som truer rikets sikkerhet i lukket forvaring.) (Innst. O. nr. 41 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:25 (2007-2008))

Kirsti Saxi (SV) [18:01:05]: Norge er et av verdens rikeste land. Vi har en levestandard som overgår de aller fleste andre land i verden. Vi har hatt fravær av krig på norsk jord i mange år. Vi har en inntektsfordeling som i global sammenheng er unik, ved at den er så jevn. Vi har en natur og en luft som er ren og klar, og som mange misunner oss. Vi har enorme ressurser av fornybar energi, som vil sikre velferden i Norge i mange år framover.

På bakgrunn av dette bildet er det etter mitt syn utrolig at det fortsatt finnes partier som har gjort det til sitt viktigste politiske prosjekt å stenge dørene for dem som finnes utenfor våre egne grenser. I dagens verden er over 40 millioner mennesker på flukt. Mennesker forlater hjemstedene sine på grunn av voldelige konflikter, sult og nød og forfølgelse. Mange av dem som befinner seg på flukt, er barn.

I verdensmålestokk er Norge et lite land når det gjelder mottak av flyktninger, men hva vi gjør, er selvsagt utrolig viktig for de flyktningene som gis mulighet til å komme hit. SV og regjeringspartiene er derfor opptatt av at Norge må ha en human flyktningpolitikk. Mennesker som kommer til Norge for å søke asyl, har rett til human behand-

ling av myndighetene, og vi har et spesielt ansvar for dem som kommer hit som barn.

I Soria Moria-erklæringen står det derfor:

«Barn som kommer til Norge som asylsøkere, enten alene eller med voksne, er en særlig sårbar gruppe. Regjeringen vil ha et særlig fokus på deres rettigheter og livssituasjon.»

SV har fokusert spesielt på asylbarns rettigheter for å sikre disse barnas beste. Dette har vært et viktig utgangspunkt for vårt arbeid med det forslaget til utlendingslov som ligger til behandling i dag. Når det i forslaget til den nye utlendingsloven er en rekke særskilte bestemmelser for å styrke og sikre barns rettigheter, er dette i tråd med hva vi har ønsket:

- Det lovfestes at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når man vurderer om det skal gis adgang til familiegjeningforening, også utenom de tilfeller hvor en rett til slik gjeningforening er nedfelt i loven.
- Det lovfestes at flyktningvurderingene må legge særlig vekt på om søkeren er et barn.
- Det lovfestes at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når man vurderer om det skal gis oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket. Her er det også foreslått en presisering i loven om at det kan være grunn til å innvilge opphold til barn, selv om situasjonen ikke er så alvorlig at det ville blitt innvilget oppholdstillatelse til en voksen.
- Retten til familiegjeningforening for samværsforeldre lovfestes.

Med den nye utlendingsloven utvider vi flyktningbegrepet, som vil medføre at flere får flyktningstatus og dermed unntak fra underholds kravet ved familiegjeningforening. Dette vil også kunne komme barn til gode.

Det lovfestes at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i utvisningssaker som berører barn, dvs. i saker hvor barnet selv eller en av foreldrene vurderes utvist.

Retten til familiegjeningforening for samboere som har barn sammen, lovfestes selv om samboerforholdet ikke har vart i to år eller mer. I dag foreligger det ikke noen rett til oppholdstillatelse for samboere dersom partene ikke har bodd sammen i minst to år.

Det lovfestes at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når man vurderer om det skal gis adgang til familiegjeningforening, også utenom de tilfeller hvor en rett til slik gjeningforening er nedfelt i loven.

Reglene om oppholdstillatelse for mor eller far til barn som er norske borgere, mykes opp. I dag gjelder det et unntak fra retten til familiegjeningforening i disse tilfellene dersom forelderens ektefelle eller samboer på tidspunktet for innreise til riket. Nå fjerner vi dette unntaket.

Regjeringen har også laget en mer detaljert beskrivelse av hvem som faller innunder Flyktningkonvensjonens flyktningbegrep. Her er det bl.a. presisert at tidligere ofre for menneskehandel som risikerer forfølgelse ved retur, skal anses som flyktninger. Det er også presisert at handlinger som er rettet særskilt mot kjønn eller mot barn, kan

medføre forfølgelse i Flyktningkonvensjonens forstand. Det er foreslått en egen bestemmelse som understreker at man ved flyktningvurderingen må legge vekt på om søkeren er barn.

Dagens utlendingslov, som ble vedtatt i 1988, slår fast at loven skal håndheves i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av. I 2003 ble Barnekonvensjonen gjort til norsk lov med forrang foran annen lovgivning gjennom menneskerettsloven. Derfor er flere av artiklene i Barnekonvensjonen også tatt inn i lovforslaget, som går inn på særskilte bestemmelser for å styrke og sikre barns rettsposisjon flere steder i loven.

Barnekonvensjonens artikkel 12 pålegger, som sagt, statene å la barn fritt få gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som vedrører dem. Artikkel 12 i Barnekonvensjonen lyder:

«1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og gi barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

2. For disse formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller ved en representant eller et egnet myndighetsorgan og på en måte som samsvarer med vedkommende lands saksbehandlingsregler.»

Den bestemmelse som er foreslått, er ment å signalisere at det gjelder forpliktelser om å la barn bli hørt i utlendingssaker, og at det er behov for mer nyanserte regler. Derfor slår komiteens flertall i innstillingen fast:

«Kongen skal utforme regler i forskrift om barns rett til å bli hørt.»

Selv om spørsmålet om høring av barn i utlendingssaker kan reise en rekke dilemmaer, er det etter vårt syn viktig at barn selv blir tatt på alvor i denne type saker.

SV er glad for at det i den foreliggende innstillingen understrekes at kjønnsrelatert forfølgelse gir grunnlag for anerkjennelse som flyktning etter Flyktningkonvensjonen, og at departementet nå skal utarbeide retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse. Flertallet understreker viktigheten av å tydeliggjøre de særlige hensyn som kan gjøres gjeldende i saker som gjelder kvinner, og i saker vedrørende seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Selv om departementet ved fremleggelsen av proposisjonen i utgangspunktet ikke fant det hensiktsmessig å foreslå grunnleggende endringer i dagens organisering og styringsforhold på utlendingsområdet, er SV glad for at Regjeringen vil nedsette et offentlig utvalg for å vurdere om dagens klagesaksmodell er den beste for å ivareta både politisk styring, rettssikkerhet, likebehandling og en rask og effektiv saksbehandling i disse sakene.

Til Stortingets behandling av denne lovsaken vil jeg til slutt knytte et par kommentarer.

For det første vil jeg uttrykke glede over at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre på mange områder har kommet Regjeringen i møte, og at de støtter oss på områder som også er viktige for SV. Det er f.eks. nesten et samlet stor-

ting som understreker at «det er behov for å sikre en barnsensitiv anvendelse av flyktningbestemmelsene». Både Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er med på denne setningen, og det varmer. Det samme gjelder kjønnsbasert forfølgelse. Dette er jeg stolt av. Jeg er nesten fristet til å si at på sitt beste er opposisjonen virkelig god.

Men jeg vil også få legge til at på sitt verste er deler av opposisjonen det man i andre sammenhenger ville kalle uspiselig. Vi har parti i salen i dag som ifølge VG den 7. april ønsker å redusere tallet på innvilgede asylsøknader til under 100 i året, nekte flyktninger opphold på humanitært grunnlag, stoppe familiegjenforening og for øvrig avvise flyktninger som ikke kan lese.

Det er nesten så man ønsker seg tilbake til den tiden da Carl I. Hagen stod foran en gruppe liberalister i San Francisco i 1990, hvor han uttalte følgende:

«Vi har sagt at vi gjerne tar imot flyktninger via FNs høykommissær, vi har sagt 1200 personer, kanskje er ikke det nok.»

Sitatet er hentet fra VG-journalisten Elisabeth Skarsbø Moens biografi over Carl I. Hagen, side 206.

«Kanskje er ikke det nok!» Nei, det er kanskje ikke det. Norge er i dag et av verdens rikeste land, men fortsatt finnes noen partier som har gjort det til sitt viktigste politiske prosjekt å gjøre de fete enda fetere, de rike enda rikere, og stenge dørene for alle de andre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åge Starheim (FrP) [18:11:06]: I 1956 invaderte sovjetiske styrkar Ungarn og knuste eit folkeopprør mot det brutale kommunistregimet. Ein kvart million ungararar vart drivne på flukt, og nokre kom til Noreg. Ordet «flyktning» var den gongen eit heidersnamn, men asylordninga vart i løpet av det neste tiåret gradvis uthola og mista både status og truverde.

No vil Regjeringa omdefinere store grupper asylsøkjarrar til flyktningar, og vil dermed bryte med Flyktningkonvensjonens definisjon. Ser SV at ein undergrev asylordningas legitimitet ved å definere bl.a. asylsøkjarrar med lang butid som flyktningar?

Kirsti Saxi (SV) [18:11:52]: SV mener at den utvidelsen av flyktningbegrepet som blir foreslått i forslaget til utlendingslov, ikke er med på å undergrave asylordningens legitimitet. Tvert imot, dette vil føre til at mennesker som har behov for og rett til beskyttelse, vil få det. Når det er sagt, vil jeg si at det er ikke slik at asylordningen i løpet av 1960- og 1970-tallet ble uthult og mistet legitimitet. Tvert imot var det slik at asylordningen systematisk ble angrepet av politiske krefter som hadde ønsker om at vi ikke skulle gi beskyttelse til mennesker på flukt.

I dagens verden er over 40 millioner mennesker på flukt. Mennesker må forlate sine hjemsteder på grunn av voldelige konflikter, sult, nød og forfølgelse. Mange av dem som befinner seg på flukt, er barn. Norge er et lite land, men hva vi gjør, er utrolig viktig for de flyktningene som gis mulighet til å komme hit. Det er det denne saken handler om.

Bent Høie (H) [18:13:12]: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har en rekke forslag i innstillingen som vil gjøre det lettere for arbeidsinnvandrere å komme til Norge.

Blant annet foreslår vi at bedrifter som benytter mange spesialister fra utlandet i sin arbeidsstokk, skal bli prekvalifisert og ha muligheten til selv å ansette personer, starte arbeidsforholdet og så få ettergodkjent søknaden. Vi foreslår også at bedrifter i Norge i større grad selv skal få lov til å definere innholdet med hensyn til hva som er en spesialist, og vi foreslår også at en skal få enklere regler, slik at personer som får arbeidstillatelse i Norge, også skal kunne jobbe med prosjekter i andre land, og veksle mellom Norge og andre land. Dette vil gjøre det mye enklere å sikre arbeidsplasser i Norge, sikre virksomhet i Norge.

Vil SV, når Regjeringen nå jobber med en stortingsmelding om dette temaet, støtte disse forslagene og være med på å fremme dette for Stortinget?

Kirsti Saxi (SV) [18:14:21]: Jeg vil vise til at Regjeringen vil oversende en stortingsmelding om arbeidsmigrasjon i løpet av våren, men jeg vil også vise til det kommunalkomiteens flertall – som både Høyre og SV er en del av – har understreket i innstillingen, nemlig at arbeidsinnvandring «fortsatt skal være regulert og behovsstyrt».

Flertallet sier også:

«Behovet for arbeidskraft vil variere over tid, både med hensyn til art og omfang. Loven bør derfor utformes som et rammeverk, hvor kun hovedprinsippene for arbeidsinnvandring nedfelles direkte i loven. Den nærmere reguleringen av arbeidsinnvandringen bør skje i forskrift.»

Flertallet sier videre:

«Dette legger til rette for at regelverket enkelt kan justeres i takt med endringene i situasjonen på arbeidsmarkedet.»

Vi vil framlegge vårt videre syn i den videre behandlingen av saken.

Björg Tørresdal (KrF) [18:15:30]: Regjeringspartiene vil i forskrifter skjerpe kravet til underhold ved familiejenforening, i tillegg skal bare den herboendes inntekt telle. Hensikten er god, for den er å hindre tvangsekteskap, men SV vet like godt som oss at dette er en skivebom og lett å omgå. Altså: En unngår ikke tvangsekteskap ved å skjerpe kravene. I virkeligheten betyr skjerpningen at det blir vanskeligere for dem med lave inntekter å få familiejenforening. Og i tillegg er det et merkelig syn på utlendingen at det er en som kommer til Norge for å bli forsørget.

Dette må være en sak som SV har tapt i regjering, eller er virkelig dette SV-politikk?

Kirsti Saxi (SV) [18:16:19]: SV mener at en lovfesting av barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når det vurderes om det skal gis adgang til familiejenforening. Vi foreslår derfor et utvidet flyktningbegrep, som betyr at flere får flyktningstatus og derved unntak for underholds kravet ved familiejenforening.

Når det gjelder tiltak mot tvangsekteskap, har regjeringspartiene ut fra en totalvurdering kommet fram til at man vil skjerpe kravet til herboendes forsørgerevne. Vi mener at strengere krav til at den som bor i Norge, er selvforsørget, vil sikre at vedkommende er økonomisk uavhengig av familien. Vi mener derfor at dette kan være et virkningsfullt tiltak i kampen mot tvangsekteskap.

SV er for øvrig glad for at det er så bred enighet om barn i Stortinget, men jeg må tillate meg å spørre Kristelig Folkepartis representant: Hvilken annen regjeringskonstellasjon kunne fått til noe mer på dette området enn det vi har gjort nå?

Presidenten: Replikkordskiftet er omme, og spørsmålet kan sikkert besvares når jeg nå gir ordet til Björg Tørresdal.

Björg Tørresdal (KrF) [18:17:48]: Jeg er glad for at den nye utlendingsloven innebærer skritt i rett retning. Kristelig Folkeparti er på mange områder enig med Regjeringen, men på noen områder ønsket vi å gå lenger. Jeg vil komme tilbake til dette.

Det er svært positivt at vi utvider grunnlaget for flyktningstatus. I tillegg til anerkjennelse av beskyttelsesbehovet, som bl.a. FN har vært opptatt av, gir flyktningstatus også noen flere rettigheter i det norske samfunnet enn det opphold på humanitært grunnlag gir.

En mer omfattende lovregulering gir også Stortinget tilbake større makt over utlendingspolitikken. Flere prinsippsspørsmål skal avgjøres av Stortinget, og det blir klarere prinsipper for skjønnsutøvelsen. Det har vært altfor stort rom for å utøve skjønn i sakene som nemnda har behandlet. Nå presiseres det i selve lovteksten mye sterkere hva bl.a. begrepet «menneskelige hensyn» innebærer.

Den nye loven gir også barn en selvstendig rett til beskyttelse. Det heter i lovteksten både at barn skal kunne være med på høringer i søknadsprosessen, og at barns egen tilknytning til Norge skal vektlegges. Det er bra.

Men så: Behovet for arbeidsinnvandrere fra land utenfor Europa er stort, og næringslivet hemmes av langvarig og komplisert saksbehandling. Vi har lenge ventet og lenge etterlyst Regjeringens stortingsmelding om arbeidsinnvandring. Det begynner virkelig å haste, og vi hadde håpet at regjeringspartiene var villige til å vedta et kapittel i innstillingen som kunne bidratt til forenklinger for næringslivet. Det var de dessverre ikke villige til. Og mens konkurransen om arbeidskraften går sin gang ellers i Europa, taper Norge terreng for hver dag som går.

Papirløse innvandrere er blant de svakeste gruppene i samfunnet vårt. Det er mennesker som kommer fra de mest urolige hjørnene i verden, mennesker som har flyktet fra krigslignende og borgerkrigslignende tilstander. Mange har vært utsatt for tortur og overgrep og har en velbegrunnet frykt for å returnere til sitt hjemland. Paradokset er jo at disse ulovlige innvandrerne nok er blant de mest lovlydige borgerne vi har her i landet. De kan ikke ta risken på å snike på trikken eller naske i butikken. De må leve så usynlig som mulig for ikke å bli oppdaget og sendt ut av landet. Dette medfører også at de blir mennesker

uten rettsvern. De kan utnyttes på det groveste uten at de vil kunne melde fra til myndigheter eller politi. Dette gjør dem til en veldig sårbar gruppe.

Jeg mener at papirløse må få rett til helsehjelp utover akutt hjelp. Manglende rett til en slik hjelp kan føre til alvorlige konsekvenser for den enkeltes helse. Samtidig kan denne situasjonen skape stort press på ansatte i helsevesenet og frivillige organisasjoner som møter denne utfordringen i praksis.

Ifølge Stavanger Aftenblad i forrige uke skal asylsøkere som har fått avslag på søknadene og som har gått under jorda, få en ny sjanse av regjeringspartiene dersom de velger å samarbeide. Representanten Stokkan-Grande uttaler:

«Alle som samarbeider får mat og husrom på asylmottakene inntil det er mulig å returnere dem (...). Etter tre år får de som hovedregel bli i landet dersom retur fortsatt er umulig.»

Det er bra at det blir en slik ordning for dem som samarbeider om retur, men her ser jeg et behov for å få konkretisert nærmere hva det vil si å samarbeide i denne sammenhengen. Er det slik at Stokkan-Grande mener at en asylsøker som har fått avslag og gått under jorden, men så sier seg villig til å samarbeide med norske myndigheter om retur, faktisk også vil omfattes av ordningen med oppholdstillatelse etter tre år? Hva betyr det at en har samarbeidet?

Jeg mener for øvrig at denne ordningen ikke er god nok. Jeg mener at de som har vært her uten papirer, må få en mulighet til en ny vurdering av saken der botid og tilknytning til riket blir vektlagt.

Retur, retur, retur var statsrådens løsning på de papirløses situasjon i Norge. Jeg mener at statsråden, når han sier det, nekter å forholde seg til at disse menneskene finnes. For hvis retur er løsningen, hvorfor ble de ikke returnert i går?

Det finnes ulike årsaker til at mennesker har havnet i den papirløse situasjonen. Et stort antall har sannsynligvis fått endelig avslag på asylsøknaden. Noen har kommet på turistvisum og blitt i landet. Andre har kommet inn i landet uten å ha blitt registrert. De fleste har nok fått avslag på søknad om opphold og deretter gått under jorden.

Uansett årsak så har vi et moralsk ansvar for å ordne opp når mennesker lever i årevis i en uavklart situasjon. Humanitære og menneskerettslige hensyn må avveies mot den restriktive linje norsk flyktning- og asylopolitikk føres etter.

Det må være mulig å ha to tanker i hodet samtidig. Jeg mener at vi skal ha et effektivt retursystem i Norge. Det er ikke slik at alle som kommer til landet, har behov for beskyttelse. Men så må vi ta på alvor at det finnes noen mennesker her i landet som har levd i en uavklart situasjon i årevis. De får ikke bli, og de kan ikke sendes hjem.

Jeg har blitt kontaktet av mennesker som har levd i landet i opptil ti år. Da er det noe med systemet vårt som ikke fungerer slik det skal. Det må vi ta konsekvensen av. Vi må velge det minste onde i en situasjon som ikke er ideell. Vi har tusenvis av uregistrerte mennesker i dette landet. Vi må gjøre noe med det. Vi må unngå at flere går

under jorden. Det enkleste er å begynne i den andre enden, nettopp med å forebygge. Blant annet kan statsråden sørge for en effektivisering av saksbehandlingsprosessen, slik at folk ikke skal trenge å sitte i årevis og vente på å få avklart sin situasjon. Da tror jeg at færre vil hoppe av og gå under jorden.

Så til skjerpning av underholdskravet, som er et resultat av et kompromiss i Regjeringen. Det er ment for å avverge tvangsekteskap, men rammer dessverre blindt. Jeg mener at skjerpningen av underholdskravet representerer en forskjellsbehandling av mennesker med god inntekt og mennesker som tjener dårlig. Antall personer som berøres av økningen er høy, og flere grupper som før ble unntatt, omfattes av vilkåret. Faktisk er det nærmere 1,5 millioner mennesker i Norge, fra 17 år og eldre, som tjener så lite som økningen her innebærer. Den gjennomsnittlige inntekten blant personer med minoritetsbakgrunn ligger under det foreslåtte kravet. Dessuten tjener kvinner mindre enn menn. Det vil altså bli lettere for menn enn kvinner å gifte seg med en utenlandsk partner. Jeg mener det er urimelig at utlendingen selv ikke kan oppfylle underholdskravet. Dessuten bør tvangsekteskap prinsipielt bekjempes gjennom straffeloven, ikke gjennom utlendingsloven.

Det har vært varierende hvordan misjonsvirksomhet og annen form for utadrettet virksomhet i strid med sosio-kulturelle normer i hjemlandet, har vært beskyttet i norsk praksis. Den problematikken gjelder også for homofile. Kristelig Folkeparti har sammen med Venstre foreslått at UNHCRs retningslinjer om religionsforfølgelse skal følges i denne typen saker. UNHCR understreker at man ikke kan kreve at den forfulgte skal måtte innrette seg etter forfølgers forventninger for å unngå forfølgelse. Her er norsk praksis i strid med UNHCRs retningslinjer, når man pålegger asylsøkeren å innordne seg etter de sosiokulturelle normene i hjemlandet. Man ville da aldri krevd det av en politisk flyktning. Jeg kan vanskelig se for meg at man skulle ville gitt Aung San Suu Kyi avslag om hun hadde søkt beskyttelse i Norge, med beskjed om at du kan fint reise hjem, det går nok bra, bare du innretter deg etter de sosiokulturelle normene i Burma. Dette krever man altså av de reelle religiøst forfulgte og homofile. Jeg er svært skuffet, og jeg kan egentlig ikke forstå hvorfor Regjeringen ikke viser vilje til å følge Høykommissæren for flyktningers retningslinjer i denne typen saker. Er det slik at regjeringspartiene er uenige i UNHCRs retningslinjer når det gjelder trosforfulgte? I så fall, hva består den uenigheten i?

Oppsummert: Kristelig Folkeparti støtter forslaget til ny utlendingslov. Det er en klar forbedring når det gjelder hensynet til barns rettigheter, og flere asylsøkere vil få flyktningstatus. En rekke forhold er konkret regulert i loven, og det blir mindre skjønn til UDI og UNE.

Men vi er direkte uenige i skjerpning av krav til underhold, som kom i forskriftene. Kristelig Folkeparti mener at vi i dag vedtar en utledningslov som ikke gir noen svar når det gjelder papirløse innvandrere.

Stortingsflertallet tar ikke inn over seg at vi har en stor gruppe mennesker som lever i skjul. Vi skulle ønske at vi i dag hadde gått noen skritt lenger når det gjelder papirløse, i forhold til barn og i forhold til dem som risikerer

å bli forfulgt på grunn av sin tro. Med det vil jeg ta opp både de forslagene i innstillingen som Kristelig Folkeparti er alene om, og dem vi er sammen med Venstre om.

Presidenten: Representanten Bjørg Tørresdal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [18:27:29]: Det er svært viktig at de som søker om opphold i Norge, samarbeider med norske myndigheter, ikke minst sett i lys av at i det alt vesentlige er det slik at de som kommer til Norge, ikke har med seg papirer.

Her har Kristelig Folkeparti en svært så liberal holdning. Det er sikkert velment, men jeg mener for eget vedkommende at det er lite klokskap i det. Det er viktig at vi har en ordening som stimulerer til samarbeid. Dersom ulovlig opphold belønnes med oppholdstillatelse, er ikke Kristelig Folkeparti da bekymret for at det vil undergrave respekten for lovverket og svekke asylinstituttet, som er ment å beskytte dem som har et reelt beskyttelsesbehov?

Bjørg Tørresdal (KrF) [18:28:19]: Kristelig Folkeparti er veldig opptatt av at vi får konkretisert hva som menes med samarbeid. Noen av dem som har kommet til Norge og søkt om beskyttelse, har fått råd om at de ikke må ha id-papirer på seg. De kommer fra en situasjon der de på alle andre punkter har behov for beskyttelse, men fordi de har gjort en eller annen feil i prosessen, kan en se på dem som mennesker som ikke samarbeider. Det er viktig for deres rettssikkerhet at vi definerer hva samarbeid er, slik at det er noen som blir omfattet av den endringen. Frykten til Kristelig Folkeparti er at ingen skal omfattes av det flotte forslaget som ligger i innstillingen om at de som har vært her og samarbeidet, skal få opphold etter tre år. Så hensikten vår er at vi ikke må se på detaljer i prosessen som ødelegger for disse, men konkretisere hva samarbeid er. Vi må stimulere til samarbeid gjennom å konkretisere hva vi mener.

Ifølge NOAS vil svært få bli omfattet av det som ligger i innstillingen i dag, og det bekymrer oss.

Ib Thomsen (FrP) [18:29:31]: Jeg er noe sjokkert og overrasket over Kristelig Folkeparti og representanten Tørresdals utspill i media de siste dagene. De mener at Fremskrittspartiets forslag til ny utlendingslov er en ny jødeparagraf. Mener representanten at det tragiske og grusomme som jødene opplevde på 1930-tallet, og ikke minst under siste verdenskrig, er sammenliknbart med den innvandringspolitikk som man f.eks. har i Danmark, der den borgerlige regjeringen siden 2001 har gjennomført store deler av Fremskrittspartiets innvandringspolitikk?

Bjørg Tørresdal (KrF) [18:30:06]: Jødeparagrafen hadde vi i århundret før annen verdenskrig. Den hadde vi dradd med oss i historien. Den sa at jøder ikke hadde adgang til riket. Jeg har aldri sagt at det er en ny jødeparagraf. Jeg har sagt at det ligner når Fremskrittspartiet sier at deres differensierte innvandringspolitikk går ut på at de

skal si nei til enkelte etniske grupper. Hvis en omformulerer det, blir det: Somalier har ikke adgang til Norge dersom de kommer som kvoteflyktninger. Sånn forstår jeg Fremskrittspartiets politikk, og da synes jeg det ligner litt på den paragrafen vi hadde. Jeg har ikke uttalt meg om det som skjedde i 1930-årene og under annen verdenskrig, men jeg har uttalt meg om den paragrafen vi hadde, som er en skamplett i vår historie, der vi utelukket etniske grupper fra Norge på 1800-tallet, altså fram til 1851. Jeg går altså litt lenger tilbake i historien. Jeg synes det er trist, og jeg håper at Fremskrittspartiet vil slutte å sjokkere oss med sine forslag til alternativ utlendingslov.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:31:13]: Representanten Tørresdal var opptatt av de papirløse i sitt innlegg. Det er viktig å huske på at det er to kategorier papirløse. Det er enten dem som har søkt og fått behandlet sin søknad i flere runder, og deretter fått avslag, eller folk som ikke har søkt i det hele tatt. Det må vi ha i bunnen.

Det som underer meg med representanten Tørresdals innlegg, er at hun tar til orde for den finske modellen, som jeg forstår det. Og det står i merknaden fra Kristelig Folkeparti at selv de som ikke samarbeider frivillig, men som kunne ha returnert hvis de hadde samarbeidet, skal få oppholdstillatelse på to år. Ser ikke representanten Tørresdal at de lager en praksis der de som ikke samarbeider – når det står i Kristelig Folkepartis merknad at de faktisk kunne returnert hvis de ville det – skal få opphold, mens de som samarbeider, som ønsker å være lovlige og følge det systemet vi har i Norge, ikke skal få opphold? Skal man belønne dem som ikke samarbeider med norske myndigheter?

Bjørg Tørresdal (KrF) [18:32:04]: Når det gjelder forslaget som går på de papirløse, er vårt forslag helt identisk med det Flyktningrådet har sagt, og både Frelsesarmeen, Bymisjonen og alle de kristne organisasjonene har gått i sammen og sagt at vi må gjøre noe for den gruppen. Noe av det første vi må gjøre, er å definere hva vi mener med samarbeid. Dette er mennesker som kommer fra en vanskelig situasjon, som har hatt problemer med å fortelle hele sin historie i første intervju. Vi foreslår at de skal få et nytt intervju, slik at de trygt skal kunne fortelle hele sin historie og bli vurdert ut fra den.

Vår innvending til det som ligger i innstillingen, er at det er for snevert å si at de skal samarbeide, når man ikke konkretiserer hva det er. Vi ønsker å ta disse menneskene på alvor, definere hva samarbeid er, og gi dem en ny sjanse. Det er ikke så veldig lett å samarbeide om retur dersom retur innebærer at man risikerer forfølgelse og tortur.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:33:20]: Min generasjon lever i en tid der vi reiser veldig mye. I januar i fjor reiste familien min og jeg til Gran Canaria. Vi fikk et flott hotellrom. Vi koste oss på balkongen, så utover og nøy utsikten helt til vi så at foran hotellet patruljerte kystvaktskipene og helikoptrene for å fange opp eventuelle

afrikanske båtflyktninger. Familien min og jeg reiste ned dit for å nyte overfloden, mens andre kom dit på grunn av nød. Kveldene på balkongen fikk en bismak, for de etiske dilemmaene kom så nær.

Med de forskjellene som finnes, er det ikke å undres over at vi ser en stadig større folkevandring, en vandring i troen på et bedre liv. Verden har, med den kunnskap vi har om hverandres liv og de muligheter vi har til å forflytte oss, blitt dramatisk mye mindre. I en tid der vi alle forflytter oss, skal vi vedta en utlendingslov som gjenspeiler denne virkeligheten, og som takler de utfordringer og dilemmaer vi står overfor. Det er ikke lett, for dilemmaene er mange. Et eksempel er at vi utformer en flyktning- og asylpolitikk hvor kun de som etter strengere kriterier trenger opphold, får det, mens vi på den andre siden nå legger opp til en stadig mer offensiv rekruttering av utenlandsk arbeidskraft. Dette skal balanseres riktig, og det er denne balansen jeg føler at vi i stor grad har kommet fram til i dagens forslag til ny utlendingslov.

Det er grunn til å advare mot den utviklingen vi ser i den offentlige debatten. Vi ser tendenser til at noen innvandrere defineres til å være en ulykke og andre som en redning for Norge. Det blir gitt uttrykk for at man kun ønsker eliteinnvandreren med høy utdanning, han som kan gi avkastning til landet, og ikke analfabeter som er forfulgt. Med den økte oppmerksomheten mot arbeidsinnvandring må vi passe oss så vi ikke får et menneskesyn der alt skal graderes. Dessverre ser vi noen tilløp til det. Heldigvis er det få ennå. For meg er det grunnleggende at folk er folk. Om de er analfabeter, bakere eller professorer, er det i bunn og grunn én ting som teller, og det er at de er medmennesker.

I det offentlige ordskiftet, og også i innstillingen, virker det som om noen er av den oppfatning at Norge kan ligge som en helt isolert øy i verden, og at vi som bor her, kan lukke øynene og mer eller mindre gi blaffen i hva som skjer andre steder. Både moralsk og rent taktisk er det for et lite land som Norge godt at de som har en slik tilnærming, står svært alene. Vi kan ikke lukke øynene for at millioner av mennesker er på flukt fra krig, naturkatastrofer, forfølgelse og sult. Jeg tror vi alle, utenom det partiet som nesten ikke ønsker innvandring, ser at folk best kan hjelpes der de kommer fra. Det er selvfølgelig det beste for de fleste. Samtidig har vi i Norge et ansvar for å hjelpe mennesker som søker tilflukt i landet vårt. Norsk asyl- og flyktningpolitikk skal bygge på våre humanistiske tradisjoner og på vårt internasjonale ansvar for å hjelpe mennesker i nød. Det gjør den loven vi nå vedtar.

I Soria Moria-erklæringen er temaet innvandring og integrering grundig behandlet. Det rød-grønne flertallet har mange ambisjoner på dette feltet, ambisjoner som har blitt synliggjort på en god måte i utlendingsloven.

Som jeg allerede har vært innom, er de internasjonale forpliktelsene grunnleggende for vår innvandringspolitikk. Senterpartiet har programfestet at norske myndigheter skal ta større hensyn til anbefalingene og retningslinjene fra FNs høykommissær for flyktninger i praktiseringen av Flyktningkonvensjonen. I utlendingsloven framheves nettopp det at UNHCRs anbefalinger skal

veie tungt ved norske myndigheters tolkning av Flyktningkonvensjonen.

Videre mener vi at ønsket om å synliggjøre hvem som får oppholdstillatelse på grunn av internasjonale forpliktelser, er bra. Det å få på plass mer klarhet rundt grunnlaget for opphold og for våre internasjonale forpliktelser, vil forhåpentligvis bidra til å styrke legitimiteten til den politikken vi fører. Vår nasjonale politikk utformer vi. Det er ingen overnasjonale organ som styrer. Men den politikken Senterpartiet ønsker å bygge opp under, er den som bygger på de internasjonale forpliktelser som vi av eget ønske har valgt å påta oss.

Det er dessverre ulike oppfatninger av hvordan vi skal forholde oss til våre internasjonale forpliktelser i disse grunnleggende spørsmål for oss mennesker. «Hensynet til norsk sikkerhet må gå foran akademiske problemstillinger i internasjonale konvensjoner», sa Fremskrittspartiets innvandringspolitiske talsmann, Per-Willy Amundsen, i høst. Det skremmer. Vi må huske når Den europeiske menneskerettskonvensjonen ble til. Den ble til kort tid etter annen verdenskrig. Formålet var å sikre grunnleggende rettigheter og friheter, som danner grunnlaget for rettferdighet og fred i verden. Å redusere dette til en lettvinnt akademisk problemstilling vitner om en skremmende mangel på forståelse for viktigheten av menneskerettighetene som verktøy for å sikre fred og stabilitet. En grunnleggende respekt for menneskerettighetene tror jeg over tid er en forutsetning for vår alles sikkerhet, selv om det akkurat i nuet kan virke greit å heve seg over dem. For den enkelte, og for et lite land som Norge, tror jeg at vi også ut fra et egoistisk perspektiv tjener på å styrke disse konvensjonene.

Menneskeverdet må ligge til grunn for hele innvandrings- og integreringspolitikken. En viktig presisering i proposisjonen gjelder dem som ikke har lovlig opphold i Norge. Det grunnleggende er at har man ikke rett til opphold, skal man ut. Og utsendelsesarbeidet må prioriteres høyt. Men dessverre er det mange personer som oppholder seg ulovlig i Norge, for kortere eller lengre tid. Dette er personer som er her av mange forskjellige grunner. Men felles for disse er at de lever i skjul og er redde for å bli sendt ut. Konsekvensen blir ofte at de ikke oppsøker nødvendig offentlig legehjelp eller annen nødvendig bistand, selv om de har rett til det. Frykten for å bli oppdaget og sendt ut er for stor, og mange kan ikke betale det medisiner eller eventuell behandling koster. Dette kan også gå ut over barn, både barn som sammen med omsorgspersoner har gått i skjul i Norge, og barn som fødes av såkalte papirløse foreldre i Norge.

Konsekvensene for dem som lever skjult i Norge, er åpenbare. For samfunnet ellers kan det også få negative ringvirkninger. Smittsomme sykdommer som ikke behandles, kan spre seg. Personer som ikke får hjelp til å håndtere alvorlige traumer, kan utgjøre en risiko.

Jeg mener det er viktig at det i innstillingen presiseres at det ikke er ulovlig å gi humanitær hjelp til irregulære migranter som oppholder seg i Norge. Ethvert menneske har rett til humanitær assistanse av hensyn til smittevern, sikkerhet og ikke minst av hensyn til menneskeverdet. Selv om det primære målet er helt tydelig og klart, nemlig å

sørge for at de som ikke lenger har lovlig opphold, skal returneres, trenger vi den type presisering at det er lov å hjelpe folk i nød humanitært.

Det er mange triste skjebner på grunn av den økte folkevandringen. Mange setter seg selv i en forferdelig situasjon, og barna er uskyldige oppe i dette. Mange barn kommer i en vanskelig situasjon på grunn av sine foreldres eller andre voksenpersoners ukloke valg.

For oss i Senterpartiet har hensynet til barns beste vært et fokusområde. Derfor er vi glad for at det i loven fastsettes at det ved flyktningvurderinger skal tas hensyn til om søkeren er barn, at forvaltningen skal foreta grundige vurderinger av alle sider ved barnets situasjon som kan ha betydning for saken, og at disse vurderingene skal framkomme tydelig av vedtakene. I dette ligger det også at det skal synliggjøres hvordan hensynet til barnet er vurdert i forhold til eventuelle andre, motstridende hensyn. De styringer som ligger av barns rettigheter i loven, er av det gode, og det viser at vi i Norge ønsker å ha en innvandringspolitikk som setter barnets beste i fokus. Loven vi dag vedtar, mener jeg har en god balanse i forhold til å balansere de mange dilemmaene vi står overfor, i en tid da vi alle reiser og forflytter oss mye mer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ib Thomsen (FrP) [18:41:38]: I mange kommuner ser jeg at Senterpartiet og Fremskrittspartiet samarbeider og er enige om den lokale innvandringspolitikken med hensyn til hvor begrenset mottaket av innvandrere skal være i den enkelte kommune. Dette er fordi de opplever de samme utfordringer for de enkelte kommuner når det gjelder mottak av innvandrere.

I Oslo er det nå flertall av innvandrere på 48 av 138 grunnskoler. Det er 27 flere skoler enn for 7 år siden. Det sier seg selv at integreringen nærmest er umulig når etniske norske elever er i et klart mindretall. Spørsmålet er: Når og hva vil Senterpartiet gjøre for å snu denne trenden?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:42:34]: Senterpartiet er opptatt av den kommunale selvstyremyndigheten, at kommunene selv skal stille seg aktive til det å bosette innvandrere i sin kommune. Det gjør man også i stor grad.

Det er helt riktig som Ib Thomsen sier, at vi har store utfordringer når det gjelder integreringen av enkelte grupper. Det må vi bare jobbe med kontinuerlig. Derfor har vi allerede nå i år gjeninnført norskopplæring i mottak, slik at når folk kommer inn i Norge, kan de tidlig i prosessen, allerede fra første oppholdsdag, ha en mer aktiv tilværelse.

Det som er hovedmottoet fra Senterpartiets side, er at vi må sette i verk alle mulig tiltak for å få folk over fra passivitet til aktivitet. Vi har ikke gjort en god nok jobb, og der har vi alle som sitter og styrer i dette landet, et felles ansvar.

Björg Tørresdal (KrF) [18:43:30]: Senterpartiets stortingsrepresentanter engasjerer seg ofte i enkeltsaker. Et eksempel på det er Darren-saken, saken om Darren fra Nigeria som reiste til Norge og søkte asyl. Før han hadde

fått innvilget oppholdstillatelse, jobbet han ulovlig og brøt dermed utlendingsloven. Han giftet seg med en norsk jente og fikk et barn med henne, men fikk avslag og ble sendt ut av landet fordi han hadde brutt utlendingsloven.

Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har engasjert seg sterkt i den saken. For å kunne hjelpe Darren og de som er i hans situasjon, må man legge inn i loven at det skal være en konkret forholdsmessighetsvurdering, der en vurderer alvoret i bruddet på utlendingsloven og familiesituasjonen som det er tale om, i forhold til hverandre. Senterpartiet var på banen i den aktuelle saken, men de støttet ikke merknaden fra Venstre og Kristelig Folkeparti i lovarbeidet. Hvor var Senterpartiet da saken skulle inn i lovverket?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:44:33]: Jeg er opptatt av at vi skal ha en utlendingsforvaltning som er basert på likebehandling, og selv om jeg eller en annen medrepresentant engasjerer oss i en spesiell sak, kan vi heldigvis ikke ha direkte påvirkning. Det skal være en likhet for loven, uavhengig av hvor sterke talsmenn den enkelte person har.

Det er bra at stortingsrepresentanter engasjerer seg i enkeltsaker. På den måten kan en se om det er prinsipielle endringer man bør foreta, og da må de omfatte alle. Jeg har ikke mulighet til å gå inn i denne enkeltsaken. Men jeg er av prinsipp veldig opptatt av at vi som stortingsrepresentanter skal være særdeles forsiktige med å gi håp til personer når vi ikke har mulighet til å gå inn og styre enkeltsaker. Det er en praksis jeg mener er riktig. Men vi må diskutere enkeltsaker for på den måten å se om vi kan gjøre prinsipielle endringer. Vi mener at den loven vi nå har fremlagt, gir en god mulighet til god og rettferdig likebehandling av folk som søker om opphold i Norge.

Trine Skei Grande (V) [18:45:38]: I Senterpartiets program står det ikke så veldig mye om asyl- og flyktningpolitikk, men det står faktisk en passus om kampen mot tvangsekteskap.

Jeg har en nabo i Gamlebyen. Hun er legestudent. Hun har forelsket seg i en gutt fra Sør-Afrika. Mens hun tar praksis som legestudent, tjener hun ikke nok ifølge de kravene som Senterpartiet i regjering nå går inn for, til i det hele tatt å kunne få sin kjæreste, som har fått jobbtilbud i Oslo, opp til seg. Likevel går Senterpartiet mot alle de forslagene som Venstre faktisk har fremmet for å bekjempe tvangsekteskap, og som vil gi en målrettet ordning. For det er tvungen man skal til livs – ikke den unge kjærligheten.

Hvorfor er det så viktig for Senterpartiet å stoppe den norske legestudenten som akkurat nå ikke har høy nok lønn til å få hjem en mann som kan få full jobb? Hvorfor vil de ikke støtte alle de forslagene som Venstre har, som er målrettet på dette området?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:46:44]: Det er ikke viktig for Senterpartiet å stoppe den norske legestudenten.

Vi har vært for økningen som gjelder underholds krav, men vi vil også at det skal være unntaksbestemmelser i det regelverket som vil bli utformet. Så det må man se på.

Når det gjelder arbeid mot tvangsekteskap, har Regjeringen vært veldig aktiv her. Den la fram en handlingsplan og bevilget mye penger til dette arbeidet. Vi får se hvilke resultater det holdningsskapende arbeidet gir på sikt. Vi tror også de tiltakene vi nå setter i verk i utlendingsloven, og de unntaksbestemmelsene som vil komme etter hvert, på sikt vil gi gode resultater.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Trine Skei Grande (V) [18:47:36]: For det første vil jeg begynne med å rose Regjeringa – jeg samler rosen i starten, slik at man kan gjøre seg klar til den – for den ryddejobben som er gjort med den nye utlendingsloven. Det ble startet NOU-arbeid i Bondevik II-regjeringas tid, men det er en veldig viktig jobb å gjøre loven mer konsekvent og samle ting som tidligere har ligget rundt loven, *inn* i loven. Jeg vil også skryte av at man har gjort en god del gode ting når det gjelder barn, og når det gjelder å respektere UNHCRs prioriteringer. Det synes jeg er bra gjort.

Jeg er også glad for at regjeringsfraksjonen under behandlingen i komiteen har gått inn på en merknad som var viktig for Venstre når det gjelder retten til å yte hjelp til dem som er papirløse, at det ikke er et lovbrudd. Det er ganske bred enighet om hovedgrepene i utlendingsloven. Det er stort sett bare Fremskrittspartiet som stiller seg på utsiden av debatten. Men det er nok mange grep Venstre ville gjort annerledes hvis vi hadde kunnet. Vi synes det er viktig å ha en streng, human, fleksibel og moderne utlendingslov.

Når det gjelder flyktninginstituttet, asylinstituttet, ja også deler av ordningen med gjenforening, blir det stort sett styrt på grunnlag av det vi har tatt på oss av internasjonale forpliktelser.

Når det gjelder arbeidsinnvandring, mener jeg vi skal være så kyniske vi kan når det gjelder de menneskene vi ønsker skal komme til landet vårt. Derfor er det helt ulike innfallsvinkler til reglene for flyktning- og asylinstituttet og til reglene for arbeidsinnvandringsinstituttet. Arbeidsinnvandringsinstituttet er det området der vi skal kunne koste på oss å velge dem vi vil ha. Her synes Fremskrittspartiet å ha misforstått. De tror at det er ved flyktning- og asylinstituttet man skal velge mennesker ut fra landets behov og ikke ut fra de enkelte menneskenes behov.

Det å få til en effektiv og god saksbehandling er en kjempeutfordring for hele feltet. Vi har ønsket en god del enkle grep som vi har lagt inn her, som vi tror ville gjort ting enklere og mer effektive. I Bondevik II-regjeringas tid innførte vi det som kalles differensiert saksbehandling, der vi også sørget for en kjapp bortvisning av dem som åpenbart var grunnløse søkere. Det var veldig virkningsfullt. Det fikk ned behandlingstiden, og det fikk også slutt på en del tilstrømninger fra land der forfølgelsen ikke er på nivå med forfølgelsen i de landene hvor mange av de asylsøkerne som får innvilget søknadene sine, kommer fra.

Vi synes også det har vært et godt grep å sikre retten til å bytte vei. Det har i dag, spesielt fra Høyre, blitt sagt at det er mange kyniske mennesker som tjener penger på smugling. Det er det. Men det er også for veldig mange få

andre muligheter til å komme seg ut av et land. Og en kunne også kalle grenselosene, som fraktet mennesker over til Sverige under krigen, for menneskesmuglere. Det var de, ifølge manges definisjon av «menneskesmuglere». Noen av dem mottok faktisk også betaling for jobben de gjorde. Noen av dem som hjelper asylsøkere ut av land, gjør det også av et godt hjerte og ikke bare for å tjene penger. Det går ikke an å ha en svart/hvitt-holdning til akkurat det. Det at mange av dem får rettleiing som er feil, slik at de får en dårligere behandling av søknadene sine, og det at de også får feil rettleiing om hva de skal gjøre, gjør at vi nok har en mer inkonsekvent saksbehandling enn det vi kunne hatt. Det tror Venstre kunne blitt lettere ved å bytte vei.

Så til det at man kan søke om gjenforening *fra* riket. Vi skjønner ikke helt hvorfor man skal bli straffet med å reise tilbake hvis man f.eks. har stiftet familie og fått barn her, hvorfor det da er veldig viktig at man sender søknaden fra et annet land.

Når det gjelder visumpolitikken, er det to saker jeg har lyst til å ta opp. Det første er at vi trodde virkelig på regjeringspartiene da de var positive til kjærlighetsvisumet. Vi trodde faktisk at når de sa det, så mente de det. At SV har blitt helt tannløst i løpet av arbeidet med loven, kan vi leve med, men jeg må si at det er vondt å oppleve det som har skjedd med kjærlighetsvisumet.

Vi har også et forslag sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti om å se på og lage bedre, effektive rutiner f.eks. knyttet til oppmøte ved retur slik at vi kan gjøre visumreglene våre mer levelige mot at vi lager ordninger som sikrer at vi vet at folk har returnert.

Venstre har vært veldig opptatt av kjønnsbasert asyl. Det er sagt mange gode ord i saken som jeg tror jeg skal gi spesielt SV æren for, når det gjelder forfølgelse på bakgrunn av kjønn. Perspektivene er der, men det å senke terskelen, spesielt i forhold til denne gruppen, er de altså ikke med på. Det har stoppet med de gode ordene.

Det barnerettslige perspektivet mener jeg også er styrket i Regjeringas forslag, men begrepet «innvandringsregulerende hensyn» kontra det barnerettslige mener jeg fortsatt er uklart. For Venstre er det viktig at man ikke bruker uttrykket «barns beste», som vi bruker i norsk barnevern, ved en sånn vurdering. Vi innrømmer at man må ha et annet perspektiv, for de aller fleste barn vil faktisk ha det bedre i Norge enn i et nesten hvilket som helst annet land. Men at det må være barnerettslig forsvarlig å foreta en utsendelse, mener vi er viktig, og det må veies opp mot det som kalles «innvandringspolitiske hensyn».

Så til de papirløse. Det som forundrer meg her, er at Regjeringa egentlig ikke har noen forslag når det gjelder dette. De har ingen forslag til løsninger. Hvordan SV kan leve med det, skjønner jeg ikke. Vi har prøvd å komme med en del forslag for å se hvordan vi kan møte den utfordringen det faktisk er. Og enhver som prøver å forenkle dette bildet, tar feil.

Vi synes det er viktig å prioritere barn som har levd lenge i landet. Vi synes det er riktig å innføre retten til et nytt intervju, og hvis man ikke kan effektivere en utsendelse, mener vi det er bedre å gi folk arbeidstillatelse enn å la

dem leve på sosialstønad. Vi mener folk må få retten til å gjøre opp for seg.

Så har vi sammen med Kristelig Folkeparti og Høyre lagt inn en rekke forslag når det gjelder tvangsekteskap, og jeg er forundret over at disse ikke har fått støtte fra flere. Jeg hadde ventet at et parti som f.eks. Fremskrittspartiet skulle like noen av de forslagene vi har kommet med her, ettersom de har vist stort engasjement på det området. Det gjelder det å innføre en viljeserklæring før man reiser ut for å få godkjent ekteskapet i etterkant, og å innføre anonyme vitneprov. Det gjelder det å satse på utenriksstasjonene, og å legge større vekt på utenriksstasjonenes vurderinger. Vi ønsker også at man skal kunne satse på alle de endringene som trengs i miljøene. Jeg mener at man faktisk bekjemper disse problemene best i sine miljøer og ikke ved landets grenser.

Til slutt har jeg lyst til å ta opp et tema som Regjeringa nå har dyttet foran seg, for av en eller annen grunn har man ikke ønsket arbeidsinnvandringsdebatten sammen med denne debatten. Men da vil jeg håpe at Regjeringa har fått med seg alle de forslagene som opposisjonen har fremmet, i arbeidet med den nye meldingen man har varslet – når det gjelder både fleksibilitet, forhåndsgodkjenning av arbeidsgivere, det å begynne arbeid ved ansettelse og da ved muntlig godkjenning, det at man får jobbsøker visum, og det at man også kan gjøre det enklere for dem som har tatt utdanning i landet. Jeg håper dette ikke bare er ideer som blir liggende her på bordet, som vi må fremme på nytt, men at Regjeringa faktisk har tatt dem inn over seg når de kommer med sin varslede melding. Jeg håper ikke avgivelsen her kommer for nær opp under godkjenningen fra Regjeringa.

Så har jeg faktisk ett minutt igjen, men det er sjokket over å få 10 minutters taletid – det har jeg nesten aldri. Men jeg vil i hvert fall benytte sjansen til å ta opp Venstres forslag.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [18:56:55]: I innstillingen tar Venstre til orde for å kunne gi våre ambassader myndighet til å gi asyl, altså asyl i asylsøkerens eget land, noe som er i strid med vilkårene i Flyktningkonvensjonen, som sier at man skal befinne seg utenfor det landet man er borger av.

Vi har stor tillit til våre utenlandsstasjoner, men er ikke Venstre bekymret for at vårt prinsipp om en regulert og kontrollert innvandring i så fall vil kunne bli undergravd? Og: Er Venstre heller ikke bekymret for at Norge vil få et stort antall asylsøknader også fra personer som ikke har reelt behov for beskyttelse?

Trine Skei Grande (V) [18:57:46]: Dette er noe vi ber Regjeringa om å vurdere. Jeg synes det er rart at Arbeiderpartiet og SV ikke går for dette – Arbeiderpartiet og SV, som jo må føle nære bånd til det som f.eks. skjedde i den norske ambassaden i Chile da Pinochet tok makten.

Det er snakk om å innføre en ordning der norske, dyktige diplomater, som er aktive også for menneskerettighetene lokalt, får en mulighet til å bruke asylinstituttet i ekstreme tilfeller for å redde unna opposisjonelle som ellers hadde vært truet. Dette er faktisk en idé som kommer fra norske diplomater, og framført for oss. Jeg mener det bygger på en tradisjon der dyktige, norske diplomater faktisk har reddet veldig mange opposisjonelle som har kjempet en viktig kamp. Jeg mener òg at med såpass friske og såpass politisk nære bånd til det som skjedde i Chile, hadde jeg trodd at kanskje SV og Arbeiderpartiet hadde mer forståelse for det.

Åge Starheim (FrP) [18:59:02]: Venstre oppmuntrar foreldre i fattige land til å setje barn aleine på første fly til Noreg. Det er faktisk det som er konsekvensen av Venstre sitt forslag, om innvandringspolitiske omsyn skal nedprioriterast i saker om barn.

Har Venstre ingen sympati med einslege mindreårige asylsøklarar og deira foreldre?

Proformaekteskap er eit kjempeproblem, men Venstre vil gjere det endå lettare å lure seg inn i Noreg. No treng ein ikkje ein gong å fingere eit bryllaup, for med Venstre sitt forslag om kjærastevisum er det fritt fram.

Meiner verkeleg Venstre at det skal vere så enkelt?

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Trine Skei Grande (V) [18:59:53]: Veldig mange av de ungene som representanten snakker om, har ikke foreldre. Vi har hatt eksempel fra Sri Lanka der vi har sendt et barn tilbake til en voldelig bestefar. Vi har flere slike eksempler, som sikkert også representanten fra Fremskrittspartiet har hørt om.

Det vi sier, er ikke at alle barn skal få lov til å komme sjøl om de kommer alene. Vi sier at hvis det er slik at barnet lider overlast ved å bli sendt ut, er det ikke innvandringspolitiske hensyn, men barnets rettigheter som skal veie tyngst. Det dreier seg ikke om mange, men det dreier seg veldig mye om verdigheten i vår politikk.

Så til proformaekteskap. Det å nedkjempe kjærligheten, som Fremskrittspartiet gjør med sine forslag, er ganske utrolig. Men å tro at det at man ikke skal få lov til å prøve ut kjærligheten sin før man blir gift, fører til større tvang, tror jeg faktisk fører til det omvendte.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:01:04]: Jeg vil fortsette der representanten nå slapp. Senterpartiet og Venstre, slik jeg kjenner dem, er to partier som er opptatt av ryddighet i lovverket, et lovverk som er gjennomsliktig slik at man kan se hvilket grunnlag man har for den praksis som føres. Man ønsker å innføre nye ordninger, som f.eks. kjærestevisum, som Venstre tar til orde for gjennom sitt Dokument nr. 8-forslag, som også er omtalt i denne saken. Hvordan skal et slikt visum etterprøves? Hva slags skjønn skal legges til grunn? Hvordan skal vi få til ryddighet rundt et ordentlig opphold i forbindelse med et kjærestevisum? Jeg skjønner intensjonen. Men hva slags offentlig praksis

skal vi ha rundt å definere «kjæresten»? Vi har et forlovelsesvisum. Man kan få et tre måneders besøksopphold, og man kan gifte seg. Jeg skjønner at intensjonen er god, men jeg klarer ikke å forstå hvordan et parti som ønsker ryddighet rundt offentlig forvaltning, skal klare å få til det med et kjærestevisum.

Trine Skei Grande (V) [19:02:01]: Da må jeg forklare det for representanten. Det å få et forlovelsesvisum er ikke lett. Kirke skal være bestemt, og alt skal være booket. For den legestudenten som jeg nevnte i replikken i stad, tok det et år å få visum da hun skulle få besøk. Det er faktisk snakk om et visum. Det er ikke snakk om varig opphold. Det er ikke snakk om statsborgerskap. Det er ikke snakk om at man skal få lov til å være her for alltid. Det er snakk om en visumregel.

Det som forundrer meg mest, er at vi hadde flertall for dette for kun kort tid siden. Da dette Dokument nr. 8-forslaget ble behandlet her i salen, var det bare Fremskrittspartiet som var imot. Alle var positive. Alle partiene syntes det var et godt grep. Men nå er det plutselig helt forferdelig, lite gjennomtenkt og ikke mulig å se konsekvensene av. Det er litt pussig at man går fra å hylle et forslag i én saksbehandling, for så å mene at det er helt inkonsekvent i en annen saksbehandling.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:03:35]: Dagens utlendingslov ble utformet i 1988. Siden den gang er mye endret. Det er langt flere innvandrere i Norge i dag, og nye grupper og kategorier er representert. Utlendingsloven har betydning for stadig flere. Derfor er det ønskelig med en helhetlig gjennomgang av regelverket og en bred politisk prosess om hvilke grunnprinsipper og lovregler som bør gjelde.

Loven skal ivareta en rekke ulike hensyn, f.eks.

- hensynet til enkeltpersoner og familier
- samfunnsmessige hensyn
- kontrollhensyn
- forholdene skal ligge best mulig til rette for lovlig bevegelse over landegrensene

Det er viktig at Stortinget vedtar hovedprinsippene i utlendingsloven. Derfor legges det opp til at prinsippene skal lovreguleres i langt større grad enn i dag. Lovforslaget bygger på Regjeringens ønske om å føre en human, solidarisk og rettsikker flyktning- og asylpolitikk.

Personer som har rett til beskyttelse uten å falle inn under Flyktningkonvensjonen, får i dag oppholdstillatelse etter bestemmelsen om sterke menneskelige hensyn. Dette mener jeg er uheldig. I likhet med Utlendingslovutvalget foreslår derfor Regjeringen at alle som har rett til internasjonal beskyttelse, skal dekkes av lovens flyktningbegrep og få de samme rettigheter. Jeg vil understreke at dette bare innebærer at vi nå vil bruke betegnelsen «flyktning» på personer som allerede har en anerkjent rett til beskyttelse i alle europeiske land. Endringen er i tråd med ønsker fra FN's høykommissær for flyktninger.

På samme måte som andre land det er naturlig å sam-

menligne seg med, mener vi også at det er riktig å videreføre en ordning som gir adgang til å innvilge oppholdstillatelse ut fra en vurdering av sterke menneskelige hensyn – såkalt oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Det er i tråd med Norges beste kristne, humanistiske og humanitære tradisjoner å gi opphold til særlig sårbare grupper.

Disse sakene er ofte svært sammensatte og kompliserte. I forslaget til ny lov er det gitt en tydeligere og mer utfyllende veiledning for skjønnsutøvelsen enn i dag. Det er også presisert at de humanitære hensynene må veies opp mot eventuelle innvandringsregulerende hensyn. Dette siste er ikke synliggjort i gjeldende lovbestemmelse.

Et viktig spørsmål som er drøftet i proposisjonen, gjelder utlendinger som blir i landet etter endelig avslag. Faktum er at vi gjennom samarbeid med bl.a. International Organization for Migration, IOM, kan organisere frivillig retur til nesten alle land i verden som vi mener det er trygt å returnere til. I praksis vil derfor de som blir værende i Norge etter et endelig avslag, være personer som trosser et lovlig fattet vedtak, og dermed velger å bryte norsk lov. Når det gjelder denne gruppen, mener jeg at det blir galt å innføre noen særskilte rettigheter for oppholdstillatelse i Norge.

Når det gjelder familieinnvandring, er dette i tallmessig sammenheng det viktigste grunnlaget for varig innvandring til Norge. I 2007 ble det totalt innvilget 17 900 oppholdstillatelser til familiemedlemmer. På dette feltet er det flere utfordringer, spesielt knyttet til tvangsekteskap og proformaekteskap. Vi vet også at noen norske menn utnytter kvinner som søker seg til Vesten gjennom ekteskap.

Når det gjelder tvangsekteskap, har Regjeringen gått inn for et bredt spekter av tiltak. Regjeringen vil skjerpe regler om krav til underhold. Det skal sikre at den som henter ektefelle fra utlandet, har en selvstendig økonomisk posisjon. Slik tror vi at risikoen for tvangsekteskap reduseres.

Lovforslaget legger videre opp til en noe strengere proformavurdering enn i dag.

Regjeringen vil om kort tid legge fram en stortingsmelding om arbeidsinnvandring. Regjeringen ønsker en offensiv, målrettet og langsiktig politikk for arbeidsinnvandring.

Et viktig mål for Regjeringen er å styrke barns rettsikkerhet på utlendingsfeltet. Det gjøres gjennom en rekke forslag. Blant annet inneholder lovforslaget regler som styrker barns rett til familieliv. Forslaget har også en bestemmelse om at man ved flyktningvurderingen må legge særlig vekt på om søkeren er barn. Videre er det foreslått en bestemmelse om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved vurdering av om det skal gis oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket.

Lovforslaget inneholder forslag til innstramminger når det gjelder bortvisning og utvisning, bl.a. utvidet adgang til fengsling i forbindelse med effektivering av vedtak.

I tillegg vil det på nærmere vilkår bli gitt lovhjemmel for å pålegge meldeplikt og bestemt oppholdssted for

personer som har vernet mot utsendelse som sitt eneste grunnlag for opphold. Dette er nye tiltak.

De som er vernet mot utsendelse, kan ikke settes i lukket forvaring før utsendelsesprosessen er satt i gang, uten at vi bryter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. I lovforslaget fremmes imidlertid tiltak som kan anvendes mot denne gruppen før utsendelsesprosessen er kommet i gang. Både beslag av reisedokument, meldeplikt og bestemt oppholdssted er tiltak som eksplisitt blir rettet mot slike personer. Jeg minner også om at brudd på slike pålegg kan medføre straff. Virkemidlene er særlig tenkt brukt mot utlendinger som utgjør en fare for grunnleggende nasjonale interesser. Regjeringen utreder i tillegg om internering er et virkemiddel som kan benyttes overfor personer som ikke er vernet mot utsendelse og selv kan returnere.

Når det gjelder straffebestemmelsene i utlendingsloven, har jeg merket meg at flertallet ber om en presisering av lovforslaget som forbyr forsettlig hjelp til utlending som oppholder seg ulovlig i riket. I tråd med flertallets anmodning vil jeg komme tilbake til Stortinget med forslag til en presiserende lovbestemmelse før loven trer i kraft.

Jeg har videre merket meg at komiteen ber om at det vurderes å nedsette et utvalg som skal se på om dagens klagesaksmodell er den beste for å ivareta både politisk styring, rettssikkerhet, likebehandling og en rask og effektiv saksbehandling. Dette vil departementet følge opp.

Regjeringen har bred oppslutning når det gjelder hovedtrekkene i utlendingspolitikken. Den borgerlige opposisjonen er til de grader splittet. Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker flere endringer i liberal retning, bl.a. når det gjelder personer som oppholder seg ulovlig i Norge etter et endelig avslag. Fremskrittspartiet ønsker innstramminger som i enkelte tilfeller også innebærer at man utfordrer eller går direkte på tvers av grunnleggende menneskerettsforpliktelser. Hvordan disse partiene skal kunne utforme noe som ligner en felles alternativ politikk til Regjeringens, er en gåte.

Regjeringens utlendingspolitikk befinner seg trygt midt i det politiske landskapet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [19:12:08]: Vi lever i en tid da de fleste landene rundt oss i Europa strammer inn sin innvandringspolitikk. Vi så nå sist at Sverige, av alle, kom med nye signaler i så måte og legger til grunn litt reduksjon av sin innvandring.

I denne situasjonen går altså Regjeringen i stikk motsatt retning. Man har åpenbart ingen ønsker om eller vilje til å legge til grunn en utlendingslov som kan redusere og få kontroll med innvandringen til Norge, slik at vi kan klare å integrere de mennesker som kommer hit hvert år. Og når vi ikke strammer inn, og de andre gjør det, vil antallet bare øke for hvert år som går.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når blir antallet innvandrere for stort? Når blir problemene på innvandringsfeltet så store at selv statsråden vil sette bremsen på?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:13:16]: Jeg er førstog fremst veldig stolt av å bo i et land der de som kommer hit og søker asyl, får saken sin behandlet på en ordentlig måte i tråd med internasjonale avtaler. Har de behov for beskyttelse, skal de få bli. Og finnes det andre sterke menneskelige grunner, skal de få bli. At det ikke er en politikk som Fremskrittspartiet står for, det respekterer jeg. Jeg er bare veldig glad for at debatten i salen i dag viser at heldigvis er det ikke sånn at Fremskrittspartiet får flertall for det. Så den politikken Regjeringen nå fører, har bred oppslutning i Stortinget. Det kan vi konstatere ut fra dagens debatt.

Antallet asylsøkere vi tror vil komme til Norge i år, er anslått til om lag 10 000, og det er gjennomsnittstallet for de siste årene. Så det å beskrive 10 000 asylsøkere til Norge som noe dramatisk nytt, er altså feil. Det er et tall i tråd med gjennomsnittet de siste årene.

Bent Høie (H) [19:14:24]: Jeg er enig med statsråden i at en skal være stolt av at en har et land der folk behandler sine asylsøkere på en skikkelig måte, og der deres beskyttelsesbehov og andre hensyn blir vurdert korrekt. Men som statsråden også er klar over, finnes det mennesker som utnytter dette systemet, som trenerer saksbehandlingen og dermed trenerer utsendelse eller endelig avslag gjennom gjentatte forsøk på å få tatt saken opp på ny uten at det er grunnlag for dette.

I Aftenposten den 4. april 2006 sa statsråden følgende:

«I arbeidet med ny utlendingslov vil jeg vurdere tiltak for å hindre at personer med endelig avslag forsøker å trenere saken ved stadig å fremsette nye omgjøringsbegjæringer.»

Høyre har fremmet forslag i saken om dette. Men kan statsråden redegjøre for hva Regjeringen har fremmet av forslag for å møte de lovnadene som statsråden kom med for to år siden?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:15:28]: Det går fram av forslag til ny utlendingslov at vi har vurdert hele klageordningen – selvfølgelig – som en del av arbeidet med lovforslaget, og har valgt gjennom vårt forslag til ny utlendingslov å videreføre den klageordningen vi har i dag. Men det er en ganske bred drøfting av hele klageordningen i lovproposisjonen, som altså konkluderer med å videreføre dagens ordning.

Så har jeg, som jeg sa i mitt innlegg, merket meg at det er et sterkt ønske fra Stortinget om at det vurderes å nedsette et utvalg som skal se på om dagens klagemodell er den beste for å ivareta både politisk styring, rettssikkerhet, likebehandling og en rask og effektiv saksbehandling. Det vil jeg sørge for å følge opp.

Björg Tørrisdal (KrF) [19:16:32]: Regjeringen er opptatt av å bekjempe tvangsekteskap, og det synes Kristelig Folkeparti er bra. Derfor har også Kristelig Folkeparti og andre partier foreslått en rekke målrettede tiltak for å unngå at tvangsekteskap blir gjennomført.

Regjeringen ønsker å skjerpe kravet til underhold, og det tror vi rammer blindt. Det rammer også andre enn dem

det er tenkt for, og jeg tror det er et lite gjennomtenkt forslag, spesielt den delen som går på at inntekten til utlendingen som kommer, ikke skal telle med. Når den enslige moren forelsker seg i en amerikaner som kan ha en millioninntekt – en slags «Rockefeller-historie» – vil han altså ikke få lov til å komme til Norge, for han kan ikke forsørge henne.

Det blir feil. Ser ikke statsråden at underholdskravet får en rekke utilsiktede virkninger, at det er en feil tilnærming, og at en må være mer målrettet?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:17:34]: Det første som slår meg, er at Kristelig Folkeparti er glad for alt det Regjeringen har fått til etter at Kristelig Folkeparti gikk ut av regjering. Det får vi bare ta til etterretning. Nå er plutselig barns rettigheter blitt styrket, og på en rekke områder får vi nå, etter at Kristelig Folkeparti har forlatt regjeringen, en utlendingspolitikk som er i tråd med det Kristelig Folkeparti ønsker.

Kristelig Folkeparti gjør veldig ofte veldig kortsiktige analyser og bygger feil konklusjoner på en totalt feil analyse. Hvis en amerikaner har et jobbtilbud i Norge med en millioninntekt som mulighet, får jo denne amerikaneren oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag som arbeidsinnvandrere. Det er hvis man ikke har arbeid og må forsørges når man kommer til Norge, at underholdskravet sørger for at det ikke er staten som har ansvaret for å forsørge vedkommende, men den som skaffer utlendingen oppholdstillatelse, gjennom f.eks. et ekteskap. Så eksemplet er totalt utenfor det denne saken gjelder.

Trine Skei Grande (V) [19:18:54]: I fare for også å komme med eksempler utenfor saken vil jeg gi uttrykk for Venstres utålmodighet når det gjelder arbeidsinnvandring. I den forbindelse har jeg to spørsmål til statsråden.

Ifølge NRK i kveld vil Norge i 2030 ha 120 000 færre yrkesaktive enn i dag. Dette vil særlig gjøre det vanskelig å holde det nivået vi ønsker i helse- og sosialsektoren.

I Aftenposten Aften i dag kan vi lese at et nytt rundskriv fra UDI har stoppet muligheten for restauranter i Oslo til å få inn kokker av god faglig kvalitet. En tyrkisk restaurant er brukt som eksempel. Der serverer man mat som kan ligne på det som også finnes på gatekjøkken, ut fra navnene på rettene.

Nå er det varslet en melding, men er ikke statsråden mer utålmodig når vi ser hvor lang tid disse endringene tar? Er ikke statsråden mer utålmodig, er ikke statsråden mer bekymret når det gjelder å få fortgang i denne saken? Kunne han ikke gå for noen av forslagene våre?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:20:01]: Så vidt jeg vet, er denne forskriften for nasjonalkokker helt identisk med den forskriften som gjaldt da Venstre satt i regjering.

Men for å svare på hovedspørsmålet: Stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring kan jeg nå si kommer fredag den 18. april – altså ikke nå førstkommande, men neste fredag. Vi vil da invitere Stortinget til å behandle den på en sånn måte – og det forstår jeg at komiteen er innstilt på

– at de lovforslagene som kommer som følge av den, kan gjennomføres samtidig med ny utlendingslov.

Det at vi tar dette i forbindelse med stortingsmeldingen, gjør at Stortinget får anledning til å drøfte arbeidsinnvandring i en bredere sammenheng enn bare i forbindelse med en utlendingslov, f.eks. også i en integreringspolitisk sammenheng, som er ganske viktig. Og så, hvis man da blir enig om behovet for endrede forskrifter, regelverk osv., kan det gjennomføres helt parallelt med den måten vi nå innfører ny utlendingslov på. Så det er ingen forsinkelse i Regjeringens opplegg.

Per-Willy Amundsen (FrP) [19:21:10]: I forbindelse med Regjeringens arbeid med å forberede ny utlendingslov var det særlig to spørsmål som var oppe, og som det ble sagt mye positivt om, ikke minst av statsråd Bjarne Håkon Hanssen og andre medlemmer av Arbeiderpartiet. Man vurderte å ta i bruk 24-årsregelen og tilknytningskrav, noe som åpenbart ville vært et langt, langt bedre virkemiddel for å bekjempe tvangsekteskap. Det ser man ikke minst i Danmark.

Nå har Fremskrittspartiet fremsatt nøyaktig de samme forslagene, men nå er det plutselig brudd på konvensjoner, internasjonale avtaler og jeg vet ikke hva. Var statsråden likevel ikke så opptatt av å bekjempe tvangsekteskap, eller er det SV som har satt foten ned for Regjeringen også i denne saken?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [19:22:23]: Det er for en gangs skyld korrekt: Vi har hatt en ganske omfattende vurdering av ulike tiltak mot tvangsekteskap. Vi har diskutert underholdskrav, vi har diskutert aldersgrense, vi har diskutert tilknytningskrav, vi har diskutert informasjonskampanjer, vi har diskutert en mye mer aktiv bruk av skolene som arena. Vi har hatt en bred diskusjon, og vi har hatt en bred høring, der ulike alternativer ble vurdert. Basert på både høringen og disse diskusjonene har Regjeringen konkludert med det vi i sum mener er de beste tiltakene. Vi er ikke enig med Fremskrittspartiet i hva som vil virke best. Vi tror mer på summen av de forslagene vi har fremmet, som handler om underholdskrav, som handler om minoritetsrådgivere på skolene, som handler om integreringsrådgivere på utenriksstasjonene, som handler om samarbeid med frivillige organisasjoner, og som handler om informasjonskampanjer. Jeg har full respekt for at Fremskrittspartiet mener noe annet, men vi er altså uenige.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Per-Willy Amundsen (FrP) [19:23:41]: Det er egentlig ganske symptomatisk at når Fremskrittspartiet lanserer sitt alternative forslag, sin komplette utlendingslov som et alternativ til det Regjeringen la frem, blir det fremstilt på verste måte, ja, jeg vil nærmest si forsøkt demonisert. En rekke feilaktige opplysninger har kommet i denne debatten og også i det offentlige rom utenfor denne salen, når man har kommet med påstander og beskyldninger rettet mot Fremskrittspartiets forslag til ny utlendingslov. Det synes jeg er beklagelig, og jeg synes det er synd at man ikke

kan føre diskusjonen på et riktig grunnlag. Det kan være så sin sak at deler av pressen sannsynligvis ikke har lest hele innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen, men samtlige medlemmer i komiteen har gjort det, og jeg går ut fra at også statsråden er kjent med den. Da vet man at den type beskyldninger som man har kommet med om vårt forslag, er totalt urimelige, ja fullstendig feilaktige.

Påstanden om at vi bryter menneskerettighetene – statsråden sa det selv her i sitt innlegg – og at vi bryter internasjonale konvensjoner og avtaler, ja selv Flyktningkonvensjonen er vi blitt beskyldt for å bryte, er ikke korrekt. Det er ett punkt – ett punkt – i vårt forslag til lov hvor vi bryter EMK, kanskje, muligens, og det er vårt forslag til § 65 fjerde ledd, som handler om vern mot utsendelse. Der har vi lagt inn ett forbehold – ett eneste forbehold – der vi sier at vern mot utsendelse

«kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven, men ikke i saker der kongen mener det vil stride mot særlig sterke grunnleggende nasjonale interesser».

Det er det eneste punktet hvor vi bryter – muligens, kan hende – EMK. Og det er for den tenkte situasjonen, det tenkte scenario, som Regjeringen på sin side ikke har tatt noe forbehold om i loven, at f.eks. Osama bin Laden av en eller annen merkelig grunn skulle dukke opp i Norge. Da kan vi ikke etter den loven som ligger til grunn her i dag, sende ham til USA, for der kan han risikere dødsstraff. – En absurd bestemmelse. Det handler om at man i sin vilje og iver etter å omfavne alt av internasjonale regler, begår brudd med det som burde være vesentlige interesser for Norge. Vi har åpenbart forpliktelser ikke bare i forhold til å ta vare på mennesker og følge internasjonale konvensjoner, men også i forhold til norske grunnleggende interesser. Det er kun på dette punktet vi bryter – muligens – EMK, ifølge Arbeids- og inkluderingsdepartementets egen utredning, egne svar, da vi hadde en lovteknisk gjennomgang av vår lov. Alt som går på kvoteflyktninger, alt som går på mennesker som kommer til Norge og søker asyl, alt som går på familieinnvandring, ligger godt og greit innenfor de forpliktelsene Norge har. Det burde egentlig ikke overraske noen heller, for svært mange av de tingene vi foreslår i vår lov, er lovregler som er blitt gjennomført i andre land. Men dessverre er det altså sånn at man føler et stort behov for å fremstille Fremskrittspartiets politikk feilaktig også her.

I løpet av debatten i dag har SV ved Kirsti Saxi tatt til orde for tilnærmet åpne grenser i Norge – det er så voldsomt viktig, fordi det finnes så mange flyktninger der ute, så mange mennesker som ikke har det bra. Fremskrittspartiet er enig i at vi kan være rause overfor mennesker som trenger beskyttelse. Men som folkevalgt medlem i nasjonalforsamlingen ikke å ta noe som helst slags forbehold med tanke på nasjonens interesser, og at man må ivareta nasjonens interesser på lang sikt, er for meg nesten imponerende. Vi har også et ansvar her. Hvis vi får en sånn utvikling fremover at antallet innvandrere bare øker på og man ikke klarer å integrere de menneskene som allerede er her, og vi opplever stadig større problemstillinger knyttet til det, er ikke det en god utvikling for denne nasjonen,

og det er det – unnskyld at jeg sier det – denne forsamlingens plikt å ivareta. Det gjør åpenbart ikke SV, og det gjør åpenbart ingen andre av regjeringspartiene.

Björg Tørresdal fra Kristelig Folkeparti er svært opptatt av illegale innvandrere. Hun kaller dem «papirløse innvandrere» – et merkelig begrep, «papirløse innvandrere». Innvandrere uten papirer på lovlig opphold i Norge kalles illegale innvandrere. Dem er hun voldsomt opptatt av – de er liksom så sårbare, stakkarslige og har det forferdelig. Men dette er altså folk som bevisst bryter norsk lov, som bevisst befinner seg i Norge uten rettmessig krav på opphold her. Disse vil Kristelig Folkeparti nesten ha et amnesti for, for å ivareta deres interesser. Det viser hvor grenseløst naive Kristelig Folkeparti er. Og når Kristelig Folkeparti går så langt i dagens presse at de sammenligner Fremskrittspartiets forslag til ny utlendingslov med å innføre en ny jødeparagraf i Norge – ja, da setter man virkelig standarden for nytt lavmål. Ikke bare fornærmer man jøder, som har opplevd de mest forferdelige og tragiske forfølgelser i Europa opp gjennom århundrer, men man begår en grov synd ved at man prøver å fremstille et skikkelig og ordentlig arbeid fra Fremskrittspartiets side med å utforme en lov som skal ivareta de interessene vi mener er viktig, på en slik måte at man er med på å desavuere det. Det synes jeg, med respekt å melde, er trist.

Trygve Slagsvold Vedum fra Senterpartiet prøver igjen, i likhet med andre, å fremstille det som om Fremskrittspartiet har en lemfeldig omgang med menneskerettigheter, med internasjonale konvensjoner, til og med FNs menneskerettighetskonvensjon. Det har vi aldri hatt. Vi har aldri sagt noe om at vi ikke vil ivareta FNs menneskerettigheter. Men vi har sagt at vi når det gjelder Den europeiske menneskerettskonvensjon, EMK, i likhet med andre land også må kunne vurdere å ta forbehold i enkelte sammenhenger der vi er med på å inngå forpliktelser som åpenbart strider mot nasjonens interesser. Det har en rekke land gjort. Storbritannia har gjort det, en rekke land i Europa har gjort det, mens Norge ved hver anledning når vi får nye konvensjoner, nye forpliktelser, nye traktater vi skal forholde oss til, tar imot alt med åpne armer og utviser altfor liten grad av fornuftig skjønn i så måte. Det er det eneste vi har sagt, men det blir altså igjen fremstilt som om det er Fremskrittspartiet som er så forferdelig og bryter menneskerettigheter osv. Men det er altså usant og uriktig.

Så til Trine Skei Grande fra Venstre. Venstre har et grunnleggende problem, for Venstre har ingen begrensninger i forhold til hvor mange mennesker de vil ta imot i Norge. Denne åpningen for ambassadeasyl som Venstre skisserer og legger opp til, kjærestevisum osv., vil selvfølgelig føre til stor økning i innvandringen til Norge. Men her er Venstre helt på vidvanke og er ikke villig til å ta konsekvensen av det å ha en helhetlig og fornuftig innvandringspolitikk. Her står Fremskrittspartiet alene.

Tore Hagebakken (A) [19:34:06]: Norge har lang tradisjon som pådriver internasjonalt for menneskerettigheter og internasjonale lover. Det er vi stolte av. Med vår egen erfaring med krig og okkupasjon i minne bør vi vise stor forståelse for mennesker som flykter fra krig og

forfølgelse. Norge har gjennom menneskerettighetsloven inkorporert den europeiske menneskerettighetsloven, FNs konvensjon om økonomiske og sosiale rettigheter, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs barnekonvensjon. Disse konvensjonene er gitt forrang i forhold til andre norske lover. I tillegg har Norge som kjent ratifisert FNs flyktningkonvensjon.

Vi som utgjør stortingsflertallet, vil føre en helhetlig innvandrings- og flyktningpolitikk forankret i Norges internasjonale forpliktelser. I den nye utlendingsloven er nettopp menneskerettighetene synliggjort enda bedre, og FNs eget organ for flyktninger, UNHCR, har fått en sterkere rolle. Alle som er vernet mot retur på grunn av internasjonale konvensjoner, vil få flyktningstatus i loven som vi vedtar i dag. Dette er en viktig styrking av menneskerettighetene og en tydeliggjøring av hvem Norge er forpliktet til å gi opphold. Dette er også i samsvar med hvordan UNHCR ønsker at medlemslandene skal utforme loven. Jeg er spesielt glad for at den nye loven styrker barns rettigheter i henhold til barnekonvensjonen. På flere områder er det gitt klare føringer om at hensynet til barns beste må ivaretas.

Med Norges unike økonomiske situasjon er det viktig at vi på flere måter stiller opp ved kriger og humanitære katastrofer, noe som oftest rammer mennesker og landområder som allerede sliter med dårlig økonomi og utvikling. Nabolandene tar normalt en stor del av byrden. For å vise solidaritet og samtidig være med på å stabilisere situasjonen i konfliktområdet må Norge i tillegg til bistand også være med og avlaste ved å ta imot flyktninger. Jeg vil derfor henvisse til at den rød-grønne regjeringen har økt antall kvoteflyktninger.

Det går en rød tråd – kall det gjerne en rød-grønn tråd – gjennom hele politikken til vår regjering. Det handler om økt bistand, styrkede menneskerettigheter og aktiv deltakelse i avlastning av konflikt- og kriserammede områder. Det er god norsk tradisjon for å strekke solidariteten langt utover Norges grenser. Mange norske personligheter, ikke minst Fridtjof Nansen, har både gjennom holdning og handling vært viktige bidragsytere og gitt Norge en posisjon humanitært som vi må bygge videre på. Det er derfor noe høyst unorsk, slik jeg ser det, over den ytterliggående politiske linja som Fremskrittspartiet representerer, så Fremskrittspartiet er tydeligvis dårlig integrert i norsk tradisjon.

«Norge skal være en nødhavn», sa Bent Høie fra Høyre. Jeg er enig med Bent Høie. Men det blir ikke lett for Høyre om Høyre havner i samme havnevesen som Fremskrittspartiet. Fremskrittspartirepresentanten Amundsen ville ikke svare på mitt spørsmål om det er greit å bli overkjørt av Høyre, som utsteder garantier mot nettopp fremskrittspartipolitikken – en politikk som ikke er helt den samme ved middagstider som den var til frokost. Hvis all PR er god PR, hadde kanskje Fremskrittspartiet en god dag i går, men for de mange som er opptatt av norsk humanisme, var det mer en skrekkens dag. Dagen etter, altså i dag, framstår Fremskrittspartiet nærmest som forulempet. Jeg sliter med å få den helt store medfølelsen, og jeg tror også Fremskrittspartiet i dag sliter med

å få kjærestevisum inn i en regjering sammen med bl.a. Høyre.

Egentlig har jeg kommet til at jeg finner det mer formålstjenlig med konstruktiv dialog med de partier som deler regjeringspartiens hovedretning i innvandringspolitikken, enn å bruke særlig mye mer tid på det partiet som velger å stå helt på utsiden.

Det er en svært viktig lov vi vedtar i dag, og la meg avslutningsvis si det slik: I god norsk humanistisk tradisjon kan vi se linjene fra Nansen til – og jeg ber om oppmerksomhet fra statsråden – Hanssen.

Saera Khan (A) [19:38:58]: Hvor vil vi egentlig med det nye Norge? Integrering er inkludering i et åpent og demokratisk samfunn hvor det er rom for etnisk og religiøs mangfoldighet, og hvor denne mangfoldigheten blir sett på som et potensial og ikke en belastning.

Så er spørsmålet: Hvordan skal vi realisere disse klijéordene til å bli en god realitet og definere det å være norsk i år 2008? Eller kanskje det ikke er så viktig å være norsk lenger? Jeg tror det er viktig å være ydmyk overfor at det i dag finnes flere måter å være norsk på, selvsagt innenfor rammen av norske lover og regler.

Som Oslo-borger er jeg meget privilegert. En av grunnene til at jeg er stolt av landets hovedstad, er at jeg møter alle de spennende impulsene, uttrykkene og ansiktene som eksisterer side om side. Når id finner sted, avslutningsfesten på muslimenes ramadan, er det vanskelig å få tak i drosje i Oslo. Hadde minoritetene sluttet ved Ullevål sykehus, ville byen fått et digert problem. Trikken kjører hvert femte minutt på selve julaften, og i enkelte skolegårder har vi jødiske barn, ateistiske barn, humanetiske barn og katolske barn side om side med direktørens datter, sammen med arbeiderens sønn. Uten minoritetene ville Oslo faktisk stoppet opp og vært en fattig by. Det er ikke et innvandringsproblem at vi har 6-åringer i dag som når de begynner på skolen, er dømt som skoletapere fordi de ikke snakker norsk. Det er et skolepolitisk problem. Det er ikke et innvandringsproblem at vi har mange arbeidsløse familier, somaliere, iranere i Oslo. Det er et fattigdomsproblem. Jeg tror det er slik vi må begynne å tenke, og inkludere minoritetspolitikken i en allmenn norsk, god, helhetlig sammenheng.

Mangfold og migrasjon er grunnleggende sett positivt, men det gir oss også krevende utfordringer. Det evige dilemma har vært at i redsel for ikke å være politisk korrekt i innvandringsdebatten har mange oppegående og fornuftige mennesker i mediemiljøer, i politiske miljøer og i fagmiljøer vist stor velvilje, men liten interesse. Vi har stilltiende akseptert at kvinners og barns grunnleggende menneskerettigheter dessverre har blitt krenket. Tvangsekteskap, omskjæring, barn som forsvinner fra skolene, æresdrap og overfylte krisesentre med minoritetskvinner – historiene er mange. Skjebnene er altfor tragiske, og det er altfor mange ganger vi har hørt om dem. Vi kan ikke legitimere slike ondsksfulle ukulturer med kulturer eller religioner. Det må slås hardt ned på, med kompromissløse tiltak og på en kraftig måte.

Jeg blir ganske optimistisk når jeg ser hvordan denne

regjeringen jobber aktivt med disse utfordringene. Konkrete og tydelige handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, handlingsplanen mot tvangsekteskap og kampen mot omskjæring er noen eksempler. Man har gått grundig til verks. Man vil ha egne minoritetsrådgivere ved skolene, bedre kompetanse og sterkere tiltak ved utenriksstasjonene. Man har behov for trygge bosteder for dem som er på flukt, og sist, men ikke minst vil man øke underholdskravet som sikrer at ungdom blir økonomisk og sosialt selvstendige – selvstendige til å være bedre i stand til å ta frie og egne valg. Dette er imponerende. Vi har fortsatt en lang vei å gå, men vi er veldig, veldig godt i gang. Jeg gleder meg over at denne utlendingsloven nå blir behandlet i denne salen. Vi har brukt mye krefter og energi på å finne ut av dette, blant alle partiene på Stortinget. Dette er veldig bra og et skritt i riktig retning for et inkluderende Norge.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Tom Strømstad Olsen (A) [19:43:42]: Det var som et gufs fra fortiden da jeg leste VG mandag 7. april. Fremskrittspartiet viste igjen sitt sanne ansikt i innvandringspolitikken med å foreslå å stramme inn så kraftig at det ikke er noen som vil slippe innenfor grensene til Norge. Det i det hele tatt å sette tak på 100 personer som får komme til Norge, virker mer som tenk på et tall. De nyanserte det kanskje litt i dag, med å vurdere 101.

Det går da virkelig ikke an å legge opp til en politikk som bryter med menneskerettighetene og omtrent alle internasjonale asyl- og flyktningavtaler Norge har skrevet under på. Det finnes sjølsagt unntak, og det er personer fra EØS-land og mennesker fra land som USA, Canada, Japan og Australia. Folk fra andre land enn disse er ikke velkomne til Norge, ifølge Fremskrittspartiet.

Ifølge samme artikkel går det fram at man ikke er villig til å ta imot mennesker som er ressurssvake. Her er det snakk om mennesker som ikke kan lese eller skrive, såkalte analfabeter. Dette er et menneskesyn som er under enhver kritikk. Jeg er glad Fremskrittspartiet er det eneste partiet på Stortinget som målbærer dette synet. Norge har som plikt, sammen med andre nasjoner, å ta imot mennesker som er i nød, selv om personene ikke kan lese eller skrive.

Jeg er av den oppfatning at Fremskrittspartiet i sitt lovutkast er meget generelle og stort sett skjærer alle over én kam. Man kan rett og slett ikke hevde at noen grupper er kriminelle, selv om et fåtall i gruppene er kriminelle. Det er jo ikke slik at om en nordmann begår en kriminell handling i f.eks. Russland, så sier russiske myndigheter at nå får ingen nordmenn komme til Russland, for alle er kriminelle. Fremskrittspartiet driver her fram en politikk der en fisker i grumsete vann. Jeg skjønner ikke helt hva partiet vil oppnå med en slik politikk, men det er helt klart at Fremskrittspartiet igjen viser sitt sanne ansikt. Det er på en måte godt å vite hvor de står med tanke på menneskesyn. Vi visste vel egentlig fra før at de var der, men de fjerner i hvert fall all tvil nå.

Det er godt å se at Høyre tar til motmæle i denne saken.

Mer underlig blir det at Høyre overhodet ikke ser noen problemer med å samarbeide med partiet i en eventuell regjering i framtiden.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:46:43]: Tenk om Norges raskest voksende religion hadde hatt et verdisyn som står i sterk kontrast til våre egne etablerte verdier.

Tenk om landene hvor denne religionen er ledende, hadde praktisert et styresett basert på gudgitte dogmer, absolutter og hellige lover.

Tenk om de hadde sverget til et syn hvor kvinnene bør dekke seg til for ikke å friste mannen.

Tenk om man i denne religionen bare unntaksvis kunne gifte seg av kjærlighet, og at tvangsgiftemål var utbredt.

Tenk om den religiøse praksisen i disse landene hadde betydd at kvinnene ikke kunne skilles uten samtykke fra en religiøst lærd mann, mens mannen kunne skilles fra sin kone kun ved å ytre ønske om skilsmisse tre ganger.

Tenk om styresettet i disse landene hadde betydd at kvinnens vitnemål i retten kun var verdt halvparten av mannens, og at kvinnen kun arvet en fjerdedel i forhold til mannen.

Tenk om det i landene denne religionen er ledende, ble benektet at det fantes homofile, og at dersom de likevel skulle dukke opp, så kvalifiserer en slik legning til dødsstraff.

Tenk om det i denne religionen var slik at man risikerte dødsstraff for å konvertere til en annen religion.

Tenk om verdigrunnet i denne religionen var slik at ytrings- og trykkefrihet kun skulle finne sted dersom det ikke fornærmet en antatt profet.

Tenk om det i de landene denne religionen råder, fantes egne religiøse domstoler, og at det ble utmålt straffer som innebar steining, henging og avkapping av hender og føtter.

Tenk om denne religionen hadde en hellig by hvor alle som tilhører en annen tro, ble nektet adgang.

Tenk om innbyggerne i disse landene ble indoktrinert i religionens tekster fra de var fire–fem år, og at mange ønsket å bedrive hellig krig mot dem som ikke tror, eller dem som tilhører en annen religion.

Tenk om de religiøse lederne i disse landene hadde ment at USAs kamp mot terrorisme egentlig er et korstog mot deres religion.

Tenk om ledende tilhengere av denne religionen hadde ment at Israel burde fjernes fra kartet, og at jødene er nært beslektet med aper og griser.

Tenk om millioner av tilhengere av denne religionen hadde ment at det er riktig å utøve hellig krig mot alle andre som ikke tror på akkurat deres gud.

Tenk om millioner av utøvere av en slik religion hadde ment at Vestens liberale og humanistiske verdisyn fører til forfall og uanstendig livsførsel.

Tenk om landene som slutter seg til denne religionen, ikke ville anerkjenne FNs menneskerettigheter, og at ingen av landene ville ratifisere nevnte konvensjon.

Tenk om det politiske flertall i denne salen hadde ment at fremveksten av en religion med slike holdninger og

verdier skaper mangfold og grunnlag for integrering og dialog.

Og tenk om stortingsflertallet i dag vedtar en lov som legger grunnlaget for at en større andel av Norges befolkning tilhører en slik religion.

Nei, så barmhjertig, inkluderende og samtidig kulturelt selvutslettende er vi vel ikke. Og dersom det skulle vise seg at vi allikevel er det, så er det i hvert fall ikke av mangel på advarsler.

Steinar Gullvåg (A) [19:49:56]: Etter det siste innlegget ligger det nær å sitere en lett omskrevet Sigbjørn Obstfelder i diktet «Jeg ser»: Jeg ser, jeg ser – jeg tror jeg har havnet på feil klode.

År om annet innvilges det 100 000 søknader om visum til Norge. De aller fleste av dem, 98 pst., utstedes av våre utenriksstasjoner. 90 pst. av visumsøknadene blir innvilget. Likevel kan det være grunn til å vie dem som ikke passerer nålovet, en viss oppmerksomhet – ikke fordi jeg tror det er noe galt med selve lovverket, men fordi jeg selv har erfart at dagens visumpraksis kan være både langmodig og besværlig. Lang behandlingstid kan i realiteten virke som et avslag på i utgangspunktet kurante søknader. Jeg har selv opplevd dette i nær familie, fordi min svigerdatter er fra Colombia, og fordi hennes far måtte ha søkt turistvisum før min svigerdatter visste at hun var gravid, dersom han skulle ha vært i Norge i tida før hans datter fødte hans første barnebarn.

Det er bra at departementet har tatt tak i dette, slik at behandlingstida nå kan reduseres, og slik at visuminstituttet kan forvaltes etter hensikten. Jeg har for øvrig aldri skjønt hva UDI i Oslo kan undersøke herfra som vår ambassade i Bogota ikke kan skaffe bedre rede på.

Vel vitende om at visuminstituttet er et virkemiddel for regulert innvandring og kontroll med hvem som får adgang til riket, må vi ikke stille oss slik at ordningen blir et hinder for folk som har helt legitime grunner for å besøke landet. Eller sagt på en annen måte: Nordmenn reiser mer enn noen gang og blir mer og mer internasjonale i sine valg av livsledsagere. Jeg er helt på det rene med at vi skal bekjempe tvangsekteskap og proformaekteskap, og er derfor enig i at visumsøkere som har til hensikt å inngå ekteskap og bosette seg i Norge, skal søke om oppholdstillatelse før det gis rett til innreise, og at det skal stilles vilkår for dette. Imidlertid er det grunn til å stille spørsmål ved enkelte av de kravene som stilles, f.eks. de økonomiske garantiene. Jeg er derfor glad for at departementet nå har signalisert at det vil se nærmere på disse kravene ved utarbeidelsen av en ny utlendingsforskrift.

Jeg viser også til at ordningen med såkalt forlovelsesvisum, som gir opphold i inntil seks måneder, nå videreføres og tas inn i loven. Dette er en god ordning som gir borgere fra visumpliktige land anledning til å prøve seg her i landet, før de eventuelt søker opphold på mer permanent basis. Slik rett til opphold gir også rett til å ta arbeid.

May Hansen (SV) [19:53:21]: Jeg er spesielt glad for at den nye utlendingsloven, som vi nå behandler, i så stor grad har fokus på barn og barns rettigheter, og ikke minst

henviser til at vi har inkorporert Barnekonvensjonen i norsk lov.

Jeg vil som representant for familie- og kulturkomiteen, og også som saksordfører for Ot.prp. nr. 28, som omhandler enslige mindreårige asylsøkere, sette fokus på dem. Enslige mindreårige asylsøkere er barn og unge som er kommet til landet uten foreldre eller andre med foreldreansvar. De er en gruppe barn med ulik bakgrunn og livserfaring. Mange har opplevd fattigdom, nød, overgrep, krig og forfølgelse. Mange av dem har levd i en uholdbar omsorgssituasjon i flere år. Noen kommer imidlertid fra ressurssterke familier og har levd under en mer tilfredsstillende omsorgssituasjon. Men uavhengig av sin bakgrunn er de i en sårbar situasjon der de opplever sorg og savn som følge av at de har forlatt sin familie. De har behov for en ekstra beskyttelse, omsorg, trygghet og tett oppfølging i påvente av behandling av asylsaken og etterfølgende bosetting eller retur til hjemlandet.

I forrige periode fremmet jeg på vegne av SV forslag om at enslige mindreårige asylsøkere skulle inn under omsorg av barnevernet fra de kom til Norge. Det ble slik at det ble flertall for det på slutten av perioden, og i Soria Moria-erklæringen, den politiske plattformen for Regjeringa, av 13. oktober 2005 heter det bl.a. at Regjeringa ønsker å «forbedre vilkårene for enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge og overføre omsorgsansvaret for disse til barnevernet». Jeg er glad for at Regjeringa i tilknytning til budsjettbehandlingen i 2006 ble enig med regjeringspartiene på Stortinget om at barnevernet fra høsten 2007 tok over omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år i fasen fram til bosetting i kommunen eller retur. Det er også nå slått fast at ansvaret for gruppen enslige mindreårige asylsøkere over 15 år skal overføres barnevernet fra utlendingsmyndighetene, og at det i budsjettet for 2008 blir satt av 5 mill. kr for å starte dette viktige arbeidet. Det ble da forutsatt at ansvaret for gruppen enslige mindreårige asylsøkere over 15 år blir overført til barnevernet så snart det er praktisk mulig i 2009. Det er SV kjempefornøyd med, og dette blir en stor forbedring for disse sårbare barna.

Per Rune Henriksen (A) [19:56:35]: Jeg skulle egentlig holdt et innlegg her om arbeidsinnvandring, men jeg tror jeg bare skal nøye meg med å si at jeg er veldig godt fornøyd med den brede enigheten det er om prinsippene som ligger til grunn for arbeidsinnvandring, og at bestemmelsene i den foreslåtte § 23, hvor det stilles krav til lønns- og arbeidsvilkår, har fått så bred tilslutning. Det er jeg veldig glad for.

Videre vil jeg også notere meg at opposisjonspartiene er langt mer tilbakeholdne med støtten når det foreslås konkrete tiltak for å håndheve bestemmelsene vi har i norsk lovverk for å stanse sosial dumping. Det har vi senest sett i debatten om endringer i allmenngjøringsloven, arbeidsmiljøloven og lov om offentlige anskaffelser.

Men det som jeg gjerne vil bruke innlegget på, er den linjen som Fremskrittspartiet legger opp til, og som kommer til syne i denne debatten, når representanten Per-Willy Amundsen i pressen og i debatten her i salen i dag har

gjort det klart at det for Fremskrittspartiet er Norges behov for beskyttelse som skal være førende for hvorvidt vi er villige til å gi de forfulgte i verden beskyttelse.

Vi har rundt 38 millioner flyktninger i verden i dag, de aller fleste i Afrika og Asia. Vi har en moralsk forpliktelse til å stille opp for disse og for de land som huser alle disse menneskene. Det gjør vi gjennom bistandspolitikken, det gjør vi gjennom å ta imot asylsøkere og overføringsflyktninger. Fremskrittspartiets kutt i bistandsbudsjettene er en sikker gjenganger, og det tror jeg nok vi skal få se også i neste budsjett. Men i debatten om utlendingslov ser vi at partiet kommer trekkende med et nytt begrep som skal veie tungt i vurderingen av om vi skal ta imot flyktninger, noe som Fremskrittspartiet i utgangspunktet åpenbart mener vi ikke skal gjøre. Dette nye begrepet kalles «integreingspolitiske hensyn», og representanten Amundsen er så ærlig at han utdyper dette i gårsdagens VG, hvor han sier:

«Vi ønsker å unngå analfabeter og andre ressurs-svake grupper som vi ser ikke greier å tilpasse seg i Norge.»

Islamister – hva nå det måtte være – står heller ikke høyt i kurs. Dem må vi også unngå.

Det blir ikke sagt, men det er åpenbart slik at Fremskrittspartiet mener at dette er flyktninger som andre bør ta seg av. Fremskrittspartiet vil ikke gi beskyttelse til analfabeter og ressursvake når FN ber oss om det. Vi skal plukke blant dem som vi fort kan tjene penger på. For meg ser det ut som at representanten Amundsens perfekte overføringsflyktning er en veltilpasset, kristen, høyt utdannet svenske. FNs flyktningkommissær har ikke så mange slike å by på. Det er neppe et problem for Fremskrittspartiet. De vil jo redusere antallet flyktninger som får beskyttelse i Norge.

De står heldigvis alene her i dag, men det store spørsmålet er hvem som vinner fram med sin flyktningpolitikk i en borgerlig regjering.

Berit Brørby hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Jan Sahl (KrF) [19:59:49]: Flyktningnettverket er et tverrkirkelig nettverk som består av 20 kirkesamfunn og kirkelige organisasjoner, deriblant Den norske kirke, Frelsesarmeen og Bymisjonen. Disse organisasjonene har på lik linje med Kristelig Folkeparti et stort engasjement for rettigheter til de papirløse innvandrerne. Flyktningnettverket er bekymret for situasjonen til papirløse innvandrere i Norge i dag og ber Stortinget bedre rettighetene til papirløse innvandrere i den nye utlendingsloven. Dessverre har det manglet vilje fra Regjeringen.

Den nye utlendingsloven løser ikke utfordringene som er knyttet til det voksende antall papirløse innvandrere i Norge. Dette dreier seg både om humanitære utfordringer og om bedre og mer rettferdige legaliseringsordninger for papirløse innvandrere som har oppholdt seg lenge i Norge, spesielt barn. Mange papirløse lever under uverdige forhold og utnyttes grovt bl.a. på arbeidsmarkedet og i boligmarkedet. Mange sliter i tillegg med sykdom, psykiske problemer, ensomhet og angst. Å leve i skjul uten rettighe-

ter er en uverdigg situasjon for de menneskene det gjelder, og for det norske samfunnet som helhet. I dag har personer uten papirer ikke rett til helsetjenester utover akutt behandling. I praksis betyr det f.eks. at gravide ikke har rett til undersøkelser, og at barn ikke har rett til å oppsøke helsesøster.

Flyktningnettverket bad Stortinget gi papirløse innvandrere i Norge rett til grunnleggende helsetjeneste utover akutt behandling. Kristelig Folkeparti foreslår dette i forslag nr. 18 i innstillingen. Dessverre er det kun Venstre som støtter oss her.

Flertallet understreker, heldigvis, at det ikke er ulovlig å yte humanitær bistand til papirløse. Kristelig Folkeparti har arbeidet for å få til en løsning der papirløse som har oppholdt seg i landet i mange år, kunne få rett til ny vurdering av sakene sine der faktisk botid tillegges vekt. Heller ikke her fantes det noen vilje hos regjeringspartiene – dessverre. Men de kirkelige organisasjonene kan i alle fall regne med Kristelig Folkeparti i fortsettelsen av kampen for de papirløse innvandrernes rettigheter i landet vårt.

Marit Nybakk (A) [20:02:39]: For et par år siden besøkte utenrikskomiteen FNs kontor mot narkotika og kriminalitet, UNODC, i Wien. Organisasjonen jobber nå mest med en økende og ukontrollert menneskehandel i Europa. UNODC er kanskje mest kjent for sine reklamefilmer – korte innslag med sterke scener, om tvangsprostitusjon og slavearbeid. Ofrene er truet eller lokket til det helvetet de havner i, eller rett og slett kidnappet.

En del av disse ofrene befinner seg i Norge. Ja, rett rundt hjørnet for stortingsbygningen jobber jenter fra post-sovjetiske områder og Afrika hver kveld, hver natt. Jeg har sittet sammen med advokater som har noen av disse jentene som har hoppet av, som klienter. Det er rystende beretninger. Jeg har også snakket med Krisesentersekretariatet, som forteller om alle traumene som kommer når bulgarske eller ukrainske prostituerte endelig føler seg trygge for bakmenn og halliker.

Det er viktig at vi viderefører dagens bestemmelse om mulighet for oppholdstillatelse dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn. Personer utsatt for menneskehandel kommer inn under denne bestemmelsen. Jeg er glad for at deres rettigheter er styrket i den nye loven, og at de skal anerkjennes som en spesiell sosial gruppe. Det betyr at de får rett til status som flyktninger. Det er også nødvendig med en såkalt refleksjonsperiode for offer for menneskehandel og midlertidig opphold for å kunne vitne mot f.eks. halliker. En slik refleksjonsperiode bør kanskje nedfelles i loven?

Så er jeg så glad for at flertallet så klart slår fast at kjønnsrelatert forfølgelse nå skal gi grunnlag for anerkjennelse som flyktning etter Flyktningkonvensjonen. Jeg har gjennom mange år fulgt kvinnes situasjon i Iran og mener at jeg kan ganske mye om det landet. Kvinner og småjenter som er sendt ut i tvangsprostitusjon, har vært utsatt for voldtekt eller er lesbiske, risikerer hundre piskeslag. Vi har også eksempler på at de er dømt til døden ved steining. Noen har vi greid å forhindre i siste øyeblikk. Å

sende kvinnelige asylsøkere tilbake til Iran må bare skje helt unntaksvis.

Og jeg må si at jeg ble kraftig provosert av uttalelser fra Utlendingsnemnda i Dagbladets Magasinet som kom ut påskeaften, uttalelser som:

«Iran er medlem av et internasjonalt samfunn og har i enkeltsaker vist at de er opptatt av hvordan omverdenen oppfatter dem når det gjelder rettspleie.»

Dette som grunnlag for asylavslag skal vi ikke finne oss i som politikere. Derfor er det så viktig med også en utlendingsattaché ved ambassaden vår i Teheran.

Björg Tørresdal (KrF) [20:05:57]: Først til Senterpartiet, som lurte på hvorfor Kristelig Folkeparti ville foreslå en finsk modell. En må finlese dokumentet og se at vi foreslår at Regjeringen skal se til Finland og tenke ut en egen modell. Poenget med den finske modellen er å ta fatt i problemstillingen og ikke bare la alt være «business as usual», for det finnes fortsatt noen mennesker der som ikke får en verdig behandling.

Så til Senterpartiet igjen: Når jeg nevnte Darren-saken, var det fordi Senterpartiet var på banen i enkeltsaken, men de var ikke på banen da vi behandlet loven, da vi kunne gjort noe med det, da vi kunne fått Regjeringen med på at vi må se på hvilken type brudd på utlendingsloven det handler om, og hva den utvisningen fra landet som vi her snakker om, har å si for familien, og vurdere disse forholdene opp mot hverandre. Der kunne Senterpartiet ha vært til stede og hjulpet sånne som familien Darren.

Så til Fremskrittspartiet: Kristelig Folkeparti har valgt å kalle dem papirløse, akkurat det som Frelsesarmeen, Kirken og mange organisasjoner har sagt om disse menneskene, som er en stor gruppe – og det er mange forskjellige årsaker til at de er der. USA har også valgt ikke å kalle dem for ulovlige immigranter, «illegal immigrants». De kaller dem «unauthorized migrants», uautoriserte innvandrere. Det handler litt om å gi disse et menneskeverd og behandle dem deretter.

Jeg er enig med Fremskrittspartiet i at jødene er blitt utsatt for fryktelige ting opp gjennom historien. En av de tingene, en skamplett i vår historie, er jødeparagrafen, som sa at de ikke hadde adgang til riket. Det var trist. På samme måte er det trist at Fremskrittspartiet foreslår at andre nasjonaliteter ikke skal ha adgang til riket. Det var min begrunnelse for å se likheten mellom disse sakene.

Så til statsråden: Dersom denne amerikaneren som jeg brukte i mitt eksempel, hadde sine inntekter fra formue, hvordan ville han da få opphold som arbeidsinnvandrer? Var mitt eksempel så korttenkt? Hva er statsrådets svar dersom en norsk alenemor finner en amerikaner som har inntekter, men har dem fra formue? Han kan ikke bli normal arbeidsinnvandrer i alle fall. Så mitt egentlige spørsmål til statsråden, som han ikke svarte på, var: Hva er begrunnelsen for ikke å la inntektene til utlendinger som kommer for familiegjennforening, telle når man avgjør søknaden?

Gunn Karin Gjøl (A) [20:08:47]: Da Stortinget vedtok å inkorporere FNs barnekonvensjon i 2003, forpliktet

vi oss samtidig til å styrke barns rettigheter på utlendingsfeltet. FNs barnekomite anbefalte allerede i sine merknader til Norge i 1994 at Norge foretar «en samlet gjennomgang av sin politikk i forbindelse med barn som søker asyl i lys av konvensjonens prinsipper og bestemmelser». Dette ble gjentatt i komiteens anbefaling til Norge i 2005, ved at komiteen bad Norge sikre at den nasjonale lovgivningen er og blir i fullt samsvar med konvensjonen. Det kom også i 2005 kritikk når det gjaldt forholdene for barn i asylmottak, utvisning av barn, og at barneperspektivet ikke hadde en sjølstendig stemme.

I Soria Moria-erklæringen har dagens regjeringspartier sagt at vi vil arbeide for at det skal være bedre samsvar mellom FNs barnekonvensjon og utlendingsforvaltningen. Jeg synes det er godt å kunne konstatere i dag at nå følger vi opp det vi har forpliktet oss til internasjonalt, også gjennom vedtak fra regjeringspartiene tidligere, ved å styrke barns rettigheter i utlendingsloven.

Det tas nå inn i loven at det skal gjøres en barnesensitiv anvendelse av flyktningbestemmelsen i arbeidet med søknaden. Det vil si at barns egen fare ved retur til hjemlandet – faren for å ende som barnesoldat, faren for å bli tvunget ut i barneprostitusjon, trafficking m.m. skal særlig vurderes og hensyntas. Dette er veldig viktige endringer av dagens regelverk som ikke var tydeliggjort tidligere.

Det blir i den nye loven stilt krav om at alle sider av barnets situasjon skal tas med i arbeidet med søknaden, og at vurderingen av barnets situasjon skal framkomme tydeligere av vedtakene. Det er i tillegg gitt en uttrykkelig henvisning til barns beste som et grunnleggende hensyn i vurderingen av saken, og det er fastsatt at det gjelder en lavere terskel for å innvilge tillatelse til barn enn til voksne. Barn er generelt mer sårbare enn voksne, og opparbeider tilknytning på en annen måte.

I FNs barnekomites rapport fra 2005 fikk Norge kritikk spesielt for behandling av enslige mindreårige asylsøkere i asylmottak. Som første land i Europa har Norge nå besluttet å overføre ansvaret for disse barna til barnevernet. De under 15 år har barnevernet allerede tatt ansvaret for, mens for dem over 15 år vil det skje i løpet av 2009. De yngste barna gis nå et bo- og omsorgstilbud i form av opphold på et omsorgssenter for mindreårige.

Gjennom endringer i utlendingsloven og barnevernets overtakelse av enslige mindreårige asylsøkere vil Norge nå få et lovverk og en forvaltning som følger opp barns rettigheter på utlendingsfeltet på en tilfredsstillende måte i forhold til FNs barnekonvensjon.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [20:12:06]: Det som gjorde at jeg tok ordet en gang til, var innlegget fra representanten Amundsen, der han sier at jeg fremmer feilaktige påstander om at Fremskrittspartiets forslag er i strid med internasjonale avtaler og grunnleggende menneskerettigheter. Det gjør jeg selvfølgelig ikke. Jeg viser til det brevet jeg sendte til Fremskrittspartiets stortingsgruppe 28. mars i år, med kopi til komiteen. Der redegjør jeg for fire punkter, blant mange, f.eks. Fremskrittspartiets forslag til § 14, som er i strid med Schengen-avtalen, og Fremskrittspartiets forslag til § 30, om utelukkel-

se fra rett til anerkjennelse som flyktning, som er i strid med Flyktningkonvensjonen. Jeg viser videre til Framskrittspartiets forslag til § 62, hvor man ikke har med at et vedtak om utvisning ikke må være uforholdsmessig, som er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon, og til det som representanten Amundsen selv var inne på i sitt innlegg, Framskrittspartiets forslag til § 65, vern mot utsendelse, som er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon.

Så her er det redegjort for ett brudd på Schengen-avtalen, ett forslag i strid med Flyktningkonvensjonen og to forslag i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon. I tillegg til det har man en formålsparagraf i loven som sier at man i lovens formål skal legge til grunn en restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner. Jeg gjør oppmerksom på at når Den europeiske menneskerettighetsdomstol behandler sine saker, legger man ikke til grunn restriktiv fortolkning av EMK. Så med en slik politikk ville Norge systematisk komme i en situasjon hvor man ville bli dømt for brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon. Det bekymrer åpenbart ikke representanten Amundsen, for ifølge hans eget innlegg, nok en gang, er bl.a. Den europeiske menneskerettskonvensjons krav til vern mot utsendelse «en absurd bestemmelse». Det er klart at når man har den type analyse av internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, og karakteriserer deler av dem som absurde, bekymrer det sikkert heller ikke at man legger fram et lovforslag som er i strid med både Schengen-avtalen, Flyktningkonvensjonen og Den europeiske menneskerettskonvensjon. Derfor er jeg også så stolt over å bo i et land der hele det øvrige politiske Norge avviser dette forslaget.

Åge Starheim (FrP) [20:15:34]: Skuldningane har haggla mot Framstegspartiet sitt framlegg til utlendingslov. Venstresida skuldar oss for å bryte både med FN, menneskerettane og ei rekkje internasjonale konvensjonar, openbert utan å ha lese verken Framstegspartiet si lovtokst eller Innst. O. nr. 42 for 2007-2008.

Den borgarlege regjeringa i Danmark har sidan 2001 gjennomført store delar av Framstegspartiet sin innvandringspolitikk, og Danmark har ikkje vorte dømt for brot på verken menneskerettane eller internasjonale konvensjonar. Tvert imot har Fogh Rasmussen si regjering vorte attvald fleire gonger.

Framstegspartiet tek til orde for ein restriktiv innvandringspolitikk, og vil samtidig opne for å gje unntak for t.d. personar frå EØS-land, USA, Canada, Japan, Singapore, Australia og New Zealand. Allereie i dag vert det ført ein differensiert politikk overfor forskjellige land når det t.d. gjeld visumbestemmingar og EØS-reglane. Framstegspartiet sitt forslag til utlendingslov er ei vidareføring av dette prinsippet i tråd med etablert politikk i t.d. Nederland.

Mens andre land vel kvoteflyktningar med kompetanse, vel Noreg kvoteflyktningar etter kven ein synest mest synd på. Framstegspartiet meiner at Noreg bør lære av USA og i staden plukke kvoteflyktningar etter utdanningsnivå og integreringspotensial i UNHCRs flyktningleirar. Fram-

stegspartiet vil dessutan fjerne moglegheita for å få asyl på bakgrunn av helsemessige forhold. Det norske helsevesenet skal sjølvsagt stille opp i akutte situasjonar, men det skal ikkje vere slik at uføre og sjuke personar skal ha sterke incentiv til å kome seg til Noreg på uriktig grunnlag.

Det er ein openberr samanheng mellom opphavsland og kor lett innvandrarak integrerer seg. Sysselsettingsgraden hos somaliarar, irakarar og afghanarar i alderen 15–74 år er ifølge SSB høvesvis 31,7, 41,3 og 41,7 pst., mens tilsvarende tal for innvandrarak frå Chile, Sri Lanka og Filippinane er på høvesvis 68,1, 66,1 og 65 pst. Ifølgje professor i samfunnsøkonomi Kjetil Storsletten er innvandrarakane sitt bidrag til norsk økonomi negativt når sysselsetjinga ligg under 60–70 pst. Innvandrarakane frå land som tilhøyrer den islamske kulturkretsen, er blant dei innvandrarakane som det er vanskelegast å integrere i Noreg, som i Europa elles. Dette må få konsekvensar for norsk innvandringspolitikk.

Eirin Faldet (A) [20:18:32]: Når det dreier seg om barns livssituasjon, må vi voksne gjøre alt som står i vår makt for å trygge barnas hverdag. Jeg er derfor svært fornøyd med at barns rettigheter styrkes i den nye utlendingsloven, bl.a. gjennom at barns særskilte behov for beskyttelse lovfestes. I loven understrekes det at terskelen for oppholdstillatelse på humanitært grunnlag skal være lavere for barn enn for voksne.

Barnekonvensjonen omfatter alle barn som oppholder seg i Norge. Konvensjonen bygger på prinsippet «barnets beste» og er utledet av tanken om at barn er mer sårbare enn voksne, og at barn derfor trenger særskilt vern og omsorg. I tillegg slås det fast at barn har selvstendige rettigheter.

Jeg er glad for at omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år ble overført til barnevernet høsten 2007. Jeg håper at omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år kan overføres til barnevernet så snart som mulig. Forutsetningen for at barnevernet skal være i stand til å overta dette ansvaret, er at barnevernet får tilført ressurser og kompetanse.

Jeg vil gi honnør til komiteen for å ha satt mindreårige asylsøkere på den politiske dagsordenen. Barn har liten innflytelse på sin livssituasjon og er prisgitt at voksne gir dem en trygg livssituasjon.

Barnevernsloven kan komme til anvendelse både overfor barn som f.eks. søker asyl, og overfor barn som har fått avslag på en søknad, og som skal forlate landet.

Nå har vi fått en utlendingslov som løfter de svakestegruppene, og setter barn og kvinner i fokus. Denne regjeringen leverer!

I Soria Moria-erklæringen står det at det skal være samsvare mellom FNs barnekonvensjon og utlendingsforvaltningen. Det står også at det skal være et særlig fokus på barns rettigheter og livssituasjon, og videre at Regjeringen skal forbedre vilkårene for enslige asylsøkerbarn og overføre ansvaret til barnevernet.

Jeg er glad for at et så stort flertall i komiteen har sluttet seg til denne satsingen, som står så sentralt for Regjeringen.

Arild Stokkan-Grande (A) [20:21:06]: Bjørg Tørresdal fra Kristelig Folkeparti har hatt et rørende engasjement for illegale immigranter i dagens debatt. Hun mener at dagens ordninger ikke er gode nok, og ønsker at søkeren skal få anledning til et nytt intervju hvor man får mulighet til å fortelle om saken sin på nytt. Den ordningen eksisterer allerede i dag. Utlendinger med avslag kan når som helst sende omgjøringsbegjæring basert på nye opplysninger. Da Kristelig Folkeparti satt i regjering, sendte de folk på gata etter avslag på asylsøknaden. Det ble et folkekrav om en mer human måte å behandle mennesker på. Bjørg Tørresdal har i dag raljert over hvor forferdelig underholdskravet er, men faktum er at det ble innført under Erna Solberg, mens Kristelig Folkeparti satt i regjering. Betyr dette at Bjørg Tørresdal skammer seg aldri så lite over Kristelig Folkepartis siste regjeringsdeltakelse? Ser hun for seg, tatt i betraktning det vi tross alt kan kalle skryt av hovedtrekkene i den rød-grønne utlendingsloven, at det blir lettest å samarbeide med en rød-grønn regjering, eller en eventuell borgerlig regjering dominert av Fremskrittspartiet i framtiden?

Per-Willy Amundsen viste i sitt første innlegg i dag til Finland, og bruker lave tall derfra som et eksempel på Fremskrittspartiets politikk. Men tallene stemmer ikke. I Finland har de tre kategorier. De har oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, de har oppholdstillatelse av beskyttelsesgrunner, og de har asyl. Antall personer som fikk asyl pluss beskyttelse, var i 2005 153. Tar vi i tillegg med antall personer som fikk opphold på humanitært grunnlag, blir summen 597. I 2006 fikk 123 opphold av enten asyl- eller beskyttelsesgrunner – i sum 618. I 2007 fikk 564 beskyttelse eller asyl, mens summen iberegnet dem som fikk opphold på humanitært grunnlag, er 792.

Jeg skjønner at Fremskrittspartiet har vært nødt til å lete med lys og lykte for å finne land på samme nivå som det de selv opererer med. Det faktum at de må trikse med tall, viser at de står sørgelig alene om en slik politikk.

Trine Skei Grande (V) [20:23:37]: Jeg vil begynne med absurditeten hos Fremskrittspartiet, at det ville ha vært absurd ikke å utlevere Osama bin Laden til USA, til dødsstraff. Det betyr at dødsstraff i USA er mye bedre enn dødsstraff i andre land, at man syns at det er greit at noen blir skutt i Amerika, bare de ikke blir hengt i Iran. Det er en absurditet.

Jeg er for menneskerettighetene – uansett hvem det gjelder. Og jeg er imot dødsstraff, sjøl om det er amerikanerne som gjennomfører dødsstraffen.

Jeg må i tillegg informere Stokkan-Grande om én ting: Det å få en ny behandling betyr ikke å få et nytt intervju. Det er to helt forskjellige ting. Det å få et nytt intervju er å få mulighet til å legge fram saken på nytt. Jeg har lyst til å illustrere dette med en liten historie fra Røde Kors' oppsøking av tidsvitner fra Fallstad konsentrasjonsleir:

Kvinnen fra Røde Kors som går fra dør til dør med sin liste over fanger fra Fallstad konsentrasjonsleir, kommer til en kone og en mann som har vært gift i over 50 år. Han står på hennes fangeliste. Når hun spør om han har vært fange på Fallstad, setter han seg ned ved kjøkkenbordet

og sier: Ja, det har jeg vært. Kona gjør store øyne. De har vært gift i over 50 år, og han har aldri klart å fortelle henne at han har sittet i konsentrasjonsleir.

Det vi har av forferdelige opplevelser, er ikke noe vi lett forteller om, sjøl ikke til våre nærmeste. At alle asylsøkere klarer å fortelle alt den første gangen de skal levere inn papirene, er en klokkeretro på systemet som jeg ikke har. Alle som prøver å få dette til å se enkelt ut, som prøver å få alle asylsøkere til å bli like, og som prøver å gjøre dette til enkle, greie spørsmål, tar feil. Dette er sammensatt. Dette er enkeltmennesker – de er veldig forskjellige.

Sjøl om noen av dem faktisk ikke har fortalt hele historien sin, vil jeg at det skal være en ankefrist, der de i et intervju kan få lov til å fortelle historien sin, sjøl om de aldri har orket å fortelle den til sine nærmeste. Kanskje gjelder ikke dette alle, kanskje gjelder det bare en liten brøkdel – men lell er det en så viktig brøkdel at jeg er villig til å kjempe for den.

Bent Høie (H) [20:26:40]: Jeg hadde i utgangspunktet ikke tenkt igjen å ta ordet i debatten, men innlegget fra representanten Tybring-Gjedde fikk meg til å gjøre det.

Jeg forstår det slik at Fremskrittspartiet i debatten har følt at noen av deres meninger har blitt trukket til det ytterste, og at ting har blitt sauset sammen. Det tror jeg nok at Fremskrittspartiet kanskje må ta ansvaret for selv. Men enkelte av påstandene fra regjeringspartiene er jeg helt enig i har vært et sammensurium av ulike standpunkter som Fremskrittspartiet har.

Når representanten Tybring-Gjedde går opp og holder sitt innlegg, kan en selvfølgelig velge bare å sitte i ro, høre på det og tenke at ja, ja, det var det – og ikke ta til motmæle. Men den type innlegg framført fra Stortingets talerstol kan ikke bli stående uimotsagt:

Tenk om vi i Norge hadde en stortingsrepresentant som delvis brukte ordet «liberalistisk» i beskrivelsen av sin politikk, og som samtidig plasserte alle som tilhører samme religion, i én gruppe! Tenk om en som kaller seg liberalist, samtidig satte likhetstegn mellom alle individene i denne gruppen og individene med de mest ytterliggående standpunktene! Tenk om en representant som bruker ordet «liberalistisk», samtidig setter likhetstegn mellom alle i en etnisk gruppe med samme kulturelle bakgrunn og dem som er arbeidsskye og kriminelle!

Tenk om et parti foreslår å sende individer tilbake til dødsstraff! Tenk om et parti foreslår å sperre individer inne på ubestemt tid og uten dom! Tenk om et parti foreslår å sende individer tilbake igjen til et land de ikke kommer fra, og som de ikke ønsker å bli sendt tilbake til! Tenk om et parti foreslår at etnisitet skal være avgjørende og skal kunne føre til at en får avslag på søknad om opphold på humanitært grunnlag, selv om en ellers tilfredsstillende kriteriene!

Tenk om en representant som av og til bruker ordet «liberalist» om seg selv, samtidig bruker frykten for det ukjente for å få oppslutning! Tenk om en representant for et parti som forsvarer ytringsfriheten, samtidig blir fryktelig fornærmet når andre partier tar opp hans partis standpunkter – og belyser hva de faktisk innebærer!

Karin Andersen (SV) [20:29:56]: Jeg vil slutte meg til det som representanten Høie sa. Jeg vil også si meg enig i det som representanten Skei Grande sa om at de som sier at disse sakene er enkle, tar feil. Det er noe av det mest sanne som har vært sagt i dag.

Saken handler om alle de positive sidene som følger av at folk i dag har lettere for å flytte på seg over landegrensene, og alle fordelene med det. Men så handler det også om alle de negative og katastrofale følgerne av krig, konflikter og forfølgelse, som dessverre skjer mange steder i verden. Og det handler om at vi skal ta et medansvar for konsekvensene som det påfører enkelte mennesker.

Det er nasjonale interesser som står på spill, men det er også internasjonale forpliktelser. Og det er klart at det er i en nasjons interesse – i hvert fall mener SV det – at vi har et positivt syn på innvandring. Det er en fordel for landet. At vi som borgere av dette landet ønsker å flytte på oss, jobbe hvor vi vil, reise hvor vi vil, tar vi som en selvfølge. Vi tar det til og med som en selvfølge at vi skal være velkommen over alt. Vi synes det er vår menneskerett. Og *det* må jo også reflektere vårt eget syn på innvandring – at vi sjøl ser at dette er et gode for oss. Da kan vi ikke ha et syn som er slik at når andre ønsker seg dette godet, så er det i utgangspunktet nærmest en kriminell handling, slik Fremskrittspartiet ser ut til å mene.

Det jeg tror er viktig for at integreringen skal fungere optimalt, er at vi har et positivt utgangspunkt – vi sier: Velkommen hit! Da er det også enklere i ettertid å være klar og tydelig på de krav og de plikter som følger av å bo i det norske samfunnet. Der, tror jeg, har vi vært litt utydelige på en del ting. Det er vel heller ikke alle – for å si det slik – i den norske befolkningen som er helt stø på hva som er lov og rett i dette landet.

Så har det vært en diskusjon om hva som er det norske, og jeg tenker at jo, en del av det som jeg oppfatter er det norske, er nettopp det at vi har vært sterke på å følge internasjonale forpliktelser, nettopp fordi vi ser at vi er en del av en verden der krig og forfølgelse faktisk foregår. Det kan ramme oss, det rammer andre. Det har vi en forpliktelse i forhold til. Jeg føler at *det* er en del av det virkelige norske som jeg er stolt av, og som jeg mener vi skal videreføre.

Så hadde representanten Tybring-Gjedde en beskrivelse av land som var ganske skrekkelig. Noe av beskrivelsen har sannhet i seg. Men da blir det jo enda merkeligere at Fremskrittspartiet mener at de som flykter fra disse forferdelige forholdene, skal begrenses i muligheten til faktisk å få opphold. Når de i tillegg vil fjerne det som heter «sterke menneskelige hensyn», sier jeg at dette må være et parti som er uten menneskelige hensyn også i flyktning- og asylpolitikken, som faktisk handler om folk som flykter fra den ytterste nød, med fare for sitt eget liv.

Presidenten: Bjørg Tørresdal har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bjørg Tørresdal (KrF) [20:33:23]: Kristelig Folkeparti raljerer ikke over forsørgelseskravet. Vi vil ha dagens

ordning, vi vil ikke ha skjerpingen. Og jeg ønsker meg mitt eksempel tidligere i debatten for å vise at den rammer så skjevt.

Jeg vil gjerne ha et svar fra statsråden: Blir det ikke slik, som vi sa, at vedkommende ikke vil få opphold i Norge? Jeg er ikke så sikker på om det er Kristelig Folkeparti som tenker kortsiktig, slik som statsråden sa.

Så vil jeg si at det er et tankekors at Fremskrittspartiet er opptatt av alle de land som har en streng, restriktiv innvandringspolitikk, som f.eks. Spania, Italia og Finland. Nettopp land som dette er det som har gitt papirløse amnestier. Det har ikke Fremskrittspartiet kommentert.

Til slutt: Kristelig Folkeparti kan samarbeide med utgangspunkt i sentrum, og vi kan samarbeide til høyre og til venstre. Men med ytterste høyre kan vi ikke samarbeide i regjering. Det har dagens debatt tydelig vist.

Tore Hagebakken (A) [20:34:32]: Når det nå går mot slutten av denne debatten, vil jeg som komiteleder benytte anledningen til å takke det store flertall i komiteen for et godt og konstruktivt samarbeid. Så ser jeg jo at den uenighet som gjør seg gjeldende mellom oss som har – skal vi si – det samme hovedsynet, blir forholdsvis bagatellmessig når en hører Fremskrittspartiet. Her er det slik at sjokk avløser sjokk – etter Fremskrittspartiets innlegg. Her har Per-Willy Amundsen etter beste evne forsøkt å viske litt ut det som skjedde i går – med mer eller mindre hell. Så stiger representanten Tybring-Gjedde opp på talerstolen. Jeg er så enig som det går an å bli, i det som Høyres Bent Høie sa i denne sammenheng. Maken til stigmatiserende innlegg har jeg aldri hørt fra Stortingets talerstol – jeg har ikke hørt alle debatter her, men jeg håper at det aldri har vært hørt noe lignende, og jeg håper at vi aldri kommer til å høre noe lignende.

Mitt konkrete spørsmål til komitekollega og Fremskrittspartiets innvandringspolitiske talsmann, Per-Willy Amundsen – og jeg vet at Per-Willy Amundsen kun har 1 minutt til å svare, så det er et ja- eller nei-spørsmål – er følgende: Ville Per-Willy Amundsen, som Fremskrittspartiets innvandringspolitiske talsmann, kunne ha holdt det innlegget som Tybring-Gjedde holdt?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [20:36:28]: Jeg skal benytte anledningen til å svare på noen utfordringer jeg har fått.

Først noen ord til representanten Trine Skei Grande. Nei, dette er ikke enkle spørsmål, det er jeg helt enig i. Men mitt utgangspunkt er – hvis vi nå bruker et konkret eksempel – at vi får to søkere med noenlunde samme bakgrunn fra Bagdad som søker asyl i Norge. Så får de begge avslag, noe de begge er uenig i. Så sier den ene at vel, vel, jeg respekterer Norges lover, jeg skulle ønske jeg kunne fått bli, men jeg har fått avslag og må derfor samarbeide med IOM om en retur. Og så sier den andre at ja, jeg ser at det er fattet et vedtak, det er jeg uenig i, og det har jeg ikke tenkt å respektere, derfor går jeg under jorda. At løsningen på disse utfordringene skal ligge i at den ene, som respekterer norsk lov og returnerer, er taperen, mens den

andre, som ikke respekterer norsk lov, går under jorda og nekter å forholde seg til lovlig fattede vedtak, skal være vinneren – nei, dette er ikke enkelt. Men det jeg er helt overbevist om, er at det i hvert fall ikke er løsningen på det vanskelige problemet. Etter min mening ville ingenting ha forsterket problemet i så stor grad som forslaget fra Venstre og Kristelig Folkeparti.

Så til underholdskravet: Formålet med underholdskravet er at den som ønsker å hente en ektefelle til Norge, og som skal ha ekteskapet som oppholdsgrunnlag, må kunne ha et selvstendig økonomisk fundament i livet. Det er viktig fordi ektefellen som kommer, ikke automatisk kan forvente å bli underholdt av staten. Men det viktige i tvangsekteskapsammenheng er at dersom man skal stå imot et press, vil det ofte handle om å bryte med familien. Muligheten til å stå imot et press og eventuelt bryte med familien vil være så mye større hvis man har et selvstendig økonomisk fundament i livet.

Hvis det store problemet for Kristelig Folkeparti i så måte er at dette hjelper mot tvangsekteskap, men det vil kanskje ramme en amerikansk millionær som har en formue på en million – vel, hvis det er utslaget av å innføre en lovparagraf som jeg er overbevist om vil bidra til å bekjempe tvangsekteskap – er jeg villig til å leve med at dette kanskje blir noe vanskelig for den amerikanske millionæren. Det er andre som bekymrer meg mer enn akkurat den søkergruppa.

Presidenten: Per-Willy Amundsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [20:39:30]: Fremskrittspartiet hadde sitt alternative lovforslag til lovteknisk gjennomgang hos Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Det var noen påpekninger som ble gjort der, de fleste av teknisk karakter. Dem rettet vi oss faktisk etter i den interne gjennomgangen av loven. Det som står igjen, og som vi står ved, er § 65, vern. Der mener vi faktisk at vi må ha en åpning for retur i situasjoner hvor vi har sterke grunnleggende nasjonale interesser.

Til denne utfordringen: Som flere har sagt i denne salen, er det selvfølgelig ikke slik at alle som tilhører en religion, er like på alle måter. Men Fremskrittspartiet ser at vi har en situasjon hvor mange innvandrere kommer til Norge og ikke nødvendigvis deler det verdisynet som denne nasjonen og vår kulturkrets er fundert på. Det er en langsiktig utfordring i innvandrings- og integreringspolitikken i Norge. Det må vi ta på alvor. Jeg registrerer dessverre i dag at denne salen ikke gjør det.

Presidenten: Trine Skei Grande har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trine Skei Grande (V) [20:41:08]: Statsråden har nok oppfattet Venstres forslag litt feil. Vi har aldri foreslått amnesti. Det ligger ikke i vårt forslag. Vi tror kanskje det

er noen i den gruppa som jeg fortalte om sist, som vi kan hjelpe ved at de får rett til et nytt intervju. Vi mener også at de som ikke samarbeider, og andre som ikke får godkjent søknaden sin eller ikke har gode grunner for å få opphold i landet, ikke skal ha opphold i landet. Det er feil å tillegge oss andre meninger enn dem vi har.

Til Fremskrittspartiet: Jeg må si at representanten Amundsens meninger viser at han har et annet verdigrunnlag enn det jeg har. Jeg mener likevel at vi kan ha Amundsen i landet. Jeg mener det skal være rom for mennesker med ulike verdigrunnlag i et samfunn, ulike meninger og ulike religioner. Jeg tror faktisk det er en styrke for et samfunn. Alle store samfunn har bygd seg opp gjennom brytninger mellom ulike kulturer. Grunnen til at USA er den supermakten det er, er nettopp at det har vært en smelting for kulturer. Det har gitt landet kraft i det internasjonale samfunnet.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [20:42:36]: I det brevet jeg sendte til Fremskrittspartiets stortingsgruppe 28. mars 2008, sies det veldig klart på side 2 at de formuleringene som Fremskrittspartiet velger å ikke bruke, er de som er benyttet i Schengen grenseforordning og som beskriver rammen for vår handlefrihet innenfor Schengenforpliktelsene. Fremskrittspartiet har sett bort fra det vi sier, og legger fram et lovforslag i strid med Schengenavtalen.

Når det gjelder § 30, gjøres det veldig klart i brevet at eksklusjon på dette grunnlag for øvrig vil være i strid med Flyktningkonvensjonen. Fremskrittspartiet velger likevel å legge fram lovforslaget som de har foreslått.

På side 4 i brevet om krav om forholdsmessighet står det:

«Vi gjør oppmerksom på at det uansett foreligger en forpliktelse til å foreta en forholdsmessighetsvurdering etter den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8, som også er gjort til norsk lov gjennom menneskerettsloven.»

Fremskrittspartiet velger å se bort fra det og legger fram en paragraf i strid med EMK.

Som Fremskrittspartiet selv har innrømmet, er med andre ord bestemmelsene i Fremskrittspartiets lovforslag § 65 annet ledd i strid med våre folkerettslige forpliktelser. Det er altså klart uttalt i mitt brev til Fremskrittspartiets stortingsgruppe. Likevel velger Fremskrittspartiet å legge fram et lovforslag hvor én paragraf er i strid med Schengen-samarbeidet, én paragraf er i strid med Flyktningkonvensjonen, to paragrafer er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon. Dette er klart og tydelig uttalt i mitt brev til Fremskrittspartiet.

Arild Stokkan-Grande (A) [20:44:36]: Har presidenten hørt lyden under denne debatten, lyden av spiker som slås inn i treverk? For hvert innlegg de borgerlige partiene har holdt i denne debatten, er det gradvis blitt slått flere og flere spiker i kisten til den samarbeidsdrømmen som jeg ser for meg er i ferd med å måtte begraves på borgerlig side.

Fremskrittspartiet har levert sitt alternative forslag, som

mottar totalslakt – en spiker. Så har de vært ute i media og sunket enda lavere og fått enda mer totalslakt – en spiker. Høyre har sagt at de skal være en garantist mot slike tiltak – en spiker. Kristelig Folkeparti og Venstre ville helst at loven skulle vært mer liberal – en spiker. Med så stort engasjement som partiene viser, må man anta at de mener alvor. Så alvorlig som dette spørsmålet er, må man regne med at utlendingsfeltet er en av de første sakene man sørger for å rydde på plass i forhandlingene.

Taper Fremskrittspartiet forhandlingene? Selger Kristelig Folkeparti sjelen sin? Mener Venstre alvor når de sier at det er uaktuelt med samarbeid så lenge Fremskrittspartiet skal være med på å dominere? Er Høyre den garantisten de sier de skal være?

Alle her i salen har nok hørt snakk om snekker Andersen. I denne saken ser vi at snekker Amundsen er den som slår inn flest spiker i kisten. Og kanskje gjør han en så god jobb at det ikke vil være mulig å få opp lokket igjen på svært lang tid. For sikkerhets skyld har Tybring-Gjedde med sine uttalelser satt seg på lokket.

Presidenten: Bent Høie har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bent Høie (H) [20:46:44]: Jeg forstår at representanten Stokkan-Grande ikke kunne holde igjen gleden i sin iver etter å prøve å skape et inntrykk av at de samarbeidsutfordringene som et eventuelt alternativ til den nåværende regjeringen står overfor, er så store at de er uovervinnelige.

Vel, da må vel kanskje representanten Arild Stokkan-Grande tenke litt igjennom hvorfor dette lovforslaget blir behandlet i april 2008 og ikke i april 2006, eller i april 2007, som det lå vel til grunn for da denne regjeringen overtok. På grunn av at de tre nåværende regjeringspartiene har kranglet om denne saken så busta fyker i snart tre år, har det tatt så lang tid å få saken fram. Det partiet som nå er med på å legge dette fram – SV – er det som i realiteten er mest i opposisjon til den politikken som i dag blir vedtatt.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [20:48:11]: Jeg føler behov for å understreke at som en av dem som virkelig har jobbet med diskusjonene i denne regjeringen om forslaget til ny utlendingslov, kan jeg forsikre representanten Bent Høie om at det er ingen av regjeringspartiene som har foreslått at vi skal bryte Schengen-avtalen. Det er ingen av regjeringspartiene som har foreslått at vi skal bryte Flyktningkonvensjonen. Det er ingen av regjeringspartiene som har foreslått at vi skal legge fram en lov der vi på to punkter er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon.

Representanten Høie står nok overfor betydelig større utfordringer i sitt regjeringsprosjekt enn det vi har hatt for å få fram dette forslaget til utlendingslov.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1, 2 og 3.

(Votering, se sidene 325 og 369)

Sak nr. 4 [20:49:03]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i helsepersonelloven og helseregisterloven (krav til helsepersonells attester, erklæringer o.l., administrative reaksjoner og forbud mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger) (Innst. O. nr. 38 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 25 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke gis anledning til replikkordskifte og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Harald T. Nesvik (FrP) [20:50:14] (komiteens leder): Jeg tror nok at jeg på vegne av komiteen ikke kan love den samme type debatt som vi nettopp har lagt bak oss, i denne saken, med den samme temperaturen og med den meningsutvekslingen som har vært. Derimot tror jeg at vi skal klare å holde oss til saken vi debatterer.

Denne saken dreier seg på mange måter om en del endringer i helsepersonelloven og helseregisterloven. Disse retter seg i stor grad mot krav til helsepersonells attester, erklæringer o.l. samt administrative reaksjoner og forbud mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger. De fleste av disse endringene kommer som en direkte oppfølging av den såkalte Graver-rapporten, som ble avgitt 16. mai 2006. Proposisjonen følger opp flere av de påpekninger og forslag som framkommer i denne rapporten, mens flere andre ikke er fulgt opp. Bakgrunnen for at det i det hele tatt ble nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utarbeide denne rapporten, relaterer seg til påstander om at helsepersonell hadde utstedt falske erklæringer til domfelte som ville slippe fengselsstraff eller oppnå lettere soning. Det kan der bl.a. vises til domfellelse av en psykiater og en psykolog i Oslo tingrett 4. desember 2007.

Det er kun på noen få punkter det ikke er enighet i komiteen om de foreslåtte endringene i disse lovene, eller – for å si det som er realiteten – mangel på endringer er muligens et riktigere begrep, da uenigheten består i det alt vesentlige i at mindretallet mener at proposisjonen ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer de forslag som Graverutvalget anbefaler. Jeg vil i den forbindelse bare vise til merknadene i innstillingen der mindretallet, bestående av Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at en vil fremme enkelte av de forslagene som ikke er fulgt opp av departementet, for å sørge for at kvaliteten på og sikkerheten ved helsepersonells utstedelse av attester og erklæringer o.l. er best mulig ivaretatt. Dette gjelder i all hovedsak, som det står i nevnte innstilling, §§ 15 og 62 a i helsepersonelloven og § 17 i forvaltningsloven. Jeg antar at de andre partiene vil argumentere for sine egne synspunkter på en mye bedre måte enn det jeg kan, så fra nå av vil jeg prøve å konsen-

trere meg om begrunnelsen for noen av Fremskrittspartiets standpunkter som avviker fra flertallets innstilling.

Graver-gruppen har i sin rapport foreslått at det skal innføres en ny sanksjonsbestemmelse i helsepersonelloven som handler om tilbakekall av rett til å utstede attester, erklæringer o.l. Dette foreslås fordi en anser at dagens sanksjonsmuligheter overfor helsepersonell som utferdiger attester, erklæringer o.l., ikke er tilstrekkelige. Det man etter dagens bestemmelser kan velge mellom, er advarsel og tilbakekall/suspensjon av helsepersonellens autorisasjon eller lisens. Fremskrittspartiet er enig med Graver-utvalget på dette punktet, da det er grunn til å frykte at mangelen på sanksjonsmuligheter gjør at man enten nytter den mildeste formen for å være sikker på at man ikke går for langt, eller at man lar være å sanksjonere fordi det andre alternativet har for store konsekvenser for helsepersonellet. På denne bakgrunn fremmer Fremskrittspartiet forslag om en ny § 62 a i helsepersonelloven.

Avslutningsvis tar jeg opp de forslag der Fremskrittspartiet står alene eller sammen med andre partier.

Jeg antar at dette blir en kort debatt, men ser fram til å høre andres synspunkt, og som sagt: Komiteen er i all hovedsak enig på de viktigste punktene.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten: Representanten Nesvik har tatt opp de forslag han refererte til.

Dag Ole Teigen (A) [20:54:33]: Jeg skal heller ikke bidra til å gjøre denne kvelden så mye lengre.

Det er selvsagt flere gode grunner til at attester, legeerklæringer o.l. som er utstedt av helsepersonell, bør holde høy kvalitet. Konkret ble likevel debatten om falske attester aktuell på grunn av påstander om at helsepersonell hadde utstedt falske erklæringer til domfelte.

Regjeringens forslag til lov om endringer i helsepersonelloven og helseregisterloven, som vi behandler i dag, er en direkte oppfølging av Graver-gruppens rapport, der det ble fremmet flere forslag til lovendringer for å sikre at f.eks. attester skal holde høy kvalitet.

Det er bra at Regjeringen har fulgt opp rapporten fra Graver-utvalget. Lovendringene som vedtas i dag, vil kunne bidra til å sikre kvaliteten på helsepersonells attester og erklæringer, og jeg er enig med Regjeringen i at reaksjonssystemet overfor helsepersonell blir forbedret. I lovforslaget ligger det også inne en endring i helsepersonelloven som eksplisitt forbyr helsepersonell urettmessig å tilegne seg taushetsbelagte pasientopplysninger uten at det har grunnlag i tjenstlige behov.

Som komiteens leder gjorde rede for, samler forslagene bredt flertall i komiteen. Det kommer til uttrykk gjennom at komiteens tilråding fremmes av en samlet komitee, med unntak av forslaget til endring av helsepersonelloven § 56 og ny § 59 a, som fremmes av alle partiene utenom Fremskrittspartiet.

Det foreligger to mindretallsforslag, og jeg vil kort kommentere disse. Fremskrittspartiet og Høyre fremmer

et forslag om endring i forvaltningsloven § 17. Dette er et forslag fra Graver-utvalget som departementet har vurdert det som riktig ikke å ta med i selve lovforslaget, og komiteens flertall støtter den vurderingen. Forvaltningsloven er en alminnelig lov som gjelder for alle forvaltningsområder, og det kan være uheldig å foreta en slik lovendring løst fra en vurdering av forvaltningslovens øvrige bestemmelser. Før et eventuelt vedtak om endringer i forvaltningsloven blir fattet, bør det ha vært foretatt grundige utredninger av konsekvenser for forvaltningen, ikke minst når det er snakk om så sentrale bestemmelser som forvaltningens plikt til utredning og informasjon.

Komiteens flertall støtter også Regjeringens forslag til endringer i § 56 og ny § 59, mens mindretallet i stedet har foreslått en ny § 62 a. Det er et forslag som Fremskrittspartiet står alene om. Dette forslaget synes jeg er litt underlig, fordi jeg oppfatter det slik at innholdet i forslaget om en eventuell ny § 62 a, som er et forslag om en veldig konkret sanksjon mot helsepersonell gjennom tilbakekall av retten til å utferdige attester, erklæringer o.l., blir fanget opp i Regjeringens forslag, og at Regjeringens forslag i tillegg gir et videre spekter av sanksjonsmuligheter.

Flertallet legger derfor til grunn at det er mindre behov for en spesialbestemmelse i form av en ny § 62 a, siden de situasjoner et slikt forslag er ment å ramme, blir omfattet av den foreslåtte § 59 i proposisjonen, i tillegg til at det da også vil være adgang til å fastsette andre begrensninger enn tap av attestasjonsretten.

Gunvald Ludvigsen (V) [20:57:57]: Venstre er enig i dei endringane som er foreslåtte i både helsepersonelloven og helseregisterloven. Det blir no innført tydelege lovforbod mot å tileigne seg teiepliktige pasientopplysningar og andre helseopplysningar, utan at dei er grunngevrne i helsehjelp til pasienten. Litt populært sagt er det jo snoking i pasientjournalar ein vil til livs.

Venstre er også enig i endringane i helsepersonelloven § 15 om krav til attestar og legeerklæringer. På godt norsk: Vi vil til livs dei som skriv falsk, dei som svindlar. På mange måtar er det litt synd at vi ikkje kan stole på personellet innanfor helsevesenet, som normalt har ei så høg stjerne i befolkninga, og at ein må bruke ressursar for å unngå det eg vil kalle snoking og svindel. Det er skuffande at dei gode ryggmargsrefleksane ikkje er sterkare hos alle.

Samtidig må vi sjølv sagt ikkje stemple heile yrkesgruppa når vi snakkar om snoking og falskneri. Dei fleste er naturlegvis heiderlege menneske. Men som vi veit: Det er ugras i alle engar.

Mykje av det som vi eigenleg snakkar om, er jo etikk og etiske standardar og høgare fokus på etikk i undervisninga av helsepersonell og på arbeidsplassane. Det ville nok ha vore positivt å høgje den etiske standarden blant dei tilsette.

Heilt til slutt vil eg seie at det er viktig at både undervisningsinstitusjonane, arbeidsgjevarane og arbeidstakarorganisasjonane tek dette innover seg og samarbeider om forbetringar av det etiske nivået innanfor helsevesenet.

Statsråd Sylvia Brustad [21:00:18]: De endringer som nå sannsynligvis vil bli vedtatt, innebærer

- at det stilles strengere krav til helsepersonells attester og erklæringer
- at reaksjonssystemet overfor helsepersonell forbedres og nyanseres
- at det innføres – som flere har vært inne på – et klart forbud mot såkalt snoking i pasientjournaler

Det at helsepersonell kan utstede attester og erklæringer, betyr at de direkte eller indirekte er gitt i oppgave å ivareta eller sikre viktige samfunnsinteresser. Som utsteder av attester og erklæringer har helsepersonellet to viktige roller: å sørge for at den enkelte pasient skal få de rettigheter han eller hun har krav på, og å sørge for at den som mottar attesten, skal få et best mulig grunnlag for å fatte riktige beslutninger. For å opprettholde tilliten til helsepersonell og helsetjeneste er det derfor grunnleggende at en kan stole på at attester og erklæringer er faglig korrekte, og at relevante opplysninger ikke holdes tilbake. De foreslåtte endringer skal bidra til å sikre god kvalitet og høy legitimitet på helsepersonells attester og erklæringer.

Når det så foreslås endringer i reaksjonssystemet i lov om helsepersonell, er det endringer som vil gi tilsynsmyndighetene flere og bedre muligheter til å gripe inn overfor helsepersonell som opptrer på en uheldig måte. I dag er denne terskelen svært høy.

Det er, som kjent, også foreslått en ny paragraf om adgang til å begrense helsepersonells autorisasjon, sjøl om vilkårene for fullt tilbakekall av autorisasjonen ikke er til stede. Etter min mening er det uheldig at tilsynsmyndighetene ikke kan gripe inn med konkrete begrensninger før forholdene er blitt så alvorlige at vilkårene for å tilbakekalle autorisasjonen er oppfylt. Den foreslåtte bestemmelsen vil åpne – på bestemte, strenge vilkår – for endringer i forhold til dette.

Når det gjelder spørsmålet og forslaget om forbud mot å tilegne seg taushetsbelagte pasientopplysninger uten at det er nødvendig for å gi helsehjelp til pasienter, eller administrere slik hjelp, er mitt inntrykk at helsepersonell flest har en yrkesetisk forståelse av at de ikke skal tilegne seg opplysninger de ikke har behov for i tjenesten. Likevel mener jeg – i likhet med et klart flertall i komiteen, skjønner jeg – at det bør framgå at dette helt klart er forbudt, både i helsepersonelloven og i helseregisterloven. Dette forbudet vil sjølsagt omfatte pasientjournaler både i lokale, regionale og sentrale helseregistre, og det vil være med på å gi pasienter økt trygghet for at opplysninger behandles fortrolig. Dessuten vil forbudet bidra til bedre informasjonssikkerhet.

De foreslåtte endringer i helsepersonelloven og helseregisterloven vil – slik vi ser det – bidra til økt tillit til helsepersonell og helsetjeneste, og de vil også være med på å bedre informasjonssikkerheten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 370)

Sak nr. 5 [21:03:33]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i helsepersonelloven og alternativ behandlingsloven (gjennomføring av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for helsepersonell) (Innst. O. nr. 39 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 26 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter, og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke gis anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Første taler er Sonja Irene Sjøli, som får ordet på vegne av sakens ordfører, Inge Lønning, som er medlem av Lagtinget.

Sonja Irene Sjøli (H) [21:04:43]: Det lovforslaget vi skal behandle nå, er fremmet for å gjennomføre et EU-direktiv om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som ble vedtatt 7. september 2005. Direktivet regulerer godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og fastsetter når landene er forpliktet til å godkjenne yrkeskvalifikasjoner som er ervervet i et annet medlemsland.

Et av de grunnleggende prinsippene for det indre marked er EØS-borgernes rett til å etablere seg og tilby sine tjenester i hele EØS-området. Direktivet skal bidra til å sikre den frie bevegelsen i det indre markedet ved å gjøre det enklere for den enkelte yrkesutøver å få sine yrkeskvalifikasjoner godkjent i et annet EØS-land. Direktivet skal sikre at personer som har kvalifisert seg i et annet EØS-land, ikke diskrimineres i forhold til vertslandets egne borgere. I tillegg skal det nye regelverket bidra til å forenkle prosedyrer for saksbehandling og godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i EØS-området. Samtidig er det viktig å ivareta hensynet til sikkerheten for norske pasienter. Det foreliggende lovforslaget balanserer disse hensyn på en god måte og får tilslutning fra en samlet komite på de aller fleste punkter.

Hovedregelen er at tjenesteytere som er lovlig etablert i ett medlemsland, fritt skal kunne reise til et annet medlemsland og utøve yrket der midlertidig. Det er gitt noen unntak og begrensninger som skal gi medlemslandene mulighet til å beskytte sine borgere mot uforsvarlig virksomhet. Komiteen støtter forslaget om at det skal fastsettes krav om at den som ønsker å tilby tjenester midlertidig, skal gi melding til godkjenningsmyndighetene i vertslandet om dette og framlegge nødvendig dokumentasjon. Myndighetene kan også kreve å få kontrollere yrkeskvalifikasjonene til den enkelte yrkesutøver før tjenestene kan ytes for første gang. Komiteen mener det er nødvendig at midlertidige tjenesteutøvere skal være underlagt vertslandets regler for yrker som er direkte knyttet til faglige kvalifikasjoner samt vertslandets disiplinærbestemmelser. Det er viktig for å ivareta pasientenes sikkerhet.

Stortinget besluttet ved behandlingen av Ot.prp. nr. 103 for 2005-2006 og Innst. O. nr. 46 for 2006-2007 at alle privatpraktiserende utøvere av godkjente helsetjenester ble innlemmet i Norsk Pasientskadeerstatning. På bakgrunn av den lovtolkning som framkommer i nevnte proposisjon, legger komiteen til grunn at pasientene vil få erstatning gjennom Norsk Pasientskadeerstatning etter pasientskadeloven, også når skaden er forvoldt av helsepersonell som yter midlertidige tjenester i privat virksomhet i Norge. En samlet komite mener at dette med fordel kan presiseres i selve lovteksten til pasientskadeloven, og fremmer derfor forslag om en endring i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. § 1 første ledd pkt. c).

Komiteen støtter departementets forslag til ny bestemmelse i helsepersonelloven § 65 a som gir Statens helse-tilsyn adgang til å reagere overfor forhold som har skjedd under opphold i Norge. I den forbindelse har komiteen merket seg at reaksjoner som tilbakekall, suspensjon eller begrensninger i retten til å utøve yrket midlertidig kun har konsekvenser for vedkommendes mulighet til å utøve yrket i Norge. Komiteen er også enig i at folketrygdens vilkår for å yte refusjon for helsehjelp skal gjelde for midlertidige tjenesteytere.

Som følge av endringene i helsepersonelloven § 53 annet ledd og innholdet i § 57 første ledd vil kritikkverdige forhold i andre EØS-land kunne gi norske myndigheter anledning til å tilbakekalle eller nekte utøvelse av yrket. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener likevel at myndighetene må jobbe videre med å utvikle kontrollrutiner og reaksjonsmidler overfor midlertidige tjenesteytere for å hindre at yrkesutøvere som driver uforsvarlig, kan flytte sin virksomhet fra land til land og dermed sette pasientsikkerheten i fare. Disse medlemmer mener det ville være av betydning å få opprettet et register over alle som har autorisasjon innenfor de yrkesgrupper proposisjonen omhandler, som er tilgjengelig for myndigheter i alle land som omfattes av regelverket. På denne måten vil det kunne føres effektiv kontroll med eventuelle brudd på lovverk eller regler fra tjenesteyterens side. Det pågår nå et arbeid i EU og EØS for å avklare hvilke opplysninger som kan utveksles, og en samlet komite ber departementet vurdere nye lovendringer i lys av dette.

En samlet komite er enig i at det må stilles krav om tilstrekkelig språkkunnskap overfor utenlandsk helsepersonell som skal arbeide i Norge. Komiteens flertall mener det er mest hensiktsmessig at arbeidsgiver vurderer dette i det enkelte tilfellet. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er nødvendig med en obligatorisk norskprøve. Uansett skal de regler som finnes i lovfor-slaget, bidra til at pasienter skal føle seg trygge på at de vil få forsvarlig behandling også når denne utføres av helsepersonell fra andre land i EØS-området.

Vigdis Giltun (FrP) [21:10:11]: Jeg vil få takke representanten Sonja Sjøli for en veldig god redegjørelse for saken fra komiteens side. Hun tok også med noen av Fremskrittspartiets synspunkter, der vi har vært sammen med andre partier om å ha merknader.

Fremskrittspartiet ser helt klart at det er behov for mer helsepersonell, og synes det er positivt at det skal bli lettere for utenlandsk helsepersonell å jobbe midlertidig i ulike land, og at man skal få flytte sin virksomhet fra land til land uten nødvendigvis å ha dette landets autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.

Nå er det slik at autorisasjonsordningen er en trygghet i seg selv for at utøveren utøver yrket sitt på en forsvarlig måte i forhold til landets lover. Det er derfor viktig at de utøverne som kommer fra andre land, forholder seg til norsk lovverk og helsepersonelloven. Vi vet at mange får inndratt sin autorisasjon, bl.a. på grunn av rusmisbruk og på grunn av seksuelle forhold. Det norske lovverket er det også viktig at utenlandsk helsepersonell forholder seg til. De vil ikke kunne miste noen autorisasjon, i og med at de ikke har norsk autorisasjon, men Norge kan jo avstå fra å ta imot dem ved en senere anledning.

Det er veldig viktig at det kommer på plass et felles internasjonalt register, hvor uheldige eller lovstridige hendelser i noen av de landene som er omfattet av direktivet, kan registreres. Medlemmene fra Fremskrittspartiet mener det er viktig at det blir informert om det til andre land, hvis en utøver gjør seg skyldig i hendelser som medfører reaksjoner i et land hvor de praktiserer midlertidig.

Så til Norsk Pasientskadeerstatning. Dette var et spørsmål vi også tok opp da komiteen besøkte NPE for et par uker siden. NPE hadde ikke tenkt noe på dette med innbetaling av forsikringspremie. Fremdeles er ikke private utøvere innlemmet i NPE-ordningen, og en del av problemene er vel nå hvordan premien skal innbetales, og hva de skal betale. Det hadde NPE heller ikke tenkt på i forhold til utenlandske utøvere. Komiteen har påpekt at utenlandske utøvere bør innbetale en premie, og at det ikke bør gå ut over de andre i Norge som er med på NPE-ordningen. De skal ikke få noen økonomisk ekstrabelastning når det gjelder saksbehandling eller erstatningspremie på grunn av hendelser som utenlandske utøver står for.

Når det gjelder språket, mener Fremskrittspartiet at det å beherske norsk språk både skriftlig og muntlig må anses som selvsagt for utførelse av forsvarlig helsehjelp, både overfor pasient, pårørende og kollegaer samt for å innfri dokumentasjonskravene til journalføring i helsepersonelloven. Manglende språkforståelse kan, slik vi ser det, lett føre til uforsvarlig virksomhet og risiko for pasientenes sikkerhet. Observasjoner, vurderinger og tiltak som er gjort i pleie og behandling, er avhengig av god språkforståelse. Tilbakemeldinger fra sykepleiere i helsetjenesten viser at problemer med språket er den største og hyppigste risikoen for pasientsikkerheten ved utenlandsk arbeidskraft. Statens helsetilsyn påpeker at manglende språkkunnskap er en problemstilling som har stått sentralt i flere tilsynssaker, noe som også ble omtalt i møtet som komiteen hadde med Helsetilsynet i forrige uke.

Slik det framgår av saken, vil mange av dem som tilbyr helsetjenester, drive selvstendig virksomhet uten en arbeidsgiver som kan foreta kontroll av de språkkrav som fastsettes. Manglende språkkunnskap vil sannsynligvis i liten grad fanges opp av tilsynsmyndighetene. Fremskrittspartiet mener derfor at arbeidsgiver ikke kan være enes-

te ansvarlig for at utenlandske utøvere skal ha gode nok norskkunnskaper.

Fremskrittspartiet mener imidlertid at gode språkkunnskaper er nødvendig for at pasientsikkerheten skal bli ivarettatt på en god måte, og for at utøveren skal kunne skjytte sitt yrke på forsvarlig vis. Da må også myndighetene ta et ansvar og påse at disse kunnskapene er til stede.

Fremskrittspartiet mener at en obligatorisk skriftlig og muntlig språkstest vil bidra til å sikre at det helsepersonell som skal praktisere i Norge, har de språkkunnskaper som er nødvendige for å utøve helsetjenester på en betryggende måte, i tillegg til det ansvaret arbeidsgiver har for å sikre at de ansatte har de nødvendige kvalifikasjoner i forhold til det yrket de skal utøve. Det gjelder også språklig.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Vigdis Giltun har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Sylvia Brustad [21:15:17]: Reglene om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som er oppnådd i et annet EØS-land, gjør det enklere for helsepersonell å ta arbeid i Norge. Den som er faglig kvalifisert, skal også kunne praktisere sitt yrke i Norge på samme vilkår som helsepersonell med utdanning fra Norge. Tilsvarende skal sjølsagt norsk helsepersonell kunne ta arbeid i andre EØS-land.

Dette sikrer at helsepersonell fra andre EØS-land underlegges de samme kravene til faglig forsvarlighet som norsk helsepersonell. Dersom de gjør feil, vil tilsynsmyndighetene kunne ilegge sanksjoner på lik linje med det som gjelder for annet helsepersonell.

Så skiller direktivet som kjent mellom det å tilby tjenester over en kortere periode og det å etablere seg som yrkesutøver i Norge. De som vil etablere seg i Norge, må ha autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning. Slik godkjenning er ikke nødvendig dersom helsepersonellet kun skal yte tjenester midlertidig, men da må norske myndigheter ha forhåndsmelding om oppholdet. På den måten kan en registrere helsepersonellet, og også undersøke kvalifikasjonene nærmere hvis det er grunn til det.

I dag er det som kjent bare sektoryrkene, det vil si doktor, sjukepleier, tannlege, jordmor og farmasøyt som er utdannet ved universitetet, som kan drive midlertidig tjenesteyting i Norge uten autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning. Med de nye reglene vil helsepersonell fra alle de 27 lovregulerte yrkene kunne gjøre det samme.

Det følger av rettspraksis fra EF-domstolen og EFTA-domstolen at hvert enkelt tilfelle må vurderes ut fra ytelsens varighet, hyppighet og kontinuitet. Jeg tar imidlertid sikte på å lage retningslinjer – i den grad det er mulig innenfor direktivets rammer.

Direktivet tillater ikke at myndighetene stiller krav om standardiserte språkstester som vilkår for å innvilge sjølve autorisasjonen, lisensen eller spesialistgodkjenninga. Dette er begrunnet med at behovet for norskkunnskaper vil variere mellom ulike stillinger og ulike oppgaver. Derfor må hver enkelt søker vurderes individuelt.

På denne bakgrunn må det stilles språkkrav ved ansettelsen og ved sjølve utøvelsen av yrket. Kravet om at helse-

personell må kunne kommunisere tilfredsstillende med pasientene, er sjølsagt svært viktig, og det følger allerede av helsepersonelloven § 4 om forsvarlig yrkesutøvelse. Den enkelte arbeidsgiver må påse at helsepersonell som ansettes, har nødvendige kvalifikasjoner, herunder sjølsagt også at norsken er god. Helsepersonellet har sjøl ansvar for kun å påta seg oppgaver som de er kvalifiserte for. I årets foretaksmøter ble det presisert at helseforetakene må sørge for å ha gode rutiner for hvordan de skal vurdere språkkrav. Jeg mener at arbeidsgivernes og helsepersonellens forpliktelser er klare, men departementet vil også understreke disse forpliktelsene i det reviderte forskriftsverket.

De foreslåtte lovendringene innebærer ikke store endringer i dagens praksis. Likevel tror jeg at de kan være med på å gjøre det enklere å rekruttere helsepersonell til Norge. Og det å kunne erstatte 15 direktiver med ett, er heller ikke å forakte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 371)

Berit Brørby gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Odelstinget går til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har det blitt satt fram i alt 24 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2–6, fra Bent Høie på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 7 og 8, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 9 og 10, fra Bent Høie på vegne av Høyre
- forslagene nr. 11–20, fra Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 21 og 22, fra Bjørg Tørresdal på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 23 og 24, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det i utlendingsforskriften inntas en ukentlig meldepliktordning ved utvisning.»

Forslag nr. 3, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med arbeidet med ny utlendingsforskrift sørge for at familiemedlemmer, på gitte vilkår, gis adgang til å reise ut og inn av riket mens en søknad om fornyet oppholdstillatelse er til behandling.»

Forslag nr. 4, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om at utenlandske studenter som har tatt høyere utdanning i Norge, gis rett til

arbeidstillatelse i inntil fem år etter fullført utdanning for å øke sin kompetanse.»

Forslag nr. 5, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i arbeidet med forskrift til ny utlendingslov gjennomgå regelverket for utenlandske studenter med sikte på en mer fleksibel prosedyre for søknad om oppholdstillatelse.»

Forslag nr. 6, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at utenriksstasjoner etablerer hensiktsmessige ordninger for oppmøte ved retur i forbindelse med visum, slik at det kan etableres en mer liberal visumpraksis i land med stort utvandringspotensial.»

Forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et generelt forbud mot ekteskap mellom biologisk fetter og kusine, med mulighet for dispensasjon for dokumenterte kjærlighetsekteskap.»

Forslag nr. 10, fra Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre vilkårene for familieetablering/-gjenforening med følgende utgangspunkt:

- Underholdskravet settes til et reelt økonomisk nivå i samsvar med det som en på andre områder regner som nødvendig for livsopphold.
- Den som søker familieetablering/-gjenforening, skal ikke ha mottatt sosial støtte eller annen kommunal økonomisk støtte ett år før søknaden.
- Den som søker familieetablering/-gjenforening, skal ikke ha mottatt statlig eller kommunal bostøtte ett år før søknaden.
- Der personen er varig ufør, settes kravet til underhold lavere.»

Forslag nr. 12, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for at utlending som er i riket i forbindelse med søknad om beskyttelse, kan endre sin søknad til oppholdstillatelse etter lovens kapittel 3 (arbeidsinnvandring).»

Forslag nr. 13, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjøre unntak fra underholdskravet når søkeren er barn under 18 år som ønsker familieetablering med forelder eller foreldre i Norge.»

Forslag nr. 14, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det nedfelles i forskrifter at UNHCRs retningslinjer for religionsforfølgelse legges til grunn av UDI og UNE i behandlingen av saker hvor beskyttelse påberopes på grunnlag av religiøs forfølgelse.»

Forslag nr. 15, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at hjemsendelse av ofre for menneskehandel følges opp i hjemlandet av en norsk returattaché.»

Forslag nr. 16, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om mulighet for å gi irregulære innvandrere adgang til et nytt intervju hos utlendingsmyndighetene.»

Forslag nr. 17, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at praksis for å gi opphold på humanitært grunnlag for ulovlige innvandrere gjennomgås og vurderes lempet når det gjelder barn som har bodd lenge i Norge.»

Forslag nr. 18, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at de som oppholder seg i landet uten legal status, kan få rett til helsehjelp utover akutthjelp når manglende helsehjelp kan få alvorlige helsemessige konsekvenser.»

Forslag nr. 19, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å innføre en ny type jobbsøker-visum etter modell fra Canada.»

Forslag nr. 20, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av Utlendingsnemndas rolle og arbeidsform.»

Forslag nr. 21, fra Kristelig Folkeparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere en løsning på linje med den finske utlendingslovens modell for ureturnerbare innvandrere med en uavklart situasjon.»

Forslag nr. 22, fra Kristelig Folkeparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle arbeidsinnvandrere og deres familier får tilbud om norskkurs.»

Forslag nr. 23, fra Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å gi ambassadene myndighet til å gi asyl («ambassade-asyl».)»

Forslag nr. 24, fra Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme et forslag om å innføre et kjærestevikum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Presidenten vil starte med å ta opp til votering forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Dette er et forslag til en komplett, ny utlendingslov. Forslaget lyder:

«Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) skal lyde:

Kapittel 1 Almennlige bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Loven skal gi grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, og begrense tilstrømmingen av utlendinger innenfor rammene av internasjonale forpliktelser.

Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over lan-

degrensene der dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn, og ivareta rettsikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter loven.

Loven skal gi grunnlag for vern mot forfølgelse for flyktninger og andre utlendinger som er reelt forfulgt, og en restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner skal legges til grunn.

§ 2 Lovens saklige virkeområde

Loven gjelder utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Også norske statsborgere og juridiske personer kan pålegges plikter etter loven.

§ 3 Lovens forhold til internasjonale regler

Loven skal anvendes i samsvar med EØS-reglene, EFTA-reglene og nordiske konvensjoner.

§ 4 Utlendingers rettsstilling

Dersom ikke annet følger av gjeldende rettsregler, har utlendinger under sitt lovlige opphold i riket samme rettigheter og plikter som norske statsborgere.

§ 5 Nærmere om hvem loven gjelder for

Med utlending forstås i denne loven enhver som ikke er norsk statsborger.

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket. Kongen kan fastsette ytterligere unntak i forskrift dersom dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn.

For utlendinger tilknyttet diplomatiske eller lønnede konsulære representasjoner i riket, deres ektefeller eller samboere og forsørgede barn, bestemmer Kongen hvilke av lovens regler som skal gjelde. Kongen kan gi særlig forskrift for denne gruppen. Det samme gjelder ansatte i mellomstatlige organisasjoner, oppdragstakere for mellomstatlige organisasjoner eller konvensjonsorganer og personlig ansatte hos utenlandske representanter.

For utlendinger som skal ha opphold i riket i forbindelse med gjennomføring av en avtale om mellomstatlig samarbeid som Norge er bundet av, gjelder bestemmelsene om innreisekontroll, reisedokument, visum og oppholdstillatelse med de unntak som følger av avtalen.

§ 6 Lovens stedlige virkeområde

Loven gjelder for riket, herunder for innretninger og anlegg som nyttes på eller er tilknyttet den norske delen av kontinentalsokkelen.

Kongen kan i forskrift fravike lovens regler for innretninger og anlegg som nevnt i første ledd, samt gi forskrift om pass- og grensekontroll ved reise mellom disse og norsk landterritorium.

Loven gjelder også for Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om utlendingers adgang til Jan Mayen som fraviker lovens regler.

Loven gjelder ikke for Svalbard. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kontroll med reisende som kommer fra eller reiser til Svalbard.

Loven gjelder ikke for norske skip i utenriksfart. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om når loven eller regler gitt i medhold av loven får anvendelse for norske skip i utenriksfart som anløper norsk havn.

§ 7 Særregler av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn

Når utenrikspolitiske hensyn eller grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, kan innreise nektes, og søknad om midlertidig eller permanent oppholdstillatelse kan avslås, eller det kan settes begrensninger eller vilkår. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Av hensyn som nevnt i første ledd kan en utlending gis oppholdstillatelse i Norge. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om praktiseringen av første og tredje ledd. Kongen kan også gi nærmere regler i forskrift om utveksling av opplysninger mellom offentlige organer i saker som innbefatter grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Under krig eller når krig truer, eller under særlige forhold ellers, kan Kongen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser gi ytterligere bestemmelser om meldeplikt enn det som framgår av § 19 og forskrift gitt i medhold av § 20.

Kapittel 2 Visum, kontroll med inn- og utreise og bortvisning mv.

§ 8 Reisedokument

Dersom ikke annet er bestemt, skal en utlending som kommer til riket, ha pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument.

Departementet fastsetter kravene for å godta pass eller annet legitimasjonsdokument som gyldig for innreise og opphold i riket.

§ 9 Visumplikt og visumfrihet

Utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre Kongen i forskrift har gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse etter reglene i kapittel fire har likevel rett til innreise uten visum.

Utlendinger som har oppholdstillatelse utstedt av et land som deltar i Schengen-samarbeidet (Schengen-land), slik dette er definert i forskrift, og har gyldig reisedokument, er unntatt fra visumplikt.

Visum utstedt av et Schengen-land gir rett til innreise og opphold i riket i den perioden visumet gjelder for, når denne retten fremgår av visumet.

Samlet oppholdstid på Schengen-territoriet for en utlending som er unntatt fra visumplikten i medhold av første eller annet ledd, eller som har adgang til innreise og opphold etter tredje ledd, kan ikke overstige tre måneder i løpet av en periode på seks måneder.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om hvem som er unntatt fra visumplikt etter annet ledd og om tidsberegningen i fjerde ledd.

§ 10 Schengen-visum

En søker har rett til visum for besøk inntil tre måneder i løpet av en periode på seks måneder når følgende vilkår er oppfylt:

- a) utlendingen er i besittelse av et gyldig reisedokument eller dokumenter som tillater grensepassering,
- b) utlendingen kan sannsynliggjøre det planlagte formålet med oppholdet og har tilstrekkelige midler til sitt livsopphold, både under oppholdet og til tilbakereise til sitt hjemland eller til transitt til et tredjeland der utlendingen er sikret rett til innreise, eller kan erverve slike midler på lovlig måte,
- c) utlendingen er ikke innmeldt i Schengen Informasjonssystem (SIS) med henblikk på nekting av innreise,
- d) utlendingen anses ikke som en trussel for Norges eller andre Schengen-lands offentlige orden, indre sikkerhet, folkehelse eller deres internasjonale forbindelser, særlig hvis det ikke foreligger noen melding i medlemsstatenes nasjonale dataregistre med henblikk på nekting av innreise på samme grunnlag.

For øvrig må det være i samsvar med kriteriene for visumutstedelse som følger av Schengen-samarbeidet å utstede visum. Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om krav til reise- og sykeforsikring som følger av Schengen-samarbeidet.

Det kan gjøres unntak fra retten til visum etter første ledd dersom utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller innvandringsregulerende hensyn taler mot at visum gis, eller det foreligger omstendigheter som ville gitt grunn til å nekte utlendingen adgang til riket eller opphold i medhold av andre bestemmelser i loven.

Visum kan nektes dersom det er sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

Visum kan gis for en eller flere innreiser. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Kongen kan i forskrift gi utfyllende regler om vilkårene for å innvilge visum etter første ledd og om varigheten og innholdet av slikt visum. Kongen kan også gi regler i forskrift om transittvisum og lufthavntransittvisum, og om visum til familiemedlemmer til utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen.

§ 11 Visum av humanitære grunner mv.

Når det er nødvendig av nasjonale hensyn eller akutte humanitære grunner, kan visum utstedes for inntil tre måneder selv om vilkårene i § 10 ikke er oppfylt. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Visum som utstedes i henhold til denne paragrafen, er bare gyldige for innreise og opphold i Norge i den angitte tidsperioden.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 12 Innreisevisum

En utlending som gis oppholdstillatelse, kan gis visum for innreise etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 13 Vedtaksmyndighet og utstedelse av visum

Søknader om visum avgjøres av Utlendingsdirektora-

tet. Myndighet til å avgjøre søknader om visum i henhold til §§ 10 og 12 kan også legges til utenriksjennesten og til Sysselmannen på Svalbard. Myndighet til å innvilge søknad om visum i henhold til § 10 kan dessuten legges til en utenriksjenneste tilhørende et annet Schengen-land. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen gir i forskrift nærmere regler om ny innreise og forlengelse av visumets gyldighetstid og om vedtaksmyndighet i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utstedelse av visum, herunder om utstedelse av visum på grensen (nødvisum), fremgangsmåten ved søknad og behandlingen av søknader.

§ 14 Grensepassering og grensekontroll

Dersom ikke annet er bestemt, skal inn- og utreise skje over grenseoverganger fastsatt av departementet. Indre Schengen-grense kan passeres hvor som helst såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll. Slik grensekontroll kan bare innføres hvis det foreligger en trussel mot offentlig orden eller indre sikkerhet. Tollovgivningen gjelder ved passering av indre Schengen-grense. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Enhver som kommer til riket, skal straks melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Enhver som reiser fra riket, er underlagt utreisekontroll og skal ved utreisen melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Meldeplikt etter dette leddet gjelder ikke ved passering av indre Schengen-grense såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll som nevnt i første ledd. Departementet kan gjøre unntak fra meldeplikten etter dette leddet.

§ 15 Gjennomføring av grensekontroll

Inn- og utreisekontroll gjennomføres ved ytre Schengen-grense, såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll ved indre Schengen-grense som nevnt i § 14 første ledd.

Ved inn- og utreisekontroll påses at enhver har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument, og at visumpliktige har gyldig visum. Dersom den kontrollerte nekter å oppgi sin identitet, eller det er grunn til mistanke om at den oppgitte identiteten er falsk, eller at personen skjuler legitimasjonsdokument, skal det foretas visitasjon med sikte på å fremskaffe legitimasjonsdokument. Det skal også påses at det ikke foreligger annet grunnlag for bortvisning, jf. § 17.

Ved inn- og utreisekontroll kan det også foretas andre former for identitetskontroll, herunder iriskontroll, kontroll av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning.

Ved inn- og utreisekontroll kan politiet undersøke kjøretøy, fartøy og luftfartøy for å fastslå om det finnes personer der som forsøker å unndra seg personkontroll.

Kongen kan i forskrift

- a) gi nærmere regler om inn- og utreisekontroll,
- b) gi nærmere regler om politiets myndighet til å kreve inn pass og andre reise- eller legitimasjonsdokumenter fra utlending før innreise, samt til å ta kopi av slike dokumenter, og

- c) pålegge fører av skip eller luftfartøy, eller transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, å kontrollere at reisende har gyldige reise- eller legitimasjonsdokument og visum, samt plikt til å ta kopi av disse.

§ 16 Tillatelse til å fratre stilling på skip. Landlov. Blindpassasjer

En utlending som forlater sin stilling om bord på skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sjøfolk som fratrer stilling på skip, og deres adgang til å gå i land i riket, samt regler om saksbehandling og klageadgang i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi regler om sjøfolks landlov under opphold på skip i norsk havn og om adgangen til å nekte landlov. Kongen kan også gi regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

En utlending som er blindpassasjer om bord i skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vilkårene for at blindpassasjerer skal gis adgang til riket, samt regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

§ 17 Bortvisning

En utlending kan bortvises:

- når utlendingen ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument når dette er nødvendig,
- når utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig,
- når utlendingen er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS) med sikte på å nekte innreise,
- når utlendingen mangler nødvendig tillatelse etter loven,
- når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,
- når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelig midler til opphold i riket eller i annet Schengen-land og til hjemreise,
- når utlendingen er straffet eller er ilagt særreaksjon som nevnt i § 59 første ledd bokstav b, for mindre enn to år siden har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som nevnt i § 59 første ledd bokstav c, eller når andre omstendigheter gir grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i et annet Schengen-land har begått eller vil begå en straffbar handling som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder,
- når utlendingen i utlandet er straffet eller er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i tre år eller mer,
- når en myndighet i et Schengen-land har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen fordi det er særlig grunn til å anta at vedkommende har begått alvorlige straffbare handlinger, eller fordi det foreligger reelle holdepunkter for at vedkommende planlegger å begå slike handlinger på territoriet til et Schengen-land,
- når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av alvorlig sinnslidelse eller alvorlig sykdom med stor smittefare,

- k) når utlendingen ikke har dekket utgifter som er blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket eller har uoppgjort bøtstraff, eller

- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengen-lands indre sikkerhet, folkehelse, offentlig orden eller internasjonale forbindelser.

Kongen kan i forskrift gi regler om unntak fra bestemmelsene i første ledd for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av et Schengen-land.

Bortvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 18 Vedtaksmyndighet i sak om bortvisning

Vedtak om bortvisning ved innreise eller innen sju dager etter innreise treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, hvis ikke annet framgår av annet ledd. Sjudagersfristen anses overholdt dersom en sak om bortvisning er reist innen sju dager. Vedtak om bortvisning ved grensekontroll etter § 17 første ledd bokstav a til c kan treffes av polititjenestemann.

Vedtak om bortvisning treffes av Utlendingsdirektoratet dersom

- utlendingen oppgir å være flyktning eller person med beskyttelsesbehov, jf. § 27, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at utlendingen er vernet mot utsendelse etter § 65,
- vedtaket treffes senere enn sju dager etter innreise,
- vedtaket gjelder bortvisning etter § 17 første ledd bokstav h og l.

Kongen kan i forskrift gi myndighet til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, til å treffe vedtak om bortvisning også senere enn sju dager etter innreise.

§ 19 Utlendingens plikt til å gi melding til myndighetene

Utlendinger som har fått oppholdstillatelse før innreise, skal senest innen én uke etter innreise melde seg for politiet på oppholdsstedet.

Utlendinger som skifter bopel mens behandlingen av sak om oppholdstillatelse pågår, skal gi melding om dette til politiet. Når en utlending har fått avslag på en søknad om oppholdstillatelse, gjelder det samme fram til utlendingen har forlatt riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om at en utlending som ikke trenger oppholdstillatelse eller som har permanent oppholdstillatelse, skal gi melding til politiet om sin bopel i riket og melding til vedkommende myndighet om sitt arbeid eller erverv.

§ 20 Plikt i andre tilfeller til å gi melding til myndighetene

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om at:

- føreren av luftfartøy som kommer fra, eller går til utlandet, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- føreren av skip som passerer grensen på vei til eller fra norsk havn, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- den som driver hotell, pensjonat, losjehus, leirplass og lignende, skal føre fortegnelse over alle som overnatter

og gi politiet melding om dem, samt at også andre kan pålegges å gi melding til politiet når en utlending overnatter hos dem hvis sikkerhets- eller beredskapshensyn tilsier dette,

- d) den som tar en utlending i sin tjeneste eller gir en utlending lønnet arbeid, skal melde dette til politiet før arbeidet begynner,
- e) den som driver arbeidsformidling, skal gi melding til politiet om de utlendingene som søker eller får arbeid,
- f) folkeregisteret skal gi melding til politiet om utlendinger som meldes inn og ut,
- g) utdanningsinstitusjoner skal gi politiet fortegnelse over utenlandske elever eller studenter.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke opplysninger fortegnelsene skal inneholde og hvordan opplysningene skal formidles.

Den det skal gis melding om, plikter å gi de opplysningene som er nødvendige for at meldeplikten kan bli oppfylt.

§ 21 Alminnelig utlendingskontroll

I forbindelse med håndheving av bestemmelsene om utlendingers innreise og opphold i riket kan politiet stanse en person og kreve legitimasjon når det er grunn til å anta at vedkommende er utenlandsk statsborger, og tid, sted og situasjon gir grunn til slik kontroll. Ved slik kontroll må utlendingen vise legitimasjon og om nødvendig gi opplysninger for å bringe identiteten og lovligheten av oppholdet i riket på det rene. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av kontrollen, herunder om adgangen til å ta kopi av dokumenter.

Ved planlagte aksjoner treffes beslutningen om kontroll i medhold av første ledd av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. For øvrig treffes beslutningen av polititjenestemann.

§ 22 Kontrollmyndighet

Politiet har ansvaret for grensekontrollen.

Tollvesenet skal bistå politiet i kontrollen med utlendingers inn- og utreise i henhold til denne loven. Ved utøvelsen av slik kontroll har tollvesenet de samme rettighetene og pliktene som politiet har etter § 15.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om tollvesenets utlendingskontroll og om andre myndigheters adgang til å gjennomføre utlendingskontroll.

Kapittel 3 Opphold i forbindelse med arbeid og studier mv. for utlendinger som ikkeer omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

§ 23 Oppholdstillatelse for arbeidstakere som skal arbeide for en arbeidsgiver i riket

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å utføre arbeid for en arbeidsgiver i riket når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Der-

som slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.

- c) Søkeren omfattes av en kvote fastsatt av departementet, eller stillingen kan ikke besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om arbeid. Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, og være av en viss varighet. Unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art.

Kongen kan fastsette i forskrift at det skal kunne gis forhåndstilsagn om oppholdstillatelse for å utføre arbeid innen bestemte næringsgrener som har behov for ekstra bemanning i avgrensede perioder.

Kongen kan fastsette i forskrift at en arbeidsgiver i riket kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske arbeidstakere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, situasjonen ved arbeidsledighet, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet til oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 24 Oppholdstillatelse for å yte tjenester som utsendt arbeidstaker eller selvstendig oppdragstaker

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å yte tjenester når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.
- c) Det kan ikke skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området til oppdraget. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid. Kongen kan i forskrift fastsette at utlendinger som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner, skal kunne få oppholdstillatelse uten en individuell vurdering av om det kan skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om oppdrag. Tilbudet skal som hovedregel gjelde for én oppdragsgiver, med mindre særlige grunner tilsier noe annet.

Kongen kan fastsette i forskrift at en oppdragsgiver kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske tjenesteytere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet om oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 25 Oppholdstillatelse for studier og for vitenskapelig formål o.a.

Kongen kan i forskrift fastsette regler for når oppholdstillatelse kan gis av andre grunner enn det som følger av de ulike bestemmelsene i loven, så langt det ikke berører hovedprinsipper ved innvandringsreguleringen. Kongen kan herunder gi regler om

- a) oppholdstillatelse til fremme av vitenskapelig samarbeid og utvikling i saker som etter sin art faller utenfor reglene i §§ 23 og 24, og
- b) oppholdstillatelse for å ta utdanning og lignende.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 26 Tilsyn med at vilkår for tillatelser følges og tiltak ved brudd på vilkårene

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger vilkårene for oppholdstillatelse når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår og stillingens omfang. Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at vilkårene for oppholdstillatelse for arbeidstakere som nevnt i kapittel 13 følges. Enhver som er underlagt tilsyn etter bestemmelsen, skal, når Arbeidstilsynet krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Slike opplysninger kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikten som ellers gjelder.

Arbeidstilsynet gir de påleggene og treffer de vedtakene ellers som er nødvendige for gjennomføringen av tilsyn etter første ledd. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, annet, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. En eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

Ved mistanke om overtredelse av vilkårene eller om at utlendingen ikke har nødvendig oppholdstillatelse, skal Arbeidstilsynet umiddelbart varsle utlendingsmyndighetene.

Petroleumstilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første, annet og tredje ledd.

Dersom en arbeidsgiver i forhold til sine utenlandske arbeidstakere grovt eller gjentatte ganger bryter regler gitt i eller i medhold av loven her som skal verne om arbeidstakeres lønns- eller arbeidsvilkår, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse for å utføre arbeid hos vedkommende arbeidsgiver. Vedtak etter denne bestemmelsen skal gjelde for to år. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder fast-

sette at vedtak etter bestemmelsen skal gjelde for mindre enn to år.

Vedtak etter femte ledd berører ikke retten til oppholdstillatelse etter kapittel 13.

Kapittel 4 Beskyttelse

§ 27 Oppholdstillatelse for reelt forfulgte utlendinger (asyl)

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning og gis oppholdstillatelse dersom utlendingen har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av raseforestillinger, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og ikke kan pårope seg beskyttelse i hjemlandet eller land i samme region, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad få opphold dersom utlendingen uten å falle inn under første ledd likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.

Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning etter første ledd også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra, og det ikke er urimelig å henvise søkeren til å søke beskyttelse i disse delene av hjemlandet.

Når en utlending har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 37 skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen og §§ 28 og 29.

§ 28 Nærmere om forfølgelse etter § 27 første ledd

For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 27 første ledd, må de enten

- a) enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i medhold av artikkel nr. 2 i den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950, eller
- b) utgjøre flere forskjellige tiltak, herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en måte som kan sammenlignes med situasjonen beskrevet i bokstav a. Forfølgelse kan blant annet ta form av
 - a) fysisk eller psykisk vold, herunder seksualisert vold,

- b) lovgivning og administrative, politimessige og juridiske tiltak, enten de er diskriminerende i seg selv eller praktiseres på en diskriminerende måte,
- c) strafforfølgelse og straffullbyrdelse som er uforholdsmessig eller diskriminerende,
- d) fravær av muligheten for rettslig overprøving når dette fører til straffer som er uforholdsmessige eller diskriminerende,
- e) strafforfølgelse for å nekte militærtjeneste i en konflikt der slik tjeneste vil inkludere forbrytelser eller handlinger som nevnt i § 30 første ledd, eller
- f) handlinger som er rettet særskilt mot kjønn eller mot barn.

Forfølger kan være

- a) staten,
- b) organisasjoner eller grupperinger som kontrollerer statsapparatet eller en så stor del av statens territorium at utlendingen ikke kan henvises til å søke beskyttelse i andre deler av landet, jf. § 27 sjette ledd, eller
- c) ikke-statlige aktører dersom de aktørene som er nevnt i bokstav a og b, inkludert internasjonale organisasjoner, er ute av stand til eller ikke er villige til å treffe rimelige tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å avdekke, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse.

§ 29 Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 27 første ledd

Ved anvendelsen av § 27 første ledd skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen:

- a) Raseforestillinger skal særlig anses å omfatte hudfarge, avstamning og tilhørighet til en bestemt etnisk gruppe.
- b) Religion skal særlig anses å omfatte religiøse og andre typer livssyn, deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre, andre handlinger eller meningsyttringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn, individuelle eller kollektive handlemåter som er diktet av religiøs eller livssynsmessig overbevisning, frihet til å skifte religion eller annet livssyn.
- c) Nasjonalitet skal foruten statsborgerskap eller mangel på statsborgerskap også omfatte medlemskap i en gruppe som er definert ved sin kulturelle, etniske eller språklige identitet, geografiske eller politiske opprinnelse eller forbindelse med befolkningen i en annen stat.
- d) En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn ut over faren for å bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den. Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe.

- e) Politisk oppfatning skal særlig anses å omfatte oppfatninger om de aktuelle forfølgerne eller deres politikk eller metoder, uansett om søkeren har handlet i henhold til denne oppfatningen.

Ved vurderingen av om det foreligger en velbegrunnet frykt for forfølgelse er det uten betydning om søkeren har de kjennetegnene eller den politiske oppfatningen som fører til forfølgelsen, såfremt forfølgeren mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen.

§ 30 Utelukkelse fra rett til anerkjennelse som flyktning og rett til opphold etter § 27

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 27 første ledd foreligger ikke dersom utlendingen faller inn under flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1D eller E, eller dersom det er alvorlig grunn til å anta at utlendingen

- a) har gjort seg skyldig i en forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten, slik disse forbrytelsene er definert i internasjonale avtaler som tar sikte på å gi bestemmelser om slike forbrytelser,
- b) har gjort seg skyldig i en alvorlig forbrytelse utenfor Norges grenser som er straffbar etter norsk lov, før han fikk adgang til Norge som flyktning, eller
- c) har gjort seg skyldig i handlinger som er i strid med FNs formål og prinsipper.

Rett til anerkjennelse som beskyttelsestrengende etter § 27 annet ledd foreligger heller ikke dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen ut fra grunnleggende nasjonale interesser, sikkerhetsmessige hensyn, eller utlendingen har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet.

Rett til anerkjennelse som beskyttelsestrengende etter § 27 annet ledd foreligger heller ikke dersom utlendingen forlot hjemlandet kun for å unngå straffereaksjoner for en eller flere straffbare handlinger som kunne ha blitt straffet med fengsel dersom handlingene var blitt begått i Norge.

Dersom en utlending som faller inn under første ledd bokstav a eller c eller annet ledd, allerede har fått oppholdstillatelse som flyktning etter § 27, kan oppholdstillatelsen kalles tilbake.

For utlendinger som faller inn under første til fjerde ledd, men som etter § 65 annet ledd likevel er vernet mot utsendelse, gjelder § 66.

§ 31 Internasjonalt samarbeid mv. om behandling av søknader om opphold av beskyttelsesgrunner

En søknad om oppholdstillatelse etter § 27 kan nektes realitetsbehandlet dersom søkeren

- a) har fått asyl eller annen form for beskyttelse i et annet land,
- b) kan kreves mottatt av et annet land som deltar i Dublin-samarbeidet slik dette er nærmere angitt av Kongen i forskrift,
- c) kan kreves mottatt av en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
- d) har reist til riket etter å ha hatt opphold i en stat eller et område hvor utlendingen ikke var forfulgt, og hvor utlendingen vil få en søknad om beskyttelse behandlet.

I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b, c og d skal søknaden om oppholdstillatelse etter § 27 likevel tas til realitetsbehandling dersom utlendingen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å realitetsbehandle den. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om når en søknad som faller inn under første ledd, skal realitetsbehandles.

Adgangen til å nekte realitetsbehandling etter første ledd gjelder likevel ikke dersom § 65 er til hinder for det.

§ 32 Adgang til å stille saksbehandlingen i bero ved utsikt til bedring av situasjonen i et område

Når det foreligger konkrete omstendigheter som kan begrunne en forventning om snarlig bedring i situasjonen i det området søkere om oppholdstillatelse etter § 27 kommer fra, kan departementet beslutte at behandlingen av søknadene fra personer fra dette området skal stilles i bero i inntil seks måneder. På samme vilkår kan perioden hvor saksbehandlingen stilles i bero, forlenges med ytterligere seks måneder.

§ 33 Kollektiv beskyttelse i en massefluksituasjon

Dersom det foreligger en massefluksituasjon i Norges nærområder, kan Kongen i statsråd beslutte at det kan gis kollektiv beskyttelse etter denne paragrafen. Kongen i statsråd beslutter også når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse skal bortfalle.

En utlending som omfattes av massefluksituasjonen som nevnt i første ledd, og som kommer til riket eller er her når denne paragrafen får anvendelse, kan etter søknad få en midlertidig oppholdstillatelse på grunnlag av en gruppevurdering (kollektiv beskyttelse). Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen gjelder for ett år og kan fornyes eller forlenges i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk oppholdstillatelse. Deretter kan det gis en midlertidig tillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Etter ett år med slik tillatelse skal det gis permanent oppholdstillatelse såfremt vilkårene for å inneha tillatelsen fortsatt er til stede og vilkårene for øvrig er oppfylt, jf. § 55.

En søknad om beskyttelse etter § 27 fra en utlending som nevnt i annet ledd kan stilles i bero i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk tillatelse. Når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, eller det er gått tre år siden utlendingen første gang fikk tillatelse, skal utlendingen informeres om at søknaden bare vil bli tatt under behandling dersom utlendingen innen en fastsatt frist uttrykkelig tilkjennegir et ønske om det.

Vedtak etter annet og tredje ledd treffes av Utlendingsdirektoratet. Direktoratet kan gi politiet myndighet til å gi oppholdstillatelse og stille søknader som nevnt i bero.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 34 Overføring av utlendinger etter anmodning fra internasjonale organisasjoner mv. (overføringsflyktninger)

Etter anmodning fra FNs høykommissær for flyktninger, andre internasjonale organisasjoner eller andre instan-

ser som er fastsatt av Kongen i forskrift, kan Utlendingsdirektoratet innenfor de rammene og etter de retningslinjene som er fastsatt av overordnet myndighet, treffe vedtak om at en utlending skal gis innreisestillatelse. Ved vedtak om innreisestillatelse skal særlig integreringspolitiske hensyn legges til grunn. Kongen kan i forskrift legge vedtaksmyndigheten til et annet organ.

Departementet kan, uavhengig av begrensningen i § 68 annet ledd, instruere om at innreisestillatelse skal gis i enkeltsaker etter bestemmelsen her.

En utlending som har fått innreisestillatelse etter første ledd, får oppholdstillatelse etter denne paragrafen inntil Utlendingsdirektoratet har avgjort om utlendingen skal få oppholdstillatelse som flyktning etter § 27 eller oppholdstillatelse etter § 37. Ved vurderingen av en sak etter §§ 27 og 37 etter innreise skal det legges tilbørlig vekt på om utlendingen hadde grunn til å regne med å bli ansett som flyktning etter § 27.

Forvaltningsloven kapittel IV og V om saksforberedelse og vedtak gjelder bare vedtak truffet etter innreise. Forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring gjelder der det er truffet vedtak om oppholdstillatelse etter §§ 27 eller 37.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om anvendelsen av denne paragrafen.

§ 35 Virkning av flyktningbedømmelse i annen stat

En utlending som har fått asyl eller reisebevis for flyktninger av en fremmed stat, skal anses som flyktning med fast bopel i denne staten. Søker en slik flyktning asyl eller reisebevis i Norge, skal den tidligere flyktningbedømmelsen ikke underkjennes med mindre den er åpenbart feilaktig eller det foreligger andre særlige grunner til det.

§ 36 Opphør og tilbakekall av oppholdstillatelse etter §§ 27 eller 33

Ved siden av tilbakekall etter § 56 kan status som flyktning og oppholdstillatelse etter §§ 27 og 33 også tilbakekalles dersom utlendingen:

- frivillig på nytt har søkt beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av,
- etter å ha mistet sitt statsborgerskap, frivillig har gjenervervet det,
- har ervervet nytt statsborgerskap og nyter beskyttelse av det landet utlendingen er blitt borger av,
- frivillig på nytt har bosatt seg i det landet utlendingen forlot eller oppholdt seg utenfor på grunn av frykt for forfølgelse,
- ikke lenger kan nekte å nyte godt av beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av, fordi de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 27 eller fikk beskyttelse etter § 33, ikke lenger er til stede, eller
- ikke er borger av noe land, og på grunn av at de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 27 eller fikk beskyttelse etter § 33 ikke lenger er til stede, er i stand til å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin bopel.

g) det avdekkes at søkeren har gitt feil opplysninger om identitet, nasjonalitet eller asylgrunnlag

Oppholdstillatelse skal ikke tilbakekalles etter første ledd bokstav e eller f dersom utlendingen kan påberope seg tvingende grunner i forbindelse med tidligere forfølgelse for å avvise beskyttelse fra det landet utlendingen har statsborgerrett i, eller å nekte å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin vanlige bopel.

Kapittel 5 Adgang til opphold på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

§ 37 Oppholdstillatelse på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

Det kan gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger særlige sterke menneskelige hensyn.

For å avgjøre om det foreligger særlig sterke menneskelige hensyn skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på om

- a) utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- b) utlendingen har vært offer for menneskehandel.

I saker som berører barn, skal det tas hensyn til barnets beste.

Ved vurderingen av om tillatelse skal gis, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn, herunder

- a) mulige konsekvenser for omfanget av søknader på liknende grunnlag,
- b) integreringsmessige og andre samfunnsmessige konsekvenser,
- c) hensynet til kontroll, og
- d) hensynet til respekten for lovens øvrige regler.

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen kan også gis med kortere varighet enn ett år.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Kapittel 6 Familieinnvandring

§ 38 Referanseperson

Med referanseperson menes i denne loven den personen som søkeren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med. Referanseperson må være enten

- a) norsk, nordisk eller EØS-statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i riket,
- b) utlending med permanent oppholdstillatelse i riket,
- c) utlending som har eller får lovlig opphold i riket med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- d) utlending som har oppholdstillatelse etter bestemmelsen i § 33 uten at ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt.

§ 39 Familieopp holdstillatelse

En familieopp holdstillatelse avviker fra en ordinær

opp holdstillatelse ved at utlending med familieopp holdstillatelse

- a) ikke kan være referanseperson i familieinnvandringsaker, bortsett fra i saker der det dreier seg om egne barn etter § 40 nr. 2.
- b) Kongen kan gi nærmere begrensninger i forskrift.

En familieopp holdstillatelse gir rett til permanent opp holdstillatelse når kravene som stilles til innvilgelse av permanent opp holdstillatelse, er innfridd.

Dersom det viser seg at en familieopp holdstillatelse er gitt på bakgrunn av gale opplysninger, kan denne tillatelsen trekkes tilbake.

§ 40 Personkrets

En utlending kan søke om familieopp holdstillatelse for å gjenforenes med, eller for å etablere familieliv med, herboende referanseperson. Personkretsen som kan søke om familieopp holdstillatelse, er begrenset til:

1. utlending over 24 år som bor sammen i ekteskap, eller planlegger å bo sammen i ekteskap, med en person over 24 år som er fastboende i Norge som enten
 - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
 - b. har fått opphold i Norge som flyktning
 - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge og minimum 10 års botid.
2. ugift mindreårig barn under 15 år av en fastboende person i Norge eller dennes ektefelle, når barnet ikke gjennom fast samlivsforhold har stiftet selvstendig familie, og når den fastboende person i Norge enten
 - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
 - b. har fått opphold i Norge som flyktning
 - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge eller opp holdstillatelse som åpner for permanent opp holdstillatelse.
3. mindreårig utlending med henblikk på opphold i Norge hos en annen fastboende person enn den foresatte, når hensikten med familieopp holdstillatelsen er adopsjon, og når den fastboende person i Norge enten
 - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
 - b. har fått opphold i Norge som flyktning
 - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge eller opp holdstillatelse som åpner for permanent opp holdstillatelse.

§ 41 Unntatt fra krav knyttet til innvilgelse av familieopp holdstillatelse

Nordiske borgere og EØS-borgere som søker om familieopp holdstillatelse, er unntatt fra kravene i § 42, § 43, § 44 og § 45. Unntaket gjelder også eksisterende ektefeller og egne barn til nyankomne flyktninger, og det kan i slike tilfeller også gis unntak fra 24-årsregelen i § 40 nr. 1. Kongen kan i forskrift gi unntak for borgere fra ytterligere land dersom innvandring fra disse landene erfaringsmessig ikke vil være i strid med integreringspolitiske hensyn.

§ 42 Generelle betingelser for innvilgelse av familieopp holdstillatelse

For innvilgelse av familieopp holdstillatelse stilles følgende generelle vilkår:

1. Referanseperson og søkeren må skrive under på en erklæring om at referanseperson etter beste evne skal delta i søkerens integrasjonsprosess, og også integrasjonsprosessen til eventuelle medfølgende barn.
2. Referanseperson må bestå en herboendetest som måler referansepersonens evne til å bidra til søkers integrasjonsprosess.
3. Referanseperson må kunne dokumentere at søkeren kan forsørges, samt stille en økonomisk garanti nærmere fastsatt i forskrift.
4. Referanseperson må ikke, med mindre særlige grunner taler imot dette, ha mottatt hjelp etter sosialtjenesteloven eller introduksjonsloven i løpet av det siste året.
5. Referanseperson må ha egnet bolig med rimelig standard og størrelse.
6. Søker må ha latt seg bli DNA-testet der det etter loven er nødvendig å fastslå, eller avkrefte, at det eksisterer en familierelasjon, jf. § 77.

Familieoppholdstillatelsen må være innvilget innen innreise finner sted. Etter innreise kan søknad om familieoppholdstillatelse normalt ikke innvilges, med mindre sterke grunner taler for dette. Har søker lovlig opphold i Norge etter annen tillatelse, gjelder dette dog ikke.

Når en familieoppholdstillatelse er betinget av at det har blitt stilt økonomisk sikkerhet, og det senere ytes økonomisk hjelp til søkeren etter sosialtjenesteloven eller introduksjonsloven, kan tilsvarende beløp innkreves gjennom regress fra referanseperson. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan slik tvangsinn drivelse skal finne sted.

Offentlige instanser har plikt til å informere utlendingsmyndighetene om forhold knyttet til søker og referanseperson som er relevante i familieinnvandringssaker.

§ 43 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller etter § 40 nr. 1 stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges kun når ektefelle-nes samlede tilknytning er større til Norge enn ektefelle-nes samlede tilknytning til noe annet land, bortsett fra når referanseperson har hatt norsk statsborgerskap i minimum 28 år. I tilfeller der referansepersonen har kommet til Norge gjennom adopsjon og er norsk statsborger, anses vedkommende som norsk statsborger fra fødsel hvis vedkommende har kommet til Norge før fylte 6 år.
2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det kan reises tvil om ekteskapet er inngått med begge partenes eget ønske. Det ansees som tvilsomt at ekteskapet er inngått gjennom fri vilje dersom ekteskapet er inngått mellom personer i nær slekt.
3. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det er grunn til å anta at bakgrunnen for ekteskapet hovedsakelig er opphold i Norge.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.

5. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis det ikke samtidig søkes om familieoppholdstillatelse for søkerens barn, med mindre det kan dokumenteres at søkerens barn har opphold hos nærstående familie i hjemlandet og hensyn til barnet ikke taler imot.
6. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis ikke søkeren har bestått en språk- og kunnskapstest i grunnleggende norsk språk og vestlig samfunnsforståelse.
7. Med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet, er det et vilkår at ektefellene skal bo sammen.
8. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.
9. Dersom referansepersonen får opphold i riket etter å ha inngått ekteskap med flere, kan bare én av de ekte- de få familieoppholdstillatelse. Dersom referanseper- sonen allerede er gift med en person som er bosatt i riket, kan familieoppholdstillatelse etter denne pa- ragrafen ikke gis. Dersom referansepersonen tidligere har vært gift med en annen, og det fremstår som mest sannsynlig at de tidligere ektefellene akter å fortsette samlivet, kan familieoppholdstillatelse nektes.

§ 44 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn etter § 40 nr. 2, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis dette åpenbart vil stride mot barnets beste.
2. Familieoppholdstillatelse kan i tilfeller der søkeren og en av søkerens foreldre er bosatt i hjemlandet, kun innvilges hvis søkeren har en mulighet for å oppnå en slik tilknytning til Norge at en vellykket integrasjon i Norge er mulig.
3. Familieoppholdstillatelse kan kun gis til barn som tidligere har oppfylt kravene i § 40 nr. 2, men som ikke lenger oppfyller kravene, dersom helt spesielle forhold og barnets beste taler for dette.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§ 45 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn etter § 40 nr. 3, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse betinges av at referanseper- sonen påtar seg å forsørge søkeren frem til søker er 18 år.
2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.

3. Samtykke må være gitt av Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen før barnet er kommet til riket.
4. Referanseperson må være norsk, nordisk eller EØS-borger.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§ 46 Fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag

En utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 40 nr. 1, skal etter søknad gis oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom:

- a) samlivet er opphørt på grunn av referansepersonens død, med mindre særlige grunner taler imot det, eller
- b) samlivet er opphørt, og det er grunn til å anta at utlendingen eller eventuelle barn har blitt mishandlet i samlivsforholdet.

Oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag kan etter søknad også gis til en utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 40 nr. 1, dersom utlendingen som følge av samlivsbruddet vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet grunnet de sosiale og kulturelle forholdene der.

Når det er reist søksmål etter lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap § 16 tredje ledd eller § 23 tredje ledd, skal en utlending som av den grunn mister familieoppholdstillatelse som ektefelle, etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag med mindre særlige grunner taler imot dette. Tillatelsen gis for seks måneder av gangen inntil rettskraftig avgjørelse foreligger. Dersom ekteskapet blir kjent ugyldig eller oppløses ved skilsmisse, gis utlendingen etter søknad tillatelse på selvstendig grunnlag, forutsatt at søkeren ikke har utøvd eller medvirket til å utøve tvang ved ekteskapsinngåelsen.

Kapittel 7 Allmenne regler om oppholdstillatelse mv.

§ 47 Anvendelsesområdet for bestemmelsene i dette kapitlet

Med mindre annet er fastsatt i loven eller forskrift i medhold av loven, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet for alle oppholdstillatelser etter loven, med unntak for oppholdstillatelser etter § 66 og kapittel 13.

§ 48 Krav om oppholdstillatelse for å kunne ta arbeid og opphold

En utlending som akter å ta arbeid mot eller uten vederlag, eller som vil drive ervervsvirksomhet i riket, må ha oppholdstillatelse som gir rett til å ta arbeid eller drive ervervsvirksomhet, med mindre annet fremgår i eller i medhold av loven.

En utlending som akter å ta opphold i riket utover tre måneder uten å ta arbeid, må ha oppholdstillatelse. Opphold i et annet land som deltar i Schengen-samarbeidet, likestilles med opphold i riket. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om beregning av oppholdstiden.

§ 49 Søknad om oppholdstillatelse

Førstegangs oppholdstillatelse skal være gitt før innreise i riket.

Bestemmelsen i første ledd innebærer ingen begrensning i retten til å søke asyl, jf. § 27, eller til å påberope et vern mot utsendelse, jf. § 65.

Utlendingsmyndighetene kan i enkelttilfeller gjøre unntak fra vilkåret i første ledd når særlig sterke rimelighetsgrunner tilsier det.

Dersom oppholdstillatelse søkes etter § 39, og ekteskapet er inngått i utlandet etter at referansepersonen, jf. § 38, først har vært bosatt i Norge, kan oppholdstillatelse ikke innvilges før referansepersonen har vendt tilbake til Norge og har vært til intervju hos utlendingsmyndighetene, med mindre

- a) saken gjelder en søknad etter § 40, og referansepersonen var til intervju i anledning saken før ekteskapet ble inngått.

Kongen kan fastsette unntak fra første og fjerde ledd i forskrift. Kongen kan også gi nærmere bestemmelser i forskrift om fremgangsmåten ved fremsettelse av søknad om oppholdstillatelse og om gjennomføringen av intervjuer som nevnt i fjerde ledd.

Når søkeren ikke fyller vilkårene for å søke fra riket, avslås søknaden på dette grunnlaget. Det samme gjelder når søkeren ikke fyller vilkårene for å reise inn i riket før tillatelse er gitt.

§ 50 Oppholdstillatelse under søknadsbehandlingen

Når det er svært sannsynlig at søknaden vil bli innvilget, kan søkeren etter anmodning gis en oppholdstillatelse som løper inntil vedtaket foreligger.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke for utlendinger som søker oppholdstillatelse etter kapittel 4.

Bestemmelsen i § 53 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke for vedtak om oppholdstillatelse etter denne paragrafen.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 51 Krav til underhold og bolig

Det stilles krav om underhold og bolig for at oppholdstillatelse skal gis etter loven eller forskrift gitt i medhold av loven.

Kravet til underhold og bolig gjelder ikke for den som har rett til oppholdstillatelse etter § 27, eller som fyller vilkårene for vern mot utsendelse etter § 65.

Kongen kan fastsette nærmere regler og unntak i forskrift.

§ 52 Krav til utlendingens vandel mv.

En utlending som ellers oppfylder vilkårene for oppholdstillatelse, kan nektes tillatelse dersom det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

Oppholdstillatelse etter § 27 kan likevel ikke nektes med hjemmel i denne paragrafen.

§ 53 Oppholdstillatelsens varighet og innhold

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil ett år. Varigheten av en tillatelse

se gitt etter bestemmelsene i kapittel 6 skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Varigheten av en tillatelse etter bestemmelsene i kapittel 3 skal ikke overstige arbeidsforholdets lengde.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om varigheten av oppholdstillatelser etter første ledd.

Med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller i medhold av loven, gjelder følgende:

- a) oppholdstillatelsen gir rett til opphold i hele riket,
- b) oppholdstillatelsen gir rett til å ta arbeid og til å drive ervervsvirksomhet i hele riket,
- c) oppholdstillatelsen gir adgang til gjentatte innreiser i riket så lenge den gjelder,
- d) oppholdstillatelsen kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, jf. § 55, og
- e) en utlending kan si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Tillatelse gitt til et familiemedlem i medhold av bestemmelsene i kapittel 6 gjelder med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen, jf. § 38.

De vilkårene og begrensningene som er fastsatt, skal fremgå av tillatelsen.

§ 54 Fornyelse av oppholdstillatelse

En utlending har etter søknad rett til fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse dersom grunnlaget for førstegangs tillatelse fortsatt er til stede. Dette gjelder likevel ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes, eller det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

En oppholdstillatelse etter §§ 27 og 33 skal normalt fornyes, med mindre det er grunnlag for opphør eller tilbakekall etter §§ 36 eller 56. En oppholdstillatelse etter § 33 kan likevel ikke fornyes dersom det er besluttet at adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, jf. § 33 første ledd.

For tillatelse etter kapittel 6 gjelder ikke krav om at barn skal være under 15 år ved fornyelse.

For tillatelse etter kapittel 3 gjelder ikke krav om at søkeren er omfattet av en kvoteordning eller at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området ved fornyelse.

Fornytt tillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for ett år.

En utlending som søker om fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse, kan få fortsatt opphold på samme vilkår inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til slikt opphold dersom vedkommende søker om fornyelse senest én måned før tillatelsen utløper. Dette gjelder ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes.

En utlending som søker oppholdstillatelse på nytt faktisk eller rettslig grunnlag, kan få fortsatt opphold på samme vilkår som tidligere tillatelse inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til dette dersom vedkomm-

ende søker om ny tillatelse senest én måned før utløpet av gjeldende tillatelse, og vedkommende har hatt lovlig opphold i medhold av tidligere tillatelse minst de siste ni månedene.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 55 Permanent oppholdstillatelse

En utlending som de siste fem årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse dersom

- a) utlendingen de siste fem årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn syv måneder til sammen,
- b) utlendingen fortsatt oppfyller vilkårene for en midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- c) det ikke foreligger forhold som nevnt i § 59, og
- d) utlendingen har bestått prøve i norsk språk og samfunnskunnskap. Kongen kan gjennom forskrift gi nærmere retningslinjer for hva en slik prøve skal inneholde.
- e) utlendingen har ikke benyttet seg av muligheten til å si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag, jf. § 53 tredje ledd bokstav e.

Tvungent opphold ved institusjon regnes ikke som oppholdstid i Norge med henblikk på oppholdstillatelse, og danner heller ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Dersom søkeren er mistenkt eller siktet for et forhold som nevnt i § 59, stilles søknaden om permanent oppholdstillatelse i bero. Søknaden kan tidligst innvilges når saken er henlagt eller skyldspørsmålet er endelig avgjort.

Når det foreligger forhold som nevnt i § 59 og utlendingen ikke blir utvist, kreves lengre botid enn nevnt i første ledd for at permanent oppholdstillatelse skal gis. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om beregningen av tilleggstid når det foreligger forhold som nevnt i § 59.

Permanent oppholdstillatelse gir rett til opphold i riket uten tidsbegrensning og gir et utvidet vern mot utvisning, jf. § 61. Bestemmelsen i § 53 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende.

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. Vedtak om bortfall treffes av Utlendingsdirektoratet. En utlending kan etter søknad gis adgang til å oppholde seg utenfor riket i mer enn to år uten at tillatelsen faller bort. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om bortfall av permanent oppholdstillatelse.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd.

§ 56 Tilbakekall av oppholdstillatelse

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan tilbakekalles dersom utlendingen mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket, eller dersom det for øvrig følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan også

tilbakekalles dersom en utlending som ikke er borger av et Schengen-land, er besluttet sendt ut fra et slikt land med grunnlag i en vurdering som kunne ha ført til utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 61 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d.

§ 57 Reisebevis for flyktninger og utlendingspass

Flyktning som har lovlig opphold i riket, kan etter søknad gis reisebevis for flyktning for reise utenfor Norge dersom ikke særlige grunner taler mot det. Tapte reisebevis kan ansees som særlig grunn. Har flyktningen reisedokument utstedt av fremmed stat, gjelder denne retten bare når flyktningen er innvilget asyl eller bosettingstillatelse, eller Norge i henhold til internasjonal avtale har plikt til å utstede reisebevis for flyktning.

Pass eller annet reisedokument søkeren er i besittelse av, må innleveres sammen med søknaden om reisebevis for flyktninger eller utlendingspass.

Kongen kan i forskrift gi regler om utstedelse, gyldighetsområde, fornyelse og inndragning av reisebevis for flyktninger og utlendingspass og de nærmere vilkårene for dette, samt gi regler om passérbrev.

§ 58 Vedtaksmyndighet

Vedtak om midlertidig og permanent oppholdstillatelse, fornyelse og tilbakekall fattes av Utlendingsdirektoratet. Utlendingsdirektoratet avgjør også spørsmål om vern mot utsendelse etter § 65 og søknad om reisebevis og utlendingspass etter § 57.

Kongen kan i forskrift fastsette at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse. Kongen kan også fastsette i forskrift at søknader om midlertidig oppholdstillatelse skal kunne avgjøres ved norsk utenriksstasjon.

Kapittel 8 Utvisning

§ 59 Utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse

En utlending uten oppholdstillatelse skal utvises:

- når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,
- når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- når utlendingen her i riket er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder, eller flere ganger i løpet av de siste tre årene er ilagt fengselsstraff,
- når en administrativ myndighet i et Schengen-land har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold,
- når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som

utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller

- når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig,
- dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens littera e, eller f, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 60 Utvisning av utlendinger som har midlertidig oppholdstillatelse

En utlending som har midlertidig oppholdstillatelse skal utvises:

- når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år,
- når utlendingen har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for brudd på straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385,
- når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.
- Dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk midlertidig oppholdstillatelse, gjelder § 59 bokstav b og c tilsvarende.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens littera d, eller e, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 61 Utvisning av utlendinger som har permanent oppholdstillatelse

En utlending som har permanent oppholdstillatelse skal utvises:

- når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for

et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer,

- c) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse,
- d) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, eller
- e) dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk permanent oppholdstillatelse, gjelder § 60 første ledd bokstav a og b tilsvarende.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens littera c, eller d, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 62 Vern mot utvisning for norske borgere

En norsk statsborger kan ikke utvises.

§ 63 Utvisningens virkning og varighet

Enhver gyldig tillatelse til opphold i riket opphører å gjelde når et vedtak om utvisning er endelig. Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om virkningen av et vedtak om utvisning for søknader om oppholdstillatelse som ikke er avgjort på utvisningstidspunktet.

Utvisningen er til hinder for senere innreise i riket. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbegrenset, men ikke for kortere tidsrom enn to år. Innreiseforbudet kan etter søknad oppheves dersom nye omstendigheter tilsier det.

§ 64 Vedtaksmyndighet i sak om utvisning

Vedtak om utvisning treffes av Utlendingsdirektoratet. Saker om utvisning forberedes av politiet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kapittel 9 Absolutt vern mot utsendelse (non refoulement)

§ 65 Vern mot utsendelse

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 27 første ledd, med mindre:

- a) utlendingen er utelukket fra beskyttelse etter § 30, eller
- b) utlendingen med rimelig grunn anses som en fare for rikets sikkerhet eller har fått endelig dom for en forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunn.
- c) utlendingen selv har satt seg i en vanskelig posisjon med det formål å unngå utsendelse fra Norge.

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 27 andre ledd. Vernet etter denne bestemmelsen gjelder også ved situasjoner som nevnt i første ledd bokstav a og b.

Vernet etter første og annet ledd gjelder også utsendelse

til et område der vedkommende ikke ville være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område som nevnt i § 27 første og andre ledd.

Vernet etter første til tredje ledd kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven, men ikke i saker der kongen mener det vil stride mot særlig sterke grunnleggende nasjonale interesser. Vernet mot utsendelse er ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning etter § 59 bokstav f, § 60 første ledd bokstav e eller § 61 første ledd bokstav d. Slikt vedtak kan ikke iverksettes før grunnlaget for utsendelsesvernet er bortfalt.

§ 66 Oppholdstillatelse for en utlending som har vernet mot utsendelse etter § 65 som sitt eneste grunnlag for opphold

En utlending som har vernet mot utsendelse etter § 65 som sitt eneste grunnlag for opphold i riket, kan gis en midlertidig oppholdstillatelse inntil hinderet for utsendelse bortfaller. Det kan også fastsettes at tillatelsen ikke skal gi rett til å ta arbeid. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen gir ikke rett til å besøke andre Schengen-land. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om varighet og fornyelse av tillatelser etter denne paragrafen.

Kapittel 10 Organisering av utlendingsmyndighetene

§ 67 Utøvelse av myndighet etter loven

Stortinget godkjenner hovedprinsippene for reguleringen av innvandringen.

Loven gjennomføres av Kongen, departementet, Utlendingsdirektoratet, politiet, norske utenriksstasjoner og andre offentlige myndigheter. Dersom det ikke fremgår direkte av loven, bestemmer Kongen i forskrift hvilke oppgaver og hvilken myndighet de ulike offentlige instansene skal ha etter loven.

Der politimesteren er tillagt myndighet etter denne loven, kan Kongen i forskrift fastsette at også andre etatsledere i politiet skal ha slik myndighet.

Der myndighet etter denne loven er lagt til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, må den politimesteren gir fullmakt være jurist.

§ 68 Instruksjonsmyndighet og overprøving av vedtak

Vedtak etter loven truffet av politiet, utenriksstasjoner eller andre forvaltningsorganer, kan påklages til Utlendingsdirektoratet. Vedtak etter loven truffet av Utlendingsdirektoratet i første instans kan påklages til departementet.

Departementets alminnelige instruksjonsadgang gir ikke adgang til å instruere om avgjørelsen av enkeltsaker i annet forvaltningsorgan. Departementet kan instruere om prioritering av saker.

For å ivareta grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn kan departementet instruere uavhengig av begrensningene i annet ledd. Departementet kan i slike tilfeller instruere om alle avgjørelsene som inngår i saken. Kongen i statsråd er klageinstans i saker som omfattes av departementets instruksjoner om lovtolkning, skjønnsutøvelse eller avgjørelser av enkeltsaker.

Departementet kan beslutte at vedtak truffet av Ut-

lendingsdirektoratet til gunst for utlendingen skal overprøves av departementet. Beslutningen skal treffes senest fire måneder etter at vedtaket ble truffet, være skriftlig og grunngis. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for slike beslutninger.

Kongen kan delegere rutinemessige innvandringspolitiske saker til politiet, men dette gjelder ikke saker etter lovens kapittel IV og VI.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om saksforberedelse i saker etter fjerde ledd.

§ 69 Søksmål

Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av departementets vedtak etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved departementet. Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av Utlendingsdirektoratets vedtak truffet etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved Utlendingsdirektoratet.

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av departementet etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet og Kongen i statsråd. Tvisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

Kapittel 11 Saksbehandlingsregler

I. Almennelige regler om saksbehandlingen m.m.

§ 70 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder når ikke annet følger av loven her.

§ 71 Utlendingens rett til å uttale seg

I saker etter §§ 27 og 65, samt i saker om bortvisning, utvisning eller tilbakekall av gitt tillatelse, skal utlendingsmyndighetene sørge for at utlendingen får mulighet til å fremlegge sine synspunkter på et språk utlendingen kan kommunisere forsvarlig på. Dette skal skje så snart som mulig, og under enhver omstendighet før det treffes vedtak i saken. Det skal legges til rette for utlendinger med spesielle behov. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen kan gi regler i forskrift om barns rett til å bli hørt.

§ 72 Veiledningsplikt

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av gitt tillatelse, og når en utlending påberoper seg å være flyktning, skal politiet gi veiledning om at utlendingen har rett til fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12, og rettshjelp, jf. § 82, samt rett til å sette seg i kontakt med sitt lands representasjon, en representant for FNs høykommissær for flyktninger og en norsk flyktningorganisasjon.

§ 73 Utlendingens møte- og opplysningsplikt

I forbindelse med en sak etter loven kan politiet og Utlendingsdirektoratet pålegge den utlendingen saken gjelder, å møte personlig for å gi opplysninger

som kan ha betydning for vedtaket, jf. § 83 fjerde ledd.

Ved innreise, og frem til korrekt identitet er registrert, har utlendinger plikt til å medvirke til å avklare sin identitet. Utlendingsmyndighetene kan også senere pålegge utlendingen en slik plikt dersom det er grunn til å anta at den registrerte identiteten ikke er den riktige. En utlending kan ikke pålegges å medvirke til å avklare sin identitet på en måte som kommer i konflikt med et behov for beskyttelse.

Utlending som oppgir feilaktige eller mangelfulle opplysninger etter denne paragraf kan bortvises.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hva utlendinger kan pålegges å gjøre for å oppfylle plikten etter første og annet ledd.

§ 74 Unntak fra taushetsplikt for offentlige myndigheter

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om utlendingers navn og adresse til bruk i saker etter loven, uten hinder av taushetsplikt i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester mv. § 8-8 og lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 6-7.

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om referansepersonen i en sak om oppholdstillatelse etter kapittel 6 i loven her har mottatt økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven det siste året før opplysningene avgis. Opplysningene gis uten hinder av taushetsplikt i sosialtjenesteloven § 8-8.

Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet av opplysningsplikten etter denne paragrafen.

§ 75 Vandelskontroll i sak om familieoppholdstillatelse, jf. § 39

Politiet kan som ledd i forberedelsen av en sak som nevnt i §§ 39, 40, 42, 43, 44 og 45 benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med.

Dersom politiet har vandelsopplysninger av betydning for om familieoppholdstillatelse kan nektes etter §§ 39, 40, 42, 43, 44 og 45, skal det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til det organet som avgjør saken, og om utforming av politiets uttalelse for øvrig.

§ 76 Vandelskontroll i saker om visum etter § 10 fjerde ledd

Dersom Utlendingsdirektoratet eller departementet finner at det er særlig grunn til å undersøke referansepersonensandel for å avgjøre om visum skal nektes etter § 10 fjerde ledd, kan det innhentes uttalelse fra politiet om forhold av betydning for å bedømme dette.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til Utlendingsdirektoratet eller departementet etter første ledd, og om utforming av politiets uttalelse for øvrig.

§ 77 DNA-testing

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fast-

slå om det eksisterer en familierelasjon, skal søkeren og referansepersonen anmodes om å avlegge en DNA-test.

Dersom søkeren eller referansepersonen avslår anmodningen om en DNA-test, skal søknaden avslåes.

Resultatene fra slik DNA-test lagres i et nasjonalt DNA-register, jf. § 90.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 78 Aldersundersøkelse

Dersom det i en sak hvor det er fremmet søknad om asyl eller familieinnvandring, ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet at søker oppgir korrekt alder, kan utlendingen anmodes om å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal søknaden avslåes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av aldersundersøkelse.

§ 79 Gebyr

Kongen kan i forskrift gi regler om at det skal tas gebyr for å behandle søknader etter denne loven, med unntak for søknader om beskyttelse etter kapittel 4.

§ 80 Iverksetting av vedtak

Vedtak om bortvisning og utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, bør iverksettes straks.

Vedtak om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse, og søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 54 sjette ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at meldingen om vedtaket er kommet frem til utlendingen. Dersom Utlendingsdirektoratet anser søknaden åpenbar grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og direktoratet har tatt stilling til begjæringen.

Vedtak om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 54 sjette ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 56 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er mest sannsynlig at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg å være flyktning eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 65 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

a) søknaden om opphold er avvist i medhold av § 31,

b) søkeren tidligere har fått avslag på søknad om asyl i annet land, eller

c) vilkårene for opphold etter §§ 27 eller 65 åpenbart ikke er oppfylt.

Når grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn gjør det nødvendig, kan vedtak iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som ellers følger av denne paragrafen.

Vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, iverksettes ved at utlendingen pålegges å reise med en gang eller innen en fastsatt frist. Dersom ikke annen frist er fastsatt, plikter utlendingen å forlate riket innen tre uker etter at vedkommende har mottatt underretning om vedtaket. Dersom pålegget ikke blir fulgt, eller det er mest sannsynlig at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut. Når særlige grunner taler for det, kan utlendingen bli ført til et annet land enn det vedkommende kom fra. Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette. Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Når departementet har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan det instruere politiet om å utsette iverksettingen. Departementet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Departementet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på departementets saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Departementet kan instruere Utlendingsdirektoratet om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

§ 81 Ansvar for utgifter mv.

En utlending som i medhold av loven føres ut av riket, plikter å betale utgiftene ved sin egen utreise. Utlendingen skal også betale utgifter til vakhold når dette er nødvendig fordi det er grunn til å frykte at utlendingen vil motsette seg retur eller oppføre seg truende eller farlig i forbindelse med utreisen. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Er det stilt garanti for utgifter etter første ledd, kan utgiftene kreves dekket av garantisten. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når en utlending som er kommet med skip eller luftfartøy, eller som er brakt til riket av en transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, blir bortvist, plikter transportmidelets eier eller leier enten å ta utlendingen om bord igjen, på annen måte bringe utlendingen ut av riket, eller dekke utgifter som måtte bli påført det offentlige ved at utlendingen føres ut. På samme måte foreligger det en plikt til å ta om bord og dekke utgifter til mannskap for eskorte av utlendingen ut av riket når politiet finner dette nødvendig. Tilsvarende ansvar som transportmidelets eier eller leier har etter dette leddet, gjelder for transportmidelets fører eller agent i riket.

Tredje ledd gjelder tilsvarende ved utvisning som reaksjon på overtredelse av lovens regler om innreise og ved uttransportering av en utlending som nektes innreise til riket på grunn av et fortsatt gjeldende utvisningsvedtak.

Har en utlending som trenger tillatelse fra politiet etter § 16 første ledd for å gå i land i riket, gjort dette uten slik tillatelse, gjelder tredje ledd tilsvarende. Ansvarer omfatter da også utgifter som måtte bli påført det offentlige i inntil tre måneder ved utlendingens opphold i riket.

For utlendinger som nevnt i § 16 tredje ledd gjelder tredje og femte ledd tilsvarende, uten hensyn til om utlendingen er gitt tillatelse til å gå i land i riket.

Dersom utgiftene ved at utlendingen føres ut av riket ikke dekkes etter første til femte ledd, dekkes de av staten.

Ansvarer etter tredje, fjerde, femte og sjette ledd gjelder ikke ved innreise over indre Schengen-grense.

§ 82 Rettshjelp

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av tillatelse har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. Det gjelder likevel ikke i utvisningssaker i henhold til §§ 59 bokstav b og c, 60 første ledd bokstav a, b og c og 61 første ledd bokstav a og b.

En utlending som søker oppholdstillatelse etter § 27, eller påberoper seg vernet mot utsendelse etter § 65, har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter § 37. Ved søknader fra enslige mindreårige asylsøkere og saker som kan berøre utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller hvor utelukkelse etter § 30 kan bli utfallet, gis det fritt rettsråd uten behovsprøving også i forbindelse med saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om unntak fra retten til fritt rettsråd etter første punktum, og regler til utfylling av bestemmelsen, herunder også regler om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i første instans.

I sak som nevnt i § 68 fjerde ledd har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving.

Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 96. Det samme gjelder når retten prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 94 annet ledd og § 95 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig. Dersom utlendingen allerede har advokat på det offentliges bekostning, skal vedkommende advokat som regel oppnevnes. Oppnevningen faller bort når retten bestemmer det.

Retten skal av eget tiltak og uten behovsprøving gi bevilling til fri saksførsel når prosessfullmektig oppnevnes etter fjerde ledd.

I de tilfellene det er ytet fri saksførsel eller fritt rettsråd uten behovsprøving, kan det offentliges utgifter i forbindelse med rettshjelpen kreves helt eller delvis erstattet dersom utlendingen har økonomisk evne til det. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

II. Særskilte regler for søknader om beskyttelse (asylsaker)

§ 83 Tidspunkt for fremsettelse av søknad om beskyttelse. Opplysning av saken

En søknad om beskyttelse etter § 27 skal fremsettes for politiet uten ugrunnet opphold. Pass eller annet reisedokument utlendingen er i besittelse av, skal innleveres sammen med søknaden.

Dersom omstendigheter som nevnt i § 27 inntreffer først etter utlendingens innreise i riket, skal søknad fremsettes uten ugrunnet opphold etter at utlendingen ble klar over omstendighetene.

Den som registrerer søknaden, tar fotografi og fingeravtrykk av utlendingen, jf. § 90 første ledd bokstav b. Når det anses nødvendig, kan det tas kopi av dokumenter utlendingen er i besittelse av.

Søkeren plikter å gjøre sitt beste for å fremlegge nødvendig dokumentasjon og medvirke til innhenting av nødvendige opplysninger. For dette formålet kan søkeren pålegges å være tilgjengelig på et nærmere angitt sted. Utlendingsmyndighetene har et selvstendig ansvar for å innhente nødvendige og tilgjengelige opplysninger før avgjørelsen blir truffet, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av saksbehandlingen.

§ 84 Søkerens rettsstilling under behandlingen av søknaden

Søkeren kan gis rett til å ta arbeid inntil søknaden er avgjort. Det er en forutsetning for tillatelsen at følgende vilkår er oppfylt:

- det er gjennomført asylintervju av søkeren,
- det er ikke tvil om søkerens identitet, og
- det er ikke aktuelt å bortvise søkeren eller fremme tilbaketakelsesbegjæring overfor et annet land.

Er en søknad om beskyttelse avslått i første instans, gjelder en tillatelse gitt etter annet ledd fortsatt dersom vedtaket er påklaget og gitt utsatt iverksetting. En klager som ikke allerede har tillatelse etter annet ledd, kan etter anmodning gis slik tillatelse forutsatt at vilkårene i annet ledd er oppfylt, og vedtaket er gitt utsatt iverksetting.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om varigheten av tillatelser til å ta arbeid etter annet ledd og om tillatelser etter at det foreligger et avslag på søknaden i første instans.

Tillatelser etter annet og tredje ledd gis av Utlendingsdirektoratet, som også kan gi politiet myndighet til å gi slike tillatelser. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for vedtak om slike tillatelser.

§ 85 Innkvartering ved søknad om beskyttelse

En utlending som søker beskyttelse, skal innkvarteres i lukket mottak inntil identiteten er klarlagt, jf. § 97, og skal deretter gis tilbud om videre innkvartering. Dette gjelder også utlending som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko eller trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, utlending som vurderes å være psykisk ustabil, utlending med alvorlig sykdom med stor smittefare, utlending med

kriminelt rulleblad og utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse i påvente av utreise. Bestemmelsene i denne paragrafen skal kun anvendes der dette ikke vil være i strid med barnekonvensjonen.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innkvarteringsordninger, herunder bestemmelser om tildeling og bortfall av botilbud.

Forvaltningsloven §§ 24 og 25 om begrunnelse og §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om tildeling av botilbud og overføring til nytt innkvarteringssted. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om kommunebosetting og bortfall av botilbud.

§ 86 Tvangsfullbyrdelse i saker om innkvartering

Utlendingsmyndighetenes vedtak om overføring til nytt innkvarteringssted, kommunebosetting eller bortfall av botilbud er særlig tvangsgrunnlag for fullbyrdelse etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 13.

§ 87 Politiattest for ansatte i statlig mottak m.fl.

Den som skal ansettes i statlig asylmottak, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan også kreves politiattest fra andre som utfører oppgaver for utlendingsmyndighetene, og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg i asylmottak.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 eller 204 a der den fornærmede er under 18 år. Attesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

Den som er ilagt forelegg eller er dømt for overtredelse som nevnt i annet ledd, er utelukket fra å utføre arbeid i asylmottak eller oppgaver som omhandlet i første ledd annet punktum.

Kongen kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 88 Oversending og utveksling av opplysninger

Norske myndigheter skal samarbeide med FN's høykommissær for flyktninger i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 35, og skal herunder legge til rette for at FN's høykommissær for flyktninger kan utøve sin plikt til å føre tilsyn med at bestemmelsene i flyktningkonvensjonen overholdes.

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som deltaker i Schengen-samarbeidet, jf. § 9 annet ledd, og Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i samarbeidet, som ledd i eller til bruk ved behandlingen av saker om grensekontroll, visum, bortvisning, utvisning, beskyttelse etter reglene i kapittel 4, vern mot utsendelse etter kapittel 9 eller oppholdstillatelse. Med oppholdstillatelse menes i denne paragrafen tillatelse av en hvilken som helst art som er utstedt av et land som deltar i Schengen-samarbeidet, og som gir rett til opphold på dets territorium. Tillatelse til opphold med sikte på behandling av en søknad om oppholdstillatelse omfattes likevel ikke.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke forhold det kan opplyses om, og om vilkår som må være

oppfylt før oversendingen kan finne sted. Kongen kan i forskrift også gi nærmere regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner med andre lands myndigheter i saker om beskyttelse etter reglene i kapittel 4 eller vern mot utsendelse etter reglene i kapittel 9, ut over det som følger av annet ledd.

Kapittel 12 Behandling av fingeravtrykk mv., tvangsmidler og straff

§ 89 Generelt om bruk av tvangsmidler

Et tvangsmiddel kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til det.

§ 90 Fotografi, fingeravtrykk og DNA-profil

Det skal tas fotografi, fingeravtrykk og DNA-profil av en utlending som

- ikke kan dokumentere sin identitet, eller som det er grunn til å mistenke for å oppgi falsk identitet,
- søker oppholdstillatelse etter loven,
- er blitt innvilget eller har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter loven, eller
- er bortvist eller utvist, eller som antas å oppholde seg ulovlig i riket.

Fingeravtrykk og fotografi tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder.

DNA-profil tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder. Utlendingsforvaltningen og politiet kan bruke registeret i forbindelse med behandling av utlendingssaker.

For behandling av fingeravtrykk i henhold til Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, gjelder reglene i § 91.

En beslutning om at det skal tas fotografi, fingeravtrykk eller DNA-profil treffes av polititjenestemann, utenriksstasjon eller Utlendingsdirektoratet.

Politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, kan avgjøre at fingeravtrykk og fotografi skal tas med tvang. Utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av et slikt tvangsinngrep brakt inn for retten. Politiet sørger for at utlendingen blir gjort kjent med denne retten.

§ 91 Behandling av fingeravtrykk. Eurodac

Som ledd i Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, kan fingeravtrykk tas av en utlending som har fylt 14 år, og som

- søker oppholdstillatelse etter § 27,
- uten å bli bortvist blir anholdt i forbindelse med ulovlig passering av en ytre Schengen-grense, eller
- oppholder seg ulovlig i riket.

Sammen med fingeravtrykkene kan det samles inn følgende opplysninger:

- a) dato for den dagen fingeravtrykkene ble tatt,
- b) sted og dato for fremleggelsen av en søknad om beskyttelse etter § 27,
- c) kjønn og opprinnelsesstat.

Opplysningene skal overføres til en sentralenhet for fingeravtrykksopplysninger.

Personopplysningsloven gjelder for behandlingen av opplysningene hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder om overføring av opplysninger til sentralenheten, lagring, sammenlikning med andre opplysninger, overføring av resultatene av en slik sammenlikning, sikkerhet, sperring og sletting av opplysninger samt regler for å sikre korrekte og oppdaterte opplysninger.

§ 92 Innhenting og behandling av opplysninger om visumsøkere m.m. Visa informasjonssystem (VIS)

§ 93 Undersøkelse av utlendingens person, bolig eller lignende

Det bør foretas undersøkelse av utlendingens person, bolig, rom eller annet oppbevaringssted dersom det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen

- a) skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet eller andre opplysninger av vesentlig betydning for en sak om oppholdstillatelse,
- b) har penger eller andre formuesgoder som kan brukes til å dekke utgifter i forbindelse med utreisen som utlendingen har plikt til å dekke, og det er mest sannsynlig at utlendingen ikke frivillig vil dekke utgiftene, eller
- c) har reisedokument, billetter eller annet materiale som kan sikre iverksetting av vedtaket, og det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen.

Beslutningen om undersøkelse skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med undersøkelsen og hva undersøkelsen omfatter. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før undersøkelsen foretas, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses hva saken gjelder og formålet med undersøkelsen.

Reglene i straffeprosessloven §§ 198 til 202 gjelder så langt de passer.

§ 94 Beslag

Dersom det foreligger tvil om utlendingens identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet, bør det foretas beslag av reisedokumenter, billetter eller annet materiale som kan bidra til å avklare eller dokumentere identiteten. Tilsvarende gjelder ved tvil om tidligere oppholdssted.

Når det er sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak, skal det foretas beslag av reisedokumenter og annet materiale som kan dokumentere utlendingens identitet. Tilsvarende kan det foretas beslag av

billetter og penger eller andre formuesgoder til dekning av kostnader som utlendingen plikter å dekke i forbindelse med utreisen. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om størrelsen på beløpet som kan beslaglegges.

Det kan foretas beslag av reisedokumenter til utlendinger hvis eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 65.

Avgjørelsen om beslag beslutes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med beslaget og hva det skal omfatte. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før beslaget iverksettes, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget.

Når utlendingen ankommer riket, ved undersøkelse etter § 93 og i situasjoner hvor det er fare ved opphold, kan beslag tas av en polititjenestemann. Beslaget skal straks meldes til den som ellers treffer avgjørelser om beslag, jf. fjerde ledd. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget. Hvis beslaget opprettholdes, nedtegnes det en beslutning etter fjerde ledd.

Enhver som rammes av beslaget, kan kreve spørsmålet om det skal opprettholdes brakt inn for retten. Politiet sørger for at den som rammes av beslaget, blir gjort kjent med denne retten. Reglene i straffeprosessloven kapittel 16, med unntak av §§ 208 a og 210-212, gjelder så langt de passer.

§ 95 Meldeplikt og bestemt oppholdssted

En utlending kan pålegges meldeplikt eller bestemt oppholdssted når

- a) utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- b) det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak,
- c) det eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 65.

Pålegg om meldeplikt og bestemt oppholdssted beslutes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Utlendingen kan kreve innbrakt for retten spørsmålet om vilkårene for meldeplikt og bestemt oppholdssted foreligger, og om det er grunn til å opprettholde pålegget. Politiet sørger for at den som rammes av pålegget om meldeplikt og bestemt oppholdssted, blir gjort kjent med denne retten. Straffeprosessloven §§ 175 første ledd annet punktum, 184 og 187a gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om pålegg om meldeplikt eller bestemt oppholdssted etter første ledd.

§ 96 Pågripelse og fengsling

En utlending kan pågripes, fengsles eller holdes i lukket mottak hvis

- a) utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,

- b) det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av vedtak som innebærer at utlendingen plikter å forlate riket,
- c) utlendingen ikke gjør det som er nødvendig for å oppfylle plikten til å skaffe seg gyldig reisedokument, og formålet er å fremstille utlendingen for det aktuelle lands utenriksstasjon for å få utstedt reisedokument,
- d) det foreligger et vedtak om utvisning og utlendingen ikke har overholdt meldeplikten etter § 95.

Pågrepelse besluttes av politimesteren, Utlendingsdirektoratet eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågrepelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd kan besluttes for høyst 3 måneder av gangen.

Samlet fengslingstid kan ikke overstige ett år.

§ 97 Lukket mottak

En utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 96 første ledd, skal som hovedregel anbringes i lukket mottak jf. § 85.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helsetjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet, privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når politiet finner det formålstjenlig for iverksetting etter § 80, eller for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, kan politiet

- a) undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,
- b) midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,
- c) kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,
- d) kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, eller
- e) visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette leddet kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representanter for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 80, og andre mindre inngripende tiltak forgjeves har vært

forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,
- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra fellesskapet på internatet.

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette leddet bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankomster, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasseringer, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helsepersonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av politiet, kan saken ankes til Utlendingsdirektoratet.

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av Utlendingsdirektoratet, kan saken ankes til departementet.

Vedtak om ufrivillig opphold på lukket mottak kan besluttes for høyst 3 måneder av gangen, og kan deretter fornyes inntil 3 ganger.

§ 98 Straff

Med bot eller med fengsel inntil to år eller med begge deler straffes den som:

- a) forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmelsene som er angitt i det følgende, eller forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av disse bestemmelsene:

§ 7 første ledd

§ 8 første ledd

§ 9 første og fjerde ledd

§ 14 første og annet ledd

§ 16 første og tredje ledd

§ 19 første og annet ledd

§ 20 tredje ledd

§ 21 første ledd

§ 36 første ledd, jf. fjerde ledd

§ 48 første og annet ledd

§ 63 annet ledd

§ 73 første og annet ledd

§ 80 sjette ledd

§ 83 første ledd annet punktum

§ 84 første ledd

§ 95 første ledd

- b) forsettlig eller uaktsomt overtrer en forskrift gitt i medhold av loven her, eller forbud, påbud eller vilkår som er gitt i medhold av en slik forskrift, når Kongen har

fastsatt i forskriften at forholdet skal kunne straffes etter bestemmelsen her,

- c) forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.
- d) forsettlig eller grovt uaktsomt gjør bruk av en utlendings arbeidskraft når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven,

Med bot eller med fengsel inntil fire år straffes den som:

- a) forsettlig eller grovt uaktsomt formidler arbeid eller bolig for en utlending, eller utferdiger eller formidler erklæringer, tilsagn eller dokumenter til bruk for en sak etter loven, når forholdet innebærer en utilbørlig utnyttelse av utlendingens situasjon,
- b) forsettlig ved falske forespeilinger eller liknende utilbørlig atferd forleder en utlending til å reise inn i riket med sikte på å bosette seg her,
- c) forsettlig overlater til en annen pass, reisebevis for flyktninger, annet reisedokument eller liknende dokument som kan bli brukt som reisedokument, når vedkommende vet eller bør forstå at det kan bli brukt av en utlending til å reise inn i riket eller til en annen stat.

Med bot eller med fengsel inntil seks år straffes den som

- a) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig opphold i riket eller i et annet land som deltar i Schengen-samarbeidet, eller
- b) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til et annet land. Dette gjelder likevel ikke dersom hensikten er å hjelpe en utlending som omfattes av lovens § 28 til å reise inn i første trygge land.

Medvirkning straffes på samme måte.

Overtredelse av første ledd regnes som forseelse.

Forsøk på overtredelse av innreiseforbudet i § 63 annet ledd er straffbart.

Utlendingsdirektoratet skal ved mistanke om straffbart forhold etter denne paragrafen anmelde forholdet umiddelbart.

Kapittel 13 Særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen)

Kapittel 14 Avsluttende bestemmelser

§ 114 Forskrifter i medhold av loven

Foruten forskrifter som nevnt i de enkelte paragrafer,

kan Kongen i forskrift gi nærmere regler til gjennomføring av loven.

§ 115 Ikrafttreden og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Fra den tiden loven trer i kraft, oppheves lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Kongen kan gi overgangsbestemmelser i forskrift.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 55 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.27.00)

Presidenten: Presidenten vil så la votere over forslag nr. 2, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«§ 12 annet punktum skal lyde:

Kongen kan herunder gi nærmere bestemmelser i forskrift om familiemedlemmers rett til innreise i forbindelse med søknad om oppholdstillatelse.

§ 23 første ledd bokstav d annet punktum skal lyde:

Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, men unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art, eller dersom utlendingen er ansatt i et internasjonalt selskap.

§ 23 nytt annet ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette i forskrift de nærmere vilkårene for at en arbeidsgiver kan ansette en utlending som kan begynne å arbeide før søknaden er ferdigbehandlet.

§ 56 femte ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen kan herunder gi nærmere bestemmelser i forskrift om familiemedlemmers rett til å fremsette søknad etter innreise.

Annet punktum blir tredje punktum.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 51 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.27.25)

Presidenten: Det vil så bli votert over forslag nr. 9, fra Høyre. Forslaget lyder:

«§ 28 første og annet ledd skal lyde:

En utlending som er i riket eller på norsk grense, har etter søknad rett til oppholdstillatelse som flyktning dersom utlendingen har en velgrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt

er uvillig til å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som er i riket eller på norsk grense, og som ikke faller inn under første ledd, men som likevel står i en reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur, eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet, har rett til oppholdstillatelse etter § 38.

§ 87 skal lyde:

§ 87 DNA-testing

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, kan søkeren og referansepersonen pålegges å avlegge en DNA-test. Dette gjelder bare dersom de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for med rimelig sikkerhet å fastslå familierelasjonen. Dersom søkeren eller referansepersonen uten rimelig grunn ikke følger pålegget om en DNA-test, skal vedkommende gjøres oppmerksom på at dette får betydning for vurderingen av saken.

Opplysninger og materiale knyttet til testen skal slettes eller tilintetgjøres så snart som mulig etter at familierelasjonen er bekreftet eller avkreftet.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 88 skal lyde:

§ 88 Aldersundersøkelse

Dersom det i en sak hvor det er fremmet søknad om asyl eller familiegjennforening, ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet om utlendingen er yngre enn 18 år, kan utlendingen pålegges å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal utlendingen gjøres oppmerksom på at dette får betydning for vurderingen av saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av aldersundersøkelse.

§ 106 første ledd bokstav d skal lyde:

Det foreligger et vedtak om utvisning og utlendingen ikke har overholdt meldeplikten etter § 105 første ledd bokstav b. Det er et vilkår at det ikke foreligger vern mot utsendelse, jf. § 73.»

Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å støtte dette forslaget subsidiært.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 45 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.27.50)

Presidenten: Det vil så bli votert over forslag nr. 11, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«§ 38 annet ledd skal lyde:

For å avgjøre om det foreligger sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på

- a) om utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- b) om det foreligger tvingende helsemessige forhold som gjør at utlendingen har behov for opphold i riket,
- c) om det foreligger sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen som gir grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse,
- d) om utlendingen har vært offer for menneskehandel, eller
- e) utlendingens botid i riket.

§ 38 tredje ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Jo viktigere avgjørelsen er for barnet, desto mer skal det til for å la innvandringsregulerende hensyn få forrang. Et avslag på bakgrunn av innvandringsregulerende hensyn må være forsvarlig i et barnerettslig perspektiv.

§ 69 skal lyde:

§ 69 Vern mot utvisning

En norsk statsborger kan ikke utvises.

En utlending som er født i riket og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke utvises.

En utlending som har kommet til riket før fylte 15 år, og som siden har oppholdt seg i landet i minst fem år, kan ikke utvises.

En utlending som er under 18 år, kan kun utvises der tilknytningen til Norge er liten.

En utlending som har lang botid, familie i Norge eller på andre måter er særlig godt integrert i det norske samfunns- og arbeidsliv, kan bare utvises når det ville være støtende for den alminnelige rettsoppfatning å ikke utvise utlendingen.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 61 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.28.12)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om utlendingers adgang til riket
og deres opphold her
(utlendingsloven)

Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) skal lyde:

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Loven skal gi grunnlag for regulering av og kontroll

med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser.

Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene, og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter loven.

Loven skal gi grunnlag for vern for utlendinger som har krav på beskyttelse etter alminnelig folkerett eller internasjonale avtaler som Norge er bundet av.

§ 2 Lovens saklige virkeområde

Loven gjelder utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Også norske statsborgere og juridiske personer kan pålegges plikter etter loven.

§ 3 Lovens forhold til internasjonale regler

Loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke individets stilling.

§ 4 Utlendingers rettsstilling

Dersom ikke annet følger av gjeldende rettsregler, har utlendinger under sitt lovlige opphold i riket samme rettigheter og plikter som norske statsborgere.

§ 5 Nærmere om hvem loven gjelder for

Med utlending forstås i denne loven enhver som ikke er norsk statsborger.

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket. Kongen kan fastsette ytterligere unntak i forskrift.

For utlendinger tilknyttet diplomatiske eller lønnede konsulære representasjoner i riket, deres ektefeller eller samboere og forsørgede barn, bestemmer Kongen hvilke av lovens regler som skal gjelde. Kongen kan gi særlig forskrift for denne gruppen. Det samme gjelder ansatte i mellomstatlige organisasjoner, oppdragstakere for mellomstatlige organisasjoner eller konvensjonsorganer og personlig ansatte hos utenlandske representanter.

For utlendinger som skal ha opphold i riket i forbindelse med gjennomføring av en avtale om mellomstatlig samarbeid som Norge er bundet av, gjelder bestemmelsene om innreisekontroll, reisedokument, visum og oppholdstillatelse med de unntak som følger av avtalen.

§ 6 Lovens stedlige virkeområde

Loven gjelder for riket, herunder for innretninger og anlegg som nyttes på eller er tilknyttet den norske delen av kontinentalsokkelen.

Kongen kan i forskrift fravike lovens regler for innretninger og anlegg som nevnt i første ledd, samt gi forskrift om pass- og grensekontroll ved reise mellom disse og norsk landterritorium.

Loven gjelder også for Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om utlendingers adgang til Jan Mayen som fraviker lovens regler.

Loven gjelder ikke for Svalbard. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kontroll med reisende som kommer fra eller reiser til Svalbard.

Loven gjelder ikke for norske skip i utenriksfart. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om når loven eller regler gitt i medhold av loven får anvendelse for norske skip i utenriksfart som anløper norsk havn.

§ 7 Særregler av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn

Når utenrikspolitiske hensyn eller grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, kan innreise nektes, og søknad om midlertidig eller permanent oppholdstillatelse kan avslås, eller det kan settes begrensninger eller vilkår. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

I saker om beskyttelse etter kapittel 4 og 9, går reglene i disse kapitlene foran reglene i første ledd i paragrafen her.

Av hensyn som nevnt i første ledd kan en utlending gis oppholdstillatelse i Norge. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om praktiseringen av første og tredje ledd. Kongen kan også gi nærmere regler i forskrift om utveksling av opplysninger mellom offentlige organer i saker som innbefatter grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Under krig eller når krig truer, eller under særlige forhold ellers, kan Kongen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser gi ytterligere bestemmelser om meldeplikt enn det som framgår av § 19 og forskrift gitt i medhold av § 20.

Kapittel 2 Visum, kontroll med inn- og utreise og bortvisning mv.

§ 8 Reisedokument

Dersom ikke annet er bestemt, skal en utlending som kommer til riket, ha pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument.

Departementet fastsetter kravene for å godta pass eller annet legitimasjonsdokument som gyldig for innreise og opphold i riket.

Utlendingsdirektoratet kan i særlige tilfeller fritta en utlending fra kravet om pass eller godta annet dokument enn det som følger av de alminnelige reglene.

§ 9 Visumplikt og visumfrihet

Utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre Kongen i forskrift har gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse (asyl) etter reglene i kapittel 4, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, har likevel rett til innreise uten visum.

Utlendinger som har oppholdstillatelse utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet (Schengenland), slik dette er definert i forskrift, og har gyldig reisedokument, er unntatt fra visumplikt.

Visum utstedt av et Schengenland gir rett til innreise og opphold i riket i den perioden visumet gjelder for, når denne retten fremgår av visumet.

Samlet oppholdstid på Schengenterritoriet for en utlending som er unntatt fra visumplikten i medhold av første eller annet ledd, eller som har adgang til innreise og opphold etter tredje ledd, kan ikke overstige tre måneder i løpet av en periode på seks måneder.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om hvem som er unntatt fra visumplikt etter annet ledd og om tidsberegningen i fjerde ledd.

§ 10 Schengenvisum

En søker har rett til visum for besøk inntil tre måneder i løpet av en periode på seks måneder når følgende vilkår er oppfylt:

- a) utlendingen er i besittelse av et gyldig reisedokument eller dokumenter som tillater grensepassering,
- b) utlendingen kan sannsynliggjøre det planlagte formålet med oppholdet og har tilstrekkelige midler til sitt livsopphold, både under oppholdet og til tilbakereise til sitt hjemland eller til transitt til et tredjeland der utlendingen er sikret rett til innreise, eller kan erverve slike midler på lovlig måte,
- c) utlendingen er ikke innmeldt i Schengen Informasjonssystem (SIS) med henblikk på nekting av innreise,
- d) utlendingen anses ikke som en trussel for Norges eller andre Schengenlands offentlige orden, indre sikkerhet, folkehelse eller deres internasjonale forbindelser, særlig hvis det ikke foreligger noen melding i medlemsstatenes nasjonale dataregistre med henblikk på nekting av innreise på samme grunnlag.

For øvrig må det være i samsvar med kriteriene for visumutstedelse som følger av Schengensamarbeidet å utstede visum. Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om krav til reise- og sykeforsikring som følger av Schengensamarbeidet.

Det kan gjøres unntak fra retten til visum etter første ledd dersom utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller innvandringsregulerende hensyn taler mot at visum gis, eller det foreligger omstendigheter som ville gitt grunn til å nekte utlendingen adgang til riket eller opphold i medhold av andre bestemmelser i loven.

I avveiningen etter annet ledd skal det særlig legges vekt på barns behov for kontakt med foreldrene.

Visum kan nektes dersom det er sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

Visum kan gis for en eller flere innreiser. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Kongen kan i forskrift gi utfyllende regler om vilkårene for å innvilge visum etter første ledd og om varigheten og innholdet av slikt visum. Kongen kan også gi regler i forskrift om transittvisum og lufthavntransittvisum, og om visum til familiemedlemmer til utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen.

§ 11 Visum av humanitære grunner mv.

Når det er nødvendig av humanitære grunner, nasjonale

hensyn eller på grunn av internasjonale forpliktelser, kan visum utstedes for inntil tre måneder selv om vilkårene i § 10 ikke er oppfylt. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Visum som utstedes i henhold til denne paragrafen, er bare gyldige for innreise og opphold i Norge i den angitte tidsperioden.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 12 Innreisevisum

En utlending som gis oppholdstillatelse eller som har til hensikt å oppholde seg i riket fram til oppholdstillatelse er gitt, kan gis visum for innreise etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 13 Vedtaksmyndighet og utstedelse av visum

Søknader om visum avgjøres av Utlendingsdirektoratet. Myndighet til å avgjøre søknader om visum i henhold til §§ 10 og 12 kan også legges til utenriktjenesten og til Sysselmannen på Svalbard. Myndighet til å innvilge søknad om visum i henhold til § 10 kan dessuten legges til en utenriktjeneste tilhørende et annet Schengenland. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen gir i forskrift nærmere regler om ny innreise og forlengelse av visumets gyldighetstid og om vedtaksmyndighet i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utstedelse av visum, herunder om utstedelse av visum på grensen (nødvisum), fremgangsmåten ved søknad og behandlingen av søknader.

§ 14 Grensepassering og grensekontroll

Dersom ikke annet er bestemt, skal inn- og utreise skje over grenseoverganger fastsatt av departementet. Indre Schengengrense kan passerer hvor som helst såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll. Slik grensekontroll kan bare innføres hvis det foreligger en alvorlig trussel mot offentlig orden eller indre sikkerhet. Tollovgivningen gjelder ved passering av indre Schengengrense. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Enhver som kommer til riket, skal straks melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Enhver som reiser fra riket, er underlagt utreisekontroll og skal ved utreisen melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Meldeplikt etter dette leddet gjelder ikke ved passering av indre Schengengrense såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll som nevnt i første ledd. Departementet kan gjøre unntak fra meldeplikten etter dette leddet.

§ 15 Gjennomføring av grensekontroll

Inn- og utreisekontroll gjennomføres ved ytre Schengengrense, såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll ved indre Schengengrense som nevnt i § 14 første ledd.

Ved inn- og utreisekontroll påses at enhver har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument, og at visumpliktige har gyldig visum. Dersom den kontrollerte nekter å oppgi sin identitet, eller det

er grunn til mistanke om at den oppgitte identiteten er falsk, eller at personen skjuler legitimasjonsdokument, kan det foretas visitasjon med sikte på å fremskaffe legitimasjonsdokument. Det skal også påses at det ikke foreligger annet grunnlag for bortvisning, jf. § 17.

Ved inn- og utreisekontroll kan det også foretas andre former for identitetskontroll, herunder iriskontroll, kontroll av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning.

Ved inn- og utreisekontroll kan politiet undersøke kjøretøy, fartøy og luftfartøy for å fastslå om det finnes personer der som forsøker å unndra seg personkontroll.

Kongen kan i forskrift

- a) gi nærmere regler om inn- og utreisekontroll,
- b) gi nærmere regler om politiets myndighet til å kreve inn pass og andre reise- eller legitimasjonsdokumenter fra utlending før innreise, samt til å ta kopi av slike dokumenter, og
- c) pålegge fører av skip eller luftfartøy, eller transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, å kontrollere at reisende har gyldige reise- eller legitimasjonsdokument og visum, samt plikt til å ta kopi av disse.

§ 16 Tillatelse til å fratre stilling på skip. Landlov.

Blindpassasjer

En utlending som forlater sin stilling om bord på skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sjøfolk som fratrer stilling på skip, og deres adgang til å gå i land i riket, samt regler om saksbehandling og klageadgang i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi regler om sjøfolks landlov under opphold på skip i norsk havn og om adgangen til å nekte landlov. Kongen kan også gi regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

En utlending som er blindpassasjer om bord i skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vilkårene for at blindpassasjerer skal gis adgang til riket, samt regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

§ 17 Bortvisning

En utlending kan bortvises:

- a) når utlendingen ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument når dette er nødvendig,
- b) når utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig,
- c) når utlendingen er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS) med sikte på å nekte innreise,
- d) når utlendingen mangler nødvendig tillatelse etter loven,
- e) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,
- f) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelig midler til opphold i riket eller i annet Schengenland og til hjemreise,
- g) når utlendingen er straffet eller er ilagt særreaksjon som nevnt i § 66 første ledd bokstav b, for mindre enn to år siden har sonet eller er ilagt straff eller særreak-

sjon for et forhold som nevnt i § 66 første ledd bokstav c, eller når andre omstendigheter gir grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i et annet Schengenland har begått eller vil begå en straffbar handling som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder,

- h) når utlendingen i utlandet er straffet eller er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i ti år eller mer,
- i) når en myndighet i et Schengenland har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen fordi det er særlig grunn til å anta at vedkommende har begått alvorlige straffbare handlinger, eller fordi det foreligger reelle holdepunkter for at vedkommende planlegger å begå slike handlinger på territoriet til et Schengenland,
- j) når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av alvorlig sinnslidelse,
- k) når utlendingen ikke har dekket utgifter som er blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket eller har uoppgjort bøtestraff, eller
- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengenlands indre sikkerhet, folkehelse, offentlig orden eller internasjonale forbindelser.

En utlending som er født i riket, og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke bortvises. Det samme gjelder utlendinger som har midlertidig eller permanent oppholdstillatelse, og nordiske borgere som er bosatt i riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om unntak fra bestemmelsene i første ledd for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av et Schengenland.

§ 18 Vedtaksmyndighet i sak om bortvisning

Vedtak om bortvisning ved innreise eller innen sju dager etter innreise treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, hvis ikke annet framgår av annet ledd. Sjudagersfristen anses overholdt dersom en sak om bortvisning er reist innen sju dager. Vedtak om bortvisning ved grensekontroll etter § 17 første ledd bokstav a til c kan treffes av polititjenestemann.

Vedtak om bortvisning treffes av Utlendingsdirektoratet dersom

- a) utlendingen oppgir å være flyktning, jf. § 28, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at utlendingen er vernet mot utsendelse etter § 73,
- b) vedtaket treffes senere enn sju dager etter innreise,
- c) vedtaket gjelder bortvisning etter § 17 første ledd bokstav h og l.

Kongen kan i forskrift gi myndighet til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, til å treffe vedtak om bortvisning også senere enn sju dager etter innreise.

§ 19 Utlendingens plikt til å gi melding til myndighetene

Utlendinger som har fått oppholdstillatelse før innreise, skal senest innen én uke etter innreise melde seg for politiet på oppholdsstedet.

Utlendinger som skifter bopel mens behandlingen av sak om oppholdstillatelse pågår, skal gi melding om det-

te til politiet. Når en utlending har fått avslag på en søknad om oppholdstillatelse, gjelder det samme fram til utlendingen har forlatt riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om at en utlending som ikke trenger oppholdstillatelse eller som har permanent oppholdstillatelse, skal gi melding til politiet om sin bopel i riket og melding til vedkommende myndighet om sitt arbeid eller erverv.

§ 20 *Plikt i andre tilfeller til å gi melding til myndighetene*

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om at:

- a) føreren av luftfartøy som kommer fra, eller går til utlandet, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- b) føreren av skip som passerer grensen på vei til eller fra norsk havn, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- c) den som driver hotell, pensjonat, losjehus, leirplass og lignende, skal føre fortegnelse over alle som overnatter og gi politiet melding om dem, samt at også andre kan pålegges å gi melding til politiet når en utlending overnatter hos dem hvis sikkerhets- eller beredskapshensyn tilsier dette,
- d) den som tar en utlending i sin tjeneste eller gir en utlending lønnet arbeid, skal melde dette til politiet før arbeidet begynner,
- e) den som driver arbeidsformidling skal gi melding til politiet om de utlendingene som søker eller får arbeid,
- f) folkeregisteret skal gi melding til politiet om utlendinger som meldes inn og ut,
- g) utdanningsinstitusjoner etter anmodning skal gi politiet fortegnelse over utenlandske elever eller studenter.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke opplysninger fortegnelsene skal inneholde og hvordan opplysningene skal formidles.

Den det skal gis melding om, plikter å gi de opplysningene som er nødvendige for at meldeplikten kan bli oppfylt.

§ 21 *Alminnelig utlendingskontroll*

I forbindelse med håndheving av bestemmelsene om utlendingers innreise og opphold i riket kan politiet stanse en person og kreve legitimasjon når det er grunn til å anta at vedkommende er utenlandsk statsborger, og tid, sted og situasjon gir grunn til slik kontroll. Ved slik kontroll må utlendingen vise legitimasjon og om nødvendig gi opplysninger for å bringe identiteten og lovligheten av oppholdet i riket på det rene. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av kontrollen, herunder om adgangen til å ta kopi av dokumenter.

Ved planlagte aksjoner treffes beslutningen om kontroll i medhold av første ledd av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. For øvrig treffes beslutningen av polititjenestemann.

§ 22 *Kontrollmyndighet*

Politiet har ansvaret for grensekontrollen.

Tollvesenet skal bistå politiet i kontrollen med utlen-

dingers inn- og utreise i henhold til denne loven. Ved utøvelsen av slik kontroll har tollvesenet de samme rettighetene og pliktene som politiet har etter § 15.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om tollvesenets utlendingskontroll og om andre myndigheters adgang til å gjennomføre utlendingskontroll.

Kapittel 3 Opphold i forbindelse med arbeid og studier mv. for utlendinger som ikke er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

§ 23 *Oppholdstillatelse for arbeidstakere som skal arbeide for en arbeidsgiver i riket*

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å utføre arbeid for en arbeidsgiver i riket når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.
- c) Søkeren omfattes av en kvote fastsatt av departementet eller stillingen kan ikke besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om arbeid. Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, men unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art.

Kongen kan fastsette i forskrift at det skal kunne gis forhåndstilsagn om oppholdstillatelse for å utføre arbeid innen bestemte næringsgrener som har behov for ekstra bemanning i avgrensede perioder.

Kongen kan fastsette i forskrift at en arbeidsgiver i riket kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske arbeidstakere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse, situasjonen ved arbeidsledighet, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet til oppholdstillatelse.

§ 24 *Oppholdstillatelse for å yte tjenester som utsendt arbeidstaker eller selvstendig oppdragstaker*

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å yte tjenester når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.

- c) Det kan ikke skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området til oppdraget. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid. Kongen kan i forskrift fastsette at utlendinger som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner, skal kunne få oppholdstillatelse uten en individuell vurdering av om det kan skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om oppdrag. Tilbudet skal som hovedregel gjelde for én oppdragsgiver, med mindre særlige grunner tilsier noe annet.

Kongen kan fastsette i forskrift at en oppdragsgiver kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske tjenesteytere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet om oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 25 Oppholdstillatelse for å drive selvstendig næringsvirksomhet

En utlending som er fylt 18 år, og som skal drive varig selvstendig næringsvirksomhet i Norge, kan få oppholdstillatelse dersom det godtgjøres at det er økonomisk grunnlag for driften.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om vilkårene for oppholdstillatelse etter første ledd, innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

§ 26 Oppholdstillatelse for studier og for vitenskapelig, religiøst eller kulturelt formål o.a.

Kongen kan i forskrift fastsette regler for når oppholdstillatelse kan gis av andre grunner enn det som følger av de ulike bestemmelsene i loven, så langt det ikke berører hovedprinsipper ved innvandringsreguleringen. Kongen kan herunder gi regler om

- oppholdstillatelse til fremme av vitenskapelig, religiøs eller kulturelt samarbeid og utvikling i saker som etter sin art faller utenfor reglene i §§ 23, 24 og 25, og
- oppholdstillatelse for å ta utdanning og lignende.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

§ 27 Tilsyn med at vilkår for tillatelser følges og tiltak ved brudd på vilkårene

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger vilkårene for oppholdstillatelse når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår og stillingens omfang. Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at vilkårene for oppholdstillatelse for

arbeidstakere som nevnt i kapittel 13 følges. Enhver som er underlagt tilsyn etter bestemmelsen, skal, når Arbeidstilsynet krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Slike opplysninger kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikten som ellers gjelder.

Arbeidstilsynet gir de påleggene og treffer de vedtakene ellers som er nødvendige for gjennomføringen av tilsyn etter første ledd. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, annet, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. En eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

Ved mistanke om overtredelse av vilkårene eller om at utlendingen ikke har nødvendig oppholdstillatelse, skal Arbeidstilsynet varsle utlendingsmyndighetene.

Petroleumstilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første, annet og tredje ledd.

Dersom en arbeidsgiver i forhold til sine utenlandske arbeidstakere grovt eller gjentatte ganger bryter regler gitt i eller i medhold av loven her som skal verne om arbeidstakeres lønns- eller arbeidsvilkår, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse for å utføre arbeid hos vedkommende arbeidsgiver. Vedtak etter denne bestemmelsen skal gjelde for to år. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder fastsette at vedtak etter bestemmelsen skal gjelde for mindre enn to år.

Vedtaket etter femte ledd berører ikke retten til oppholdstillatelse etter kapittel 13.

Kapittel 4 Beskyttelse

§ 28 Oppholdstillatelse for utlendinger som trenger beskyttelse (asyl)

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen

- har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967, eller
- uten å falle inn under bokstav a likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.

En utlending som anerkjennes som flyktning etter første ledd, har rett til oppholdstillatelse (asyl).

Ved vurderingen etter første ledd skal det tas hensyn til om søkeren er barn.

Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning etter første ledd også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres

unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra, og det ikke er urimelig å henvise søkeren til å søke beskyttelse i disse delene av hjemlandet.

Med de unntakene som er fastsatt av Kongen i forskrift, har også ektefelle eller samboer til en utlending som gis oppholdstillatelse som flyktning etter annet ledd, og flyktningens barn under 18 år uten ektefelle eller samboer, rett til oppholdstillatelse som flyktning.

Når en utlending har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 38 skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen og §§ 29 og 30.

§ 29 *Nærmere om forfølgelse etter § 28 første ledd bokstav a*

For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 28 første ledd bokstav a, må de enten

- a) enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i medhold av artikkel 15 nr. 2 i den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950, eller
- b) utgjøre flere forskjellige tiltak, herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en måte som kan sammenlignes med situasjonen beskrevet i bokstav a. Forfølgelse kan blant annet ta form av
 - a) fysisk eller psykisk vold, herunder seksualisert vold,
 - b) lovgivning og administrative, politimessige og juridiske tiltak, enten de er diskriminerende i seg selv eller praktiseres på en diskriminerende måte,
 - c) strafforfølgelse og straffullbyrdelse som er uforholdsmessig eller diskriminerende,
 - d) fravær av muligheten for rettslig overprøving når dette fører til straffer som er uforholdsmessige eller diskriminerende,
 - e) strafforfølgelse for å nekte militærtjeneste i en konflikt der slik tjeneste vil inkludere forbrytelser eller handlinger som nevnt i § 31 første ledd, eller
 - f) handlinger som er rettet særskilt mot kjønn eller mot barn.
 Forfølger kan være
 - a) staten,
 - b) organisasjoner eller grupperinger som kontrollerer statsapparatet eller en så stor del av statens territorium at utlendingen ikke kan henvises til å søke beskyttelse i andre deler av landet, jf. § 28 femte ledd, eller
 - c) ikke-statlige aktører dersom de aktørene som er nevnt i bokstav a og b, inkludert internasjonale organisasjoner, er ute av stand til eller ikke er villige til å treffe rimelige

tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å avdekke, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse.

§ 30 *Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 28 første ledd bokstav a*

Ved anvendelsen av § 28 første ledd bokstav a skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen:

- a) Rase skal særlig anses å omfatte hudfarge, avstamning og tilhørighet til en bestemt etnisk gruppe.
- b) Religion skal særlig anses å omfatte
 - religiøse og andre typer livssyn,
 - deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre,
 - andre handlinger eller meningsytringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn,
 - individuelle eller kollektive handlemåter som er diktert av religiøs eller livssynsmessig overbevisning,
 - frihet til å skifte religion eller annet livssyn.
- c) Nasjonalitet skal foruten statsborgerskap eller mangel på statsborgerskap også omfatte medlemskap i en gruppe som er definert ved sin kulturelle, etniske eller språklige identitet, geografiske eller politiske opprinnelse eller forbindelse med befolkningen i en annen stat.
- d) En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn ut over faren for å bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den. Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe.
- e) Politisk oppfatning skal særlig anses å omfatte oppfatninger om de aktuelle forfølgerne eller deres politikk eller metoder, uansett om søkeren har handlet i henhold til denne oppfatningen.

Ved vurderingen av om det foreligger en velbegrunnet frykt for forfølgelse er det uten betydning om søkeren har de kjennetegn eller den oppfatning som fører til forfølgelsen, jf. § 28 første ledd bokstav a, såfremt forfølgeren mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen.

§ 31 *Utelukkelse fra rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28*

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd foreligger ikke dersom utlendingen faller inn under flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1D eller E, eller dersom det er alvorlig grunn til å anta at utlendingen

- a) har gjort seg skyldig i en forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten, slik disse forbrytelsene er definert i internasjonale avtaler som tar sikte på å gi bestemmelser om slike forbrytelser,

- b) har gjort seg skyldig i en alvorlig ikke-politisk forbrytelse utenfor Norges grenser, før han fikk adgang til Norge som flyktning, eller
- c) har gjort seg skyldig i handlinger som er i strid med FNs formål og prinsipper.

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd bokstav b foreligger heller ikke dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen ut fra grunnleggende nasjonale interesser, eller utlendingen har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet.

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd bokstav b foreligger heller ikke dersom utlendingen forlot hjemlandet kun for å unngå straffereaksjoner for en eller flere straffbare handlinger som kunne ha blitt straffet med fengsel dersom handlingene var blitt begått i Norge.

Dersom en utlending som faller inn under første ledd bokstav a eller c eller annet ledd, allerede har fått oppholdstillatelse som flyktning etter § 28, kan oppholdstillatelsen kalles tilbake.

For utlendinger som faller inn under første til fjerde ledd, men som etter § 73 annet ledd likevel er vernet mot utsendelse, gjelder § 74.

§ 32 Internasjonalt samarbeid mv. om behandling av søknader om opphold av beskyttelsesgrunner

En søknad om oppholdstillatelse etter § 28 kan nektes realitetsbehandlet dersom søkeren

- a) har fått asyl eller annen form for beskyttelse i et annet land,
- b) kan kreves mottatt av et annet land som deltar i Dublin-samarbeidet slik dette er nærmere angitt av Kongen i forskrift,
- c) kan kreves mottatt av en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
- d) har reist til riket etter å ha hatt opphold i en stat eller et område hvor utlendingen ikke var forfulgt, og hvor utlendingen vil få en søknad om beskyttelse behandlet.

I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b, c og d skal søknaden om oppholdstillatelse etter § 28 likevel tas til realitetsbehandling dersom utlendingen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å realitetsbehandle den. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om når en søknad som faller inn under første ledd, skal realitetsbehandles.

Adgangen til å nekte realitetsbehandling etter første ledd gjelder likevel ikke dersom § 73 er til hinder for det.

§ 33 Adgang til å stille saksbehandlingen i bero ved utsikt til bedring av situasjonen i et område

Når det foreligger konkrete omstendigheter som kan begrunne en forventning om snarlig bedring i situasjonen i det området søkere om oppholdstillatelse etter § 28 kommer fra, kan departementet beslutte at behandlingen av søknadene fra personer fra dette området skal stilles i bero i inntil seks måneder. På samme vilkår kan perioden hvor saksbehandlingen stilles i bero, forlenges med ytterligere seks måneder.

§ 34 Kollektiv beskyttelse i en masseflyktsituasjon

Dersom det foreligger en masseflyktsituasjon, kan Kongen i statsråd beslutte at det kan gis kollektiv beskyttelse etter denne paragrafen. Kongen i statsråd beslutter også når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse skal bortfalle.

En utlending som omfattes av masseflyktsituasjonen som nevnt i første ledd, og som kommer til riket eller er her når denne paragrafen får anvendelse, kan etter søknad få en midlertidig oppholdstillatelse på grunnlag av en gruppevurdering (kollektiv beskyttelse). Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen gjelder for ett år og kan fornyes eller forlenges i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk oppholdstillatelse. Deretter kan det gis en midlertidig tillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Etter ett år med slik tillatelse skal det gis permanent oppholdstillatelse såfremt vilkårene for å inneha tillatelsen fortsatt er til stede og vilkårene for øvrig er oppfylt, jf. § 62.

En søknad om beskyttelse etter § 28 fra en utlending som nevnt i annet ledd kan stilles i bero i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk tillatelse. Når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, eller det er gått tre år siden utlendingen første gang fikk tillatelse, skal utlendingen informeres om at søknaden bare vil bli tatt under behandling dersom utlendingen innen en fastsatt frist uttrykkelig tilkjennegir et ønske om det.

Vedtaket etter annet og tredje ledd treffes av Utlendingsdirektoratet. Direktoratet kan gi politiet myndighet til å gi oppholdstillatelse og stille søknader som nevnt i bero.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 35 Overføring av utlendinger etter anmodning fra internasjonale organisasjoner mv. (overføringsflyktninger)

Etter anmodning fra FNs høykommissær for flyktninger, andre internasjonale organisasjoner eller andre instanser som er fastsatt av Kongen i forskrift, kan Utlendingsdirektoratet innenfor de rammene og etter de retningslinjene som er fastsatt av overordnet myndighet, treffe vedtak om at en utlending skal gis innreisestillatelse. Kongen kan i forskrift legge vedtaksmyndigheten til et annet organ.

Departementet kan, uavhengig av begrensningen i § 76 annet ledd, instruere om at innreisestillatelse skal gis i enkeltsaker etter bestemmelsen her.

En utlending som har fått innreisestillatelse etter første ledd, får oppholdstillatelse etter denne paragrafen inntil Utlendingsdirektoratet har avgjort om utlendingen skal få oppholdstillatelse som flyktning etter § 28 eller oppholdstillatelse etter § 38. Ved vurderingen av en sak etter §§ 28 og 38 etter innreise skal det legges tilbørlig vekt på om utlendingen hadde grunn til å regne med å bli ansett som flyktning etter § 28.

Forvaltningsloven kapittel IV og V om saksforberedelse og vedtak gjelder bare vedtak truffet etter innreise. Forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring gjelder der det er truffet vedtak om oppholdstillatelse etter §§ 28 eller 38.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om anvendelsen av denne paragrafen.

§ 36 *Virkning av flyktningbedømmelse i annen stat*

En utlending som har fått asyl eller reisebevis for flyktninger av en fremmed stat, skal anses som flyktning med fast bopel i denne staten. Søker en slik flyktning asyl eller reisebevis i Norge, skal den tidligere flyktningbedømmelsen ikke underkjennes med mindre den er åpenbart feilaktig eller det foreligger andre særlige grunner til det.

§ 37 *Opphør og tilbakekall av oppholdstillatelse etter §§ 28 eller 34*

Ved siden av tilbakekall etter § 63 kan status som flyktning og oppholdstillatelse etter §§ 28 og 34 også tilbakekalles dersom utlendingen:

- frivillig på nytt har søkt beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av,
- etter å ha mistet sitt statsborgerskap, frivillig har gjenervrevet det,
- har ervervet nytt statsborgerskap og nyter beskyttelse av det landet utlendingen er blitt borger av,
- frivillig på nytt har bosatt seg i det landet utlendingen forlot eller oppholdt seg utenfor på grunn av frykt for forfølgelse,
- ikke lenger kan nekte å nyte godt av beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av, fordi de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 28 eller fikk beskyttelse etter § 34, ikke lenger er til stede, eller
- ikke er borger av noe land, og på grunn av at de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 28 eller fikk beskyttelse etter § 34 ikke lenger er tilstede, er i stand til å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin bopel.

Oppholdstillatelse skal ikke tilbakekalles etter første ledd bokstav e eller f dersom utlendingen kan påberope seg tvingende grunner i forbindelse med tidligere forfølgelse for å avvise beskyttelse fra det landet utlendingen har statsborgerrett i, eller å nekte å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin vanlige bopel.

Kapittel 5 Adgang til opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

§ 38 *Oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket*

Det kan gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller utlendingen har særlig tilknytning til riket.

For å avgjøre om det foreligger sterke menneskelige hensyn skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på om

- utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- det foreligger tvingende helsemessige forhold som gjør at utlendingen har behov for opphold i riket,

- det foreligger sosiale eller humanitære forhold ved reisersituasjonen som gir grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse, eller
- utlendingen har vært offer for menneskehandel.

I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barn kan gis oppholdstillatelse etter første ledd selv om situasjonen ikke har et slikt alvor at det ville blitt innvilget oppholdstillatelse til en voksen.

Ved vurderingen av om tillatelse skal gis, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn, herunder

- mulige konsekvenser for omfanget av søknader på liknende grunnlag,
- de samfunnsmessige konsekvensene,
- hensynet til kontroll, og
- hensynet til respekten for lovens øvrige regler.

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen kan også gis med kortere varighet enn ett år.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Kapittel 6 Familieinnvandring

§ 39 *Referanseperson*

Med referanseperson menes i denne loven den personen som søkeren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med.

§ 40 *Oppholdstillatelse for ektefeller*

En søker som er ektefelle til en referanseperson, jf. § 39, har rett til oppholdstillatelse når referansepersonen er:

- norsk eller nordisk statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i riket,
- utlending med permanent oppholdstillatelse i riket,
- utlending som har eller får lovlig opphold i riket med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- utlending som har oppholdstillatelse etter bestemmelsen i § 34 uten at ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt.

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter første ledd at begge parter er over 18 år.

Med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet, er det et vilkår at ektefellene skal bo sammen.

Oppholdstillatelse kan nektes dersom det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med inngåelsen av ekteskapet har vært å etablere et grunnlag for opphold i riket for søkeren.

En søker som ikke har felles barn med referansepersonen og ikke har levd i et etablert samliv med referansepersonen i utlandet eller i Norge, kan nektes oppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet. Tilsvarende gjelder særkullsbarn som søker familiегjenforening med en forelder som har fått oppholdstillatelse uten at forelderen har felles barn med referansepersonen eller har levd i et etablert samliv med

referansepersonen i utlandet eller i Norge. Kongen kan gi nærmere regler om bestemmelsens anvendelse i forskrift.

Dersom referansepersonen får opphold i riket etter å ha inngått ekteskap med flere, kan bare én av de ektede få oppholdstillatelse. Dersom referansepersonen allerede er gift med en person som er bosatt i riket, kan oppholdstillatelse etter denne paragrafen ikke gis. Dersom referansepersonen tidligere har vært gift med en annen, og det fremstår som mest sannsynlig at de tidligere ektefellene akter å fortsette samlivet, kan oppholdstillatelse nektes.

§ 41 Oppholdstillatelse for samboere

En søker som har levd i et fast og etablert samboerforhold i minst to år med en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd, har rett til oppholdstillatelse når partene akter å fortsette samlivet. Det samme gjelder søkere som har barn med en slik referanseperson, når partene akter å fortsette samlivet. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år, og at ingen av partene er gift.

Oppholdstillatelse kan gis til en søker som ikke har levd i et fast og etablert samboerforhold med referansepersonen i minst to år, dersom partene venter barn sammen og akter å fortsette samlivet. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år, og at ingen av partene er gift.

Oppholdstillatelse etter første eller annet ledd kan også gis selv om en av partene er gift, dersom det foreligger varige hindringer for å oppfylle vilkåret om at ingen av partene må være gift.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 42 Oppholdstillatelse for barn

En søker som er barn under 18 år, jf. § 50, uten ektefelle eller samboer, har rett til oppholdstillatelse når begge foreldrene har eller får oppholdstillatelse som nevnt i § 40 første ledd.

En søker som er barn under 18 år uten ektefelle eller samboer, har rett til oppholdstillatelse når én av foreldrene har oppholdstillatelse som nevnt i § 40 første ledd, med mindre hensynet til barnets beste taler mot det. Det er et vilkår at referansepersonen har foreldreansvaret, alene eller felles med den andre av foreldrene. Er foreldreansvaret felles, må samtykke foreligge fra den andre av foreldrene, med mindre dette er umulig å innhente, eller særlige grunner tilsier at oppholdstillatelse uansett bør gis. Dersom referansepersonen har flere enn én ektefelle, kan oppholdstillatelse bare gis til flere enn ett barn når de er helsøsken.

Første og annet ledd gjelder tilsvarende for barn under 18 år som blir adoptert etter utenlandsk lov, eller vil bli adoptert etter lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon. Samtykke må være gitt av Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen før barnet er kommet til riket.

En søker som er barn under 21 år uten ektefelle eller samboer, og som er forsørgt av en utlending som er borger av en stat som har tiltrådt Den europeiske sosialpakt 18. oktober 1961, har rett til opphold når begge foreldrene har oppholdstillatelse som nevnt i § 40 første ledd i riket.

§ 43 Familiegjensforening mellom barn med opphold etter §§ 28 eller 34 og barnets foreldre og søsken

Søkere som er foreldre til barn under 18 år med opphold i riket etter §§ 28 eller 34, har rett til opphold. Det er et vilkår at søkerne skal bo sammen med barnet. Dersom søkeren er enslig mor eller far, har den av foreldrene som hadde foreldreansvaret og som barnet bodde fast sammen med i hjemlandet, fortrinnsrett til opphold i Norge.

Tilsvarende gjelder for søsken under 18 år som ikke har ektefelle eller samboer, og som bor sammen med foreldrene, eller den av dem som får opphold.

§ 44 Familiegjensforening mellom norsk barn og barnets mor eller far

En søker som er mor eller far til norsk barn under 18 år som søkeren har foreldreansvaret for og bor fast sammen med, har rett til oppholdstillatelse for å bo sammen med barnet i Norge.

Oppholdstillatelse kan likevel nektes dersom dette ville lede til at søkeren ville bli gjenforent med en herboende ektefelle som allerede er gift med eller samboer med en annen person her. Det samme gjelder dersom søkeren og den herboende forelderen ikke er gift på søknadstidspunktet, men det på et tidligere tidspunkt har bestått et bigamt forhold mellom søkeren, den herboende forelderen og dennes nåværende ektefelle eller samboer.

Kongen kan fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift om adgang til å nekte oppholdstillatelse etter annet ledd.

§ 45 Oppholdstillatelse for mor eller far som skal ha samvær med norsk barn

En søker som er mor eller far til norsk barn under 18 år som bor fast sammen med den andre av foreldrene i riket, har rett til oppholdstillatelse. Det er et vilkår at søkeren:

- har bodd sammen med barnet eller har utøvet samvær av et visst omfang det siste året i utlandet,
- har samværsrett av et visst omfang i riket, og
- sannsynliggjør at samvær vil bli utøvet.

Oppholdstillatelse kan likevel nektes dersom dette ville lede til at søkeren ville bli gjenforent med en herboende ektefelle som allerede er gift med eller samboer med en annen person her. Det samme gjelder dersom søkeren og den herboende forelderen ikke er gift på søknadstidspunktet, men det på et tidligere tidspunkt har bestått et bigamt forhold mellom søkeren, den herboende forelderen og dennes nåværende ektefelle eller samboer.

Kongen kan fastsette nærmere bestemmelser i forskrift om tidsberegningen etter første ledd bokstav a og om kravet til omfanget av samværsretten etter bokstav a og b. Kongen kan også fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift om adgang til å nekte oppholdstillatelse etter annet ledd.

§ 46 Oppholdstillatelse for enslig mor eller far med barn over 18 år i Norge

Mor eller far til en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd kan gis oppholdstillatelse dersom referansepersonen er søkerens barn over 18 år. Det er et vilkår

at søkeren er over 60 år og uten ektefelle, samboer eller slektninger i opp- eller nedstigende linje i hjemlandet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 47 Korttidsopphold for å besøke barn i riket

Oppholdstillatelse av inntil ni måneders varighet kan gis til foreldre som skal besøke en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd bokstav a til c, når referansepersonen er søkerens barn og er bosatt i riket.

Det er en forutsetning at søkeren returnerer til hjemlandet etter besøksperioden. Innvandringsregulerende hensyn skal være med i vurderingen av om tillatelse bør gis.

Oppholdstillatelse etter denne paragrafen gir ikke rett til å ta arbeid og danner ikke grunnlag for permanent opphold.

Tillatelsen kan ikke fornyes eller forlenges.

Ny tillatelse etter denne bestemmelsen kan tidligst gis etter ett års opphold utenfor riket.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 48 Oppholdstillatelse for å inngå ekteskap

Oppholdstillatelse med inntil seks måneders varighet kan gis til en søker som skal inngå ekteskap etter innreisen med en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år. Bestemmelsene i § 40 tredje, femte og sjette ledd gjelder tilsvarende. Kongen kan fastsette nærmere vilkår i forskrift.

Oppholdstillatelse etter denne paragrafen danner ikke grunnlag for permanent opphold. Tillatelsen kan ikke forlenges eller fornyes.

§ 49 Familieinnvandring i andre tilfeller

Dersom sterke menneskelige hensyn tilsier det, kan oppholdstillatelse også gis til andre familiemedlemmer enn nevnt i §§ 40 til 53, og det kan gjøres unntak fra vilkår knyttet til referansepersonens status.

Ved vurderingen av om oppholdstillatelse bør innvilges, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn.

I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Når særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at tillatelsen ikke kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller at oppholdstillatelsen ikke gir rett til å ta arbeid.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 50 Barn under 18 år

Når det er avgjørende for om det skal gis tillatelse etter dette kapittelet om søkeren er eller har barn under 18 år, anses barnet å være under 18 år når søknaden med alle opplysninger og vedlegg som er nødvendig for å avgjøre den, er innkommet til utlendingsmyndighetene innen 18-årsdagen. Kongen kan fastsette nærmere bestemmelser i forskrift.

§ 51 Unntak fra retten til familieinnvandring

Dersom det ville være i strid med forutsetningene for referansepersonens oppholdstillatelse å innvilge opp-

holdstillatelse til søkeren etter dette kapittelet, kan tillatelse nektes.

Oppholdstillatelse etter bestemmelsene i kapittelet her kan nektes dersom referansepersonen etter forespørsel ikke samtykker i at søkeren gis tillatelse, eller dersom det er sannsynlig at ekteskapet er inngått mot en av partenes vilje.

§ 52 Fortsatt oppholdstillatelse på grunnlag av samværsordning med barn

En søker som har foreldreansvaret for barn under 18 år som ikke bor fast sammen med søkeren, har rett til ny oppholdstillatelse når dette er nødvendig for å videreføre samvær med barnet i riket. Det er et vilkår at:

- søkeren har oppholdt seg i riket med tillatelse det siste året,
- barnet oppfylder vilkårene etter § 40 første ledd og har opphold i riket sammen med den andre av foreldrene som barnet bor fast sammen med, og
- søkeren har samværsrett av et visst omfang og benytter denne.

En søker som har foreldreansvaret for barn under 18 år som bor fast sammen med søkeren, har rett til ny oppholdstillatelse når dette er nødvendig for å videreføre samvær mellom barnet og den andre av foreldrene i riket. Det er et vilkår at:

- søkeren har oppholdt seg i riket med tillatelse det siste året,
- den andre av foreldrene oppfylder vilkårene etter § 40 første ledd, og
- den andre av foreldrene har samværsrett av et visst omfang og benytter denne.

Annet ledd gjelder tilsvarende for barnet dersom barnet mistet oppholdstillatelsen som følge av at forelderen som barnet bor fast sammen med, mistet sin tidligere oppholdstillatelse. Det er et vilkår at forelderen som barnet bor fast sammen med, også får innvilget oppholdstillatelse etter annet ledd.

Dersom vilkåret om samvær etter første og annet ledd ikke er oppfylt, kan søkeren likevel gis ny oppholdstillatelse dersom det sannsynliggjøres at vilkåret vil være oppfylt i løpet av et angitt tidsrom, som ikke kan overstige ett år.

Kongen kan fastsette nærmere bestemmelser i forskrift om kravet til omfanget og utøvelsen av samværsretten.

§ 53 Fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag

En utlending som har oppholdstillatelse etter §§ 40 eller 41, skal etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom:

- samlivet er opphørt på grunn av referansepersonens død, med mindre særlige grunner taler imot det, eller
- samlivet er opphørt, og det er grunn til å anta at utlendingen eller eventuelle barn har blitt mishandlet i samlivsforholdet.

Ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag kan etter søknad også gis til en utlending som har oppholdstillatelse etter §§ 40 eller 41, dersom utlendingen som følge av samlivsbruddet vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet grunnet de sosiale og kulturelle forholdene der.

Når det er reist søksmål etter lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap § 16 tredje ledd eller § 23 tredje ledd, skal en utlending som av den grunn mister oppholdsgrunnlaget som ektefelle, etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag med mindre særlige grunner talar imot dette. Tillatelsen gis for seks måneder av gangen inntil rettskraftig avgjørelse foreligger. Dersom ekteskapet blir kjent ugyldig eller oppløses ved skilsmisse, gis utlendingen etter søknad ny tillatelse på selvstendig grunnlag, forutsatt at søkeren ikke har utøvd eller medvirket til å utøve tvang ved ekteskapsinngåelsen.

Kapittel 7 Allmenne regler om oppholdstillatelse mv.

§ 54 *Anvendelsesområdet for bestemmelsene i dette kapitlet*

Med mindre annet er fastsatt i loven eller forskrift i medhold av loven, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet for alle oppholdstillatelser etter loven, med unntak for oppholdstillatelser etter § 74 og kapittel 13.

§ 55 *Krav om oppholdstillatelse for å kunne ta arbeid og opphold*

En utlending som akter å ta arbeid mot eller uten vederlag, eller som vil drive ervervsvirksomhet i riket, må ha oppholdstillatelse som gir rett til å ta arbeid eller drive ervervsvirksomhet, med mindre annet fremgår i eller i medhold av loven.

En utlending som akter å ta opphold i riket utover tre måneder uten å ta arbeid, må ha oppholdstillatelse. Opphold i et annet land som deltar i Schengensamarbeidet, likestilles med opphold i riket. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om beregning av oppholdstiden.

§ 56 *Søknad om oppholdstillatelse*

Førstegangs oppholdstillatelse skal være gitt for innreise i riket.

Bestemmelsen i første ledd innebærer ingen begrensning i retten til å søke asyl, jf. § 28, eller til å påberope et vern mot utsendelse, jf. § 73.

Utlendingsmyndighetene kan i enkelttilfeller gjøre unntak fra vilkåret i første ledd når sterke rimelighetsgrunner tilsier det.

Dersom oppholdstillatelse søkes etter §§ 40 eller 41, og ekteskapet er inngått eller samboerforholdet er etablert i utlandet etter at referansepersonen, jf. § 39, først har vært bosatt i Norge, kan oppholdstillatelse ikke innvilges før referansepersonen har vendt tilbake til Norge og har vært til intervju hos utlendingsmyndighetene, med mindre

- a) saken gjelder en søknad etter § 40, og referansepersonen var til intervju i anledning saken før ekteskapet ble inngått, eller
- b) søkeren har rett til innreise uten visum.

Kongen kan fastsette unntak fra første og fjerde ledd i forskrift. Kongen kan også gi nærmere bestemmelser i forskrift om fremgangsmåten ved fremsettelse av søknad om oppholdstillatelse og om gjennomføringen av intervjuer som nevnt i fjerde ledd.

Når søkeren ikke fyller vilkårene for å søke fra riket,

avslås søknaden på dette grunnlaget. Det samme gjelder når søkeren ikke fyller vilkårene for å reise inn i riket for tillatelse er gitt.

§ 57 *Oppholdstillatelse under søknadsbehandlingen*

Når det er sannsynlig at søknaden vil bli innvilget, kan søkeren etter anmodning gis en oppholdstillatelse som løper inntil vedtaket foreligger.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke for utlendinger som søker oppholdstillatelse etter kapittel 4.

Bestemmelsen i § 60 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke for vedtak om oppholdstillatelse etter denne paragrafen.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 58 *Krav til underhold og bolig*

Det stilles krav om underhold og bolig for at oppholdstillatelse skal gis etter loven eller forskrift gitt i medhold av loven.

Kravet til underhold og bolig gjelder ikke for den som har rett til oppholdstillatelse etter § 28 annet ledd, eller som fyller vilkårene for vern mot utsendelse etter § 73.

Kongen kan fastsette nærmere regler og unntak i forskrift.

§ 59 *Krav til utlendingens vandel mv.*

En utlending som ellers oppfylder vilkårene for oppholdstillatelse, kan nektes tillatelse dersom det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

Oppholdstillatelse etter § 28 kan likevel ikke nektes med hjemmel i denne paragrafen.

§ 60 *Oppholdstillatelsens varighet og innhold*

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil tre år. Med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven, skal tillatelse gis for minst ett år. Varigheten av en tillatelse gitt etter bestemmelsene i kapittel 6 skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Varigheten av en tillatelse etter bestemmelsene i kapittel 3 skal ikke overstige arbeidsforholdets lengde.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om varigheten av oppholdstillatelser etter første ledd.

Med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller i medhold av loven, gjelder følgende:

- a) oppholdstillatelsen gir rett til opphold i hele riket,
- b) oppholdstillatelsen gir rett til å ta arbeid og til å drive ervervsvirksomhet i hele riket,
- c) oppholdstillatelsen gir adgang til gjentatte innreiser i riket så lenge den gjelder, og
- d) oppholdstillatelsen danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, jf. § 62.

Tillatelse gitt til et familiemedlem i medhold av bestemmelsene i kapittel 6 gjelder med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen,

jf. § 39. Kongen kan fastsette unntak fra første punktum i forskrift.

De vilkårene og begrensningene som er fastsatt, skal fremgå av tillatelsen.

§ 61 *Fornyelse av oppholdstillatelse*

En utlending har etter søknad rett til fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse dersom grunnlaget for førstegangs tillatelse fortsatt er til stede. Dette gjelder likevel ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes, eller det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

Med mindre det er grunnlag for opphør eller tilbakekall etter §§ 37 eller 63, skal en oppholdstillatelse etter §§ 28 og 34 fornyes. En oppholdstillatelse etter § 34 kan likevel ikke fornyes dersom det er besluttet at adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, jf. § 34 første ledd.

For tillatelse etter kapittel 6 gjelder ikke krav om at barn skal være under 18 år eller 21 år ved fornyelse.

For tillatelse etter kapittel 3 gjelder ikke krav om at søkeren er omfattet av en kvoteordning eller at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området ved fornyelse.

Fornytt tillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse og i alminnelighet for ett eller to år.

En utlending som søker om fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse, kan få fortsatt opphold på samme vilkår inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til slikt opphold dersom vedkommende søker om fornyelse senest én måned før tillatelsen utløper. Dette gjelder ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes.

En utlending som søker oppholdstillatelse på nytt faktisk eller rettslig grunnlag, kan få fortsatt opphold på samme vilkår som tidligere tillatelse inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til dette dersom vedkommende søker om ny tillatelse senest én måned før utløpet av gjeldende tillatelse, og vedkommende har hatt lovlig opphold i medhold av tidligere tillatelse minst de siste ni månedene. Tilsvarende gjelder for en utlending med tillatelse etter § 48 som søker oppholdstillatelse i medhold av § 40.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 62 *Permanent oppholdstillatelse*

En utlending som de siste tre årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse dersom

- utlendingen de siste tre årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn syv måneder til sammen,
- utlendingen fortsatt oppfyller vilkårene for en midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- det ikke foreligger forhold som nevnt i § 66, og
- utlendingen har gjennomført pliktig norskopplæring i henhold til introduksjonsloven.

Dersom søkeren er mistenkt eller siktet for et forhold som nevnt i § 66, stilles søknaden om permanent oppholdstillatelse i bero. Søknaden kan tidligst innvilges når saken er henlagt eller skyldspørsmålet er endelig avgjort.

Når det foreligger forhold som nevnt i § 66 og utlendingen ikke blir utvist, kreves lengre botid enn nevnt i første ledd for at permanent oppholdstillatelse skal gis. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om beregningen av tilleggs tid når det foreligger forhold som nevnt i § 66.

Permanent oppholdstillatelse gir rett til opphold i riket uten tidsbegrensning og gir et utvidet vern mot utvisning, jf. § 68. Bestemmelsen i § 60 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende.

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. Vedtak om bortfall treffes av Utlendingsdirektoratet. En utlending kan etter søknad gis adgang til å oppholde seg utenfor riket i mer enn to år uten at tillatelsen faller bort. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om bortfall av permanent oppholdstillatelse.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd.

§ 63 *Tilbakekall av oppholdstillatelse*

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan tilbakekalles dersom utlendingen mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket, eller dersom det for øvrig følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan også tilbakekalles dersom en utlending som ikke er borger av et Schengenland, er besluttet sendt ut fra et slikt land med grunnlag i en vurdering som kunne ha ført til utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 67 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d.

§ 64 *Reisebevis for flyktninger og utlendingspass*

En utlending som får oppholdstillatelse etter § 28, skal etter søknad også gis reisebevis for flyktninger for reiser utenfor Norge dersom ikke særlige grunner taler mot det. Har flyktningen reisedokument utstedt av en fremmed stat, gjelder denne retten bare når Norge i henhold til en internasjonal avtale har plikt til å utstede reisebevis for flyktninger.

En utlending som har eller gis arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse i riket på grunnlag av søknad om asyl, men uten å ha fått innvilget oppholdstillatelse som flyktning, skal gis utlendingspass for reise utenfor Norge dersom utlendingens forhold til hjemlandets myndigheter tilsier det, og det ikke er særlige grunner som taler mot det. Utlendingspass kan også utstedes i andre tilfeller etter nærmere regler fastsatt av Kongen.

Pass eller annet reisedokument søkeren er i besittelse av, må innleveres sammen med søknaden om reisebevis for flyktninger eller utlendingspass.

Kongen kan i forskrift gi regler om utstedelse, gyldighetsområde, fornyelse og inndragning av reisebevis for

flyktninger og utlendingspass og de nærmere vilkårene for dette, samt gi regler om passérbrev.

§ 65 Vedtaksmyndighet

Vedtak om midlertidig og permanent oppholdstillatelse, fornyelse og tilbakekall fattes av Utlendingsdirektoratet. Utlendingsdirektoratet avgjør også spørsmål om vern mot utsendelse etter § 73 og søknad om reisebevis og utlendingspass etter § 64.

Kongen kan i forskrift fastsette at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse. Kongen kan også fastsette i forskrift at søknader om midlertidig oppholdstillatelse skal kunne avgjøres ved norsk utenriksstasjon.

Kapittel 8 Utvisning

§ 66 Utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse

En utlending uten oppholdstillatelse kan utvises:

- a) når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,
- b) når utlendingen for mindre enn fem år siden i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- c) når utlendingen her i riket er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder, eller flere ganger i løpet av de siste tre årene er ilagt fengselsstraff,
- d) når en administrativ myndighet i et Schengenland har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold,
- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- f) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

§ 67 Utvisning av utlendinger som har midlertidig oppholdstillatelse

En utlending som har midlertidig oppholdstillatelse kan utvises:

- a) når utlendingen for mindre enn fem år siden i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år,
- c) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for brudd på straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385,

- d) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- e) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk midlertidig oppholdstillatelse, gjelder § 66 bokstav b og c tilsvarende.

§ 68 Utvisning av utlendinger som har permanent oppholdstillatelse

En utlending som har permanent oppholdstillatelse kan utvises:

- a) når utlendingen for mindre enn fem år siden i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer,
- c) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- d) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk permanent oppholdstillatelse, gjelder § 67 første ledd bokstav a og b tilsvarende.

§ 69 Vern mot utvisning for norske borgere og utlendinger som er født i riket

En norsk statsborger kan ikke utvises.

En utlending som er født i riket og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke utvises.

§ 70 Krav til forholdsmessighet

En utlending kan ikke utvises dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vurderingen etter første ledd.

§ 71 Utvisningens virkning og varighet

Enhver gyldig tillatelse til opphold i riket opphører å gjelde når et vedtak om utvisning er endelig. Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om virkningen av et vedtak om utvisning for søknader om oppholdstillatelse som ikke er avgjort på utvisningstidspunktet.

Utvisningen er til hinder for senere innreise i riket. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbegrenset, men ikke for kortere tidsrom enn to år. Innreiseforbudet kan etter søknad oppheves dersom nye omstendigheter tilsier det. Dersom særskilte omstendigheter foreligger, kan den som er utvist, etter søknad få adgang til riket for kortvarig

besøk selv om innreiseforbudet ikke oppheves, men som regel ikke før to år er gått fra utreisen.

§ 72 *Vedtaksmyndighet i sak om utvisning*

Vedtak om utvisning treffes av Utlendingsdirektoratet. Saker om utvisning forberedes av politiet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kapittel 9 Absolutt vern mot utsendelse (non refoulement)

§ 73 *Absolutt vern mot utsendelse*

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 28 første ledd bokstav a, med mindre:

- a) utlendingen er utelukket fra beskyttelse etter § 31, eller
- b) utlendingen med rimelig grunn anses som en fare for rikets sikkerhet eller har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunn.

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 28 første ledd bokstav b. Vernet etter denne bestemmelsen gjelder også ved situasjoner som nevnt i første ledd bokstav a og b.

Vernet etter første og annet ledd gjelder også utsendelse til et område der vedkommende ikke ville være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område som nevnt i § 28 første ledd.

Vernet etter første til tredje ledd kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven. Vernet mot utsendelse er ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning etter § 66 bokstav f, § 67 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d. Slikt vedtak kan ikke iverksettes før grunnlaget for utsendelsesvernet er bortfalt.

§ 74 *Oppholdstillatelse for en utlending som har vernet mot utsendelse etter § 73 som sitt eneste grunnlag for opphold*

En utlending som har vernet mot utsendelse etter § 73 som sitt eneste grunnlag for opphold i riket, kan gis en midlertidig oppholdstillatelse inntil hinderet for utsendelse bortfaller. Det kan også fastsettes at tillatelsen ikke skal gi rett til å ta arbeid. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen gir ikke rett til å besøke andre Schengenland. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om varighet og fornyelse av tillatelser etter denne paragrafen.

Kapittel 10 Organisering av utlendingsmyndighetene

§ 75 *Utøvelse av myndighet etter loven*

Stortinget godkjenner hovedprinsippene for reguleringen av innvandringen.

Loven gjennomføres av Kongen, departementet, Utlendingsnemnda, Utlendingsdirektoratet, politiet og andre offentlige myndigheter. Dersom det ikke fremgår direkte av loven, bestemmer Kongen i forskrift hvilke oppgaver og hvilken myndighet de ulike offentlige instansene skal ha etter loven.

Der politimesteren er tillagt myndighet etter denne lo-

ven, kan Kongen i forskrift fastsette at også andre etatsledere i politiet skal ha slik myndighet.

Der myndighet etter denne loven er lagt til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, må den politimesteren gir fullmakt være jurist.

§ 76 *Instruksjonsmyndighet og overprøving av vedtak*

Vedtak etter loven truffet av politiet, utenriksstasjoner eller andre forvaltningsorganer, kan påklages til Utlendingsdirektoratet. Vedtak etter loven truffet av Utlendingsdirektoratet i første instans kan påklages til Utlendingsnemnda.

Departementets alminnelige instruksjonsadgang gir ikke adgang til å instruere om avgjørelsen av enkeltsaker. Departementet kan heller ikke instruere Utlendingsnemnda om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Departementet kan instruere om prioritering av saker.

For å ivareta grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn kan departementet instruere uavhengig av begrensningene i annet ledd. Departementet kan i slike tilfeller instruere om alle avgjørelsene som inngår i saken. Kongen i statsråd er klageinstans i saker som omfattes av departementets instruksjoner om lovtolkning, skjønnsutøvelse eller avgjørelser av enkeltsaker.

Departementet kan beslutte at vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet til gunst for utlendingen skal overprøves av Utlendingsnemnda. Beslutningen skal treffes senest fire måneder etter at vedtaket ble truffet, være skriftlig og grunngis. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for slike beslutninger.

Kommer Utlendingsnemnda i en sak etter fjerde ledd til at Utlendingsdirektoratets vedtak er ugyldig, skal den oppheve vedtaket og sende saken tilbake til Utlendingsdirektoratet for hel eller delvis ny behandling. Gyldige vedtak kan ikke oppheves eller endres, men nemnda kan avgi en uttalelse om sakens prinsipielle sider.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om saksforberedelse og Utlendingsnemndas kompetanse i saker etter fjerde ledd.

§ 77 *Utlendingsnemnda*

Utlendingsnemnda avgjør som et uavhengig organ de sakene som er lagt til den i § 76 første og fjerde ledd.

Utlendingsnemnda ledes av en direktør som må fylle kravene til dommere. Direktøren beskikkes på åremål av Kongen i statsråd for seks år. Gjenoppnevning kan foretas for én periode.

Utlendingsnemnda skal videre ha nemndledere som må fylle kravene til dommere. De beskikkes på åremål av Kongen i statsråd for åtte år. Gjenoppnevning kan ikke foretas.

Utlendingsnemnda skal ha nemndmedlemmer oppnevnt av Kongen i statsråd etter forslag fra det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen, Utenriksdepartementet, Norges Juristforbund og humanitære organisasjoner. Medlemmene oppnevnes for fire år. Gjenoppnevning kan foretas én gang. Vervet er frivillig. Suppleringer i løpet av perioden foretas av departementet

etter forslag fra de samme instansene. Departementet kan løse et nemndmedlem fra vervet dersom medlemmet ikke har overholdt sin taushetsplikt, grovt har krenket andre plikter som følger av vervet eller selv ber om det. Kongen kan gi nærmere regler ved forskrift.

Nemndas møter foregår for lukkede dører. Enhver som deltar ved behandlingen av sak for nemnda har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Overtredelse straffes etter straffeloven § 121.

§ 78 Avgjørelsesformer mv. i Utlendingsnemnda

I den enkelte saken deltar en nemndleder og to nemndmedlemmer, jf. likevel annet og tredje ledd. Det ene nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen, Utenriksdepartementet og Norges Juristforbund. Det andre nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra humanitære organisasjoner. Den enkelte nemndsamlingen kan behandle flere saker.

Ved behandling av saker i stornemnd deltar tre nemndledere og fire nemndmedlemmer. To av nemndmedlemmene trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen, Utenriksdepartementet og Norges Juristforbund. De andre to trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra humanitære organisasjoner. Nemndlederne deltar i, og en av dem leder, stornemnda i henhold til fastsatt ordning. Medlemmene og varamedlemmene oppnevnes av departementet for fire år. Kongen kan gi regler om hvilke saker som skal behandles i stornemnd, og om myndighet til å avgjøre hvorvidt en sak som er brakt inn for behandling i stornemnda, skal antas til behandling.

Saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål, kan avgjøres av en nemndleder. I slike saker kan Utlendingsnemnda også delegere vedtaksmyndighet til sekretariatet. Saker som kan avgjøres av en nemndleder, er blant annet klager der vilkårene for å omgjøre Utlendingsdirektoratets vedtak åpenbart må anses å foreligge, og klager som må anses grunnløse. Det samme gjelder anmodning om omgjøring av vedtak truffet av Utlendingsnemnda når det ikke er grunn til å anta at nemnda vil endre vedtaket.

Utlendingsnemnda bestemmer selv avgjørelsesformen, med unntak av saker som behandles etter annet ledd. Saker som behandles etter første eller annet ledd, avgjøres ved flertallsvedtak.

Utlendingen kan gis adgang til å møte personlig og uttale seg i saken som behandles etter første eller annet ledd. I asylsaker skal slik adgang som hovedregel gis. Utlendingens advokat eller en annen representant for utlendingen kan møte sammen med utlendingen. Også andre kan gis adgang til å møte og avgi uttalelse.

Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for beslutninger om avgjørelsesform og personlig fremmøte.

Kongen kan gi regler om nemndas arbeidsform og om den nærmere behandlingen av sakene og valg av avgjø-

relsesform, herunder hva som skal regnes som vesentlige tvilsspørsmål etter tredje ledd.

§ 79 Søksmål

Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av Utlendingsnemndas vedtak etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved Utlendingsnemnda. Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av Utlendingsdirektoratets vedtak truffet etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved Utlendingsdirektoratet.

Når Utlendingsnemnda har truffet vedtak etter loven her til gunst for utlendingen, kan departementet ved søksmål få prøvet gyldigheten av vedtaket. Søksmål må være reist innen fire måneder etter at vedtaket ble truffet. Søksmål reises mot utlendingen. Megling i forliksrådet foretas ikke.

Kapittel 11 Saksbehandlingsregler

I. Alminnelige regler om saksbehandlingen m.m.

§ 80 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder når ikke annet følger av loven her.

§ 81 Utlendingens rett til å uttale seg

I saker etter §§ 28 og 73, samt i saker om bortvisning, utvisning eller tilbakekall av gitt tillatelse, skal utlendingsmyndighetene sørge for at utlendingen får mulighet til å fremlegge sine synspunkter på et språk utlendingen kan kommunisere forsvarlig på. Dette skal skje så snart som mulig, og under enhver omstendighet før det treffes vedtak i saken. Det skal legges til rette for utlendinger med spesielle behov. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen skal gi regler i forskrift om barns rett til å bli hørt.

§ 82 Veiledningsplikt

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av gitt tillatelse, og når en utlending påberoper seg å være flyktning, skal politiet gi veiledning om at utlendingen har rett til fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12, og rettshjelp, jf. § 92, samt rett til å sette seg i kontakt med sitt lands representasjon, en representant for FN's høykommissær for flyktninger og en norsk flyktningorganisasjon.

§ 83 Utlendingens møte- og opplysningsplikt

I forbindelse med en sak etter loven kan politiet og Utlendingsdirektoratet pålegge den utlendingen saken gjelder, å møte personlig for å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, jf. § 93 fjerde ledd.

Ved innreise, og frem til korrekt identitet er registrert, har utlendinger plikt til å medvirke til å avklare sin identitet i den grad utlendingsmyndighetene krever det. Utlendingsmyndighetene kan også senere pålegge utlendingen en slik plikt dersom det er grunn til å anta at den registrerte identiteten ikke er den riktige. En utlending kan ikke pålegges å medvirke til å avklare sin identitet på en måte som kommer i konflikt med et behov for beskyttelse.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hva utlendinger kan pålegges å gjøre for å oppfylle plikten etter første og annet ledd.

§ 84 *Unntak fra taushetsplikt for offentlige myndigheter*

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om utlendingers navn og adresse til bruk i saker etter loven, uten hinder av taushetsplikt i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester mv. § 8-8 og lov 17. juli 1992 nr. 100 om barnevernstjenester § 6-7.

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om referansepersonen i en sak om oppholdstillatelse etter kapittel 6 i loven her har mottatt økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven det siste året før opplysningene avgis.

Opplysningene gis uten hinder av taushetsplikt i sosialtjenesteloven § 8-8.

Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet av opplysningsplikten etter denne paragrafen.

§ 85 *Vandelskontroll i sak om familieinnvandring, jf.*

§§ 40 femte ledd og 48

Politiet kan som ledd i forberedelsen av en sak som nevnt i §§ 40 femte ledd eller 48 benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med når søkeren er referansepersonens særskullsbarn.

Dersom politiet har vandelsopplysninger av betydning for om oppholdstillatelse skal nektes etter § 40 femte ledd, kan det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til det organet som avgjør saken, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 86 *Vandelskontroll i saker om visum etter § 10 fjerde ledd*

Dersom Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda finner at det er særlig grunn til å undersøke referansepersonensandel for å avgjøre om visum skal nektes etter § 10 fjerde ledd, kan det innhentes uttalelse fra politiet om forhold av betydning for å bedømme dette.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda etter første ledd, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 87 *DNA-testing*

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, kan søkeren og referansepersonen anmodes om å avlegge en DNA-test. Dette gjelder bare dersom de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for med rimelig sikkerhet å fastslå familierelasjonen. Dersom søkeren eller referansepersonen uten rimelig grunn avslår anmodningen om en DNA-test, skal vedkommende gjøres oppmerksom på at dette kan få betydning for vurderingen av saken.

Opplysninger og materiale knyttet til testen skal slettes

eller tilintetgjøres så snart som mulig etter at familierelasjonen er bekreftet eller avkreftet.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 88 *Aldersundersøkelse*

Dersom det i en sak om asyl eller i en sak om oppholdstillatelse for et familiemedlem ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet om utlendingen er over eller under 18 år, kan utlendingen anmodes om å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal utlendingen gjøres oppmerksom på at dette kan få betydning for vurderingen av saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av aldersundersøkelser.

§ 89 *Gebyr*

Kongen kan i forskrift gi regler om at det skal tas gebyr for å behandle søknader etter denne loven, med unntak for søknader om beskyttelse etter kapittel 4.

§ 90 *Iverksetting av vedtak*

Vedtak om bortvisning og utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, kan iverksettes straks.

Vedtak om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse, og søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 61 sjette ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at meldingen om vedtaket er kommet frem til utlendingen. Dersom Utlendingsdirektoratet anser søknaden åpenbar grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og direktoratet har tatt stilling til begjæringen.

Vedtak om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 61 sjette ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 63 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er mest sannsynlig at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg å være flyktning eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- søknaden om opphold er avvist i medhold av § 32,
- søkeren tidligere har fått avslag på søknad om asyl i annet land, eller
- vilkårene for opphold etter §§ 28 eller 73 åpenbart ikke er oppfylt.

Når grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn gjør det nødvendig, kan vedtak iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som ellers følger av denne paragrafen.

Vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, iverksettes ved at utlendingen pålegges å reise med en gang eller innen en fastsatt frist. Dersom ikke annen frist er fastsatt, plikter utlendingen å forlate riket innen tre uker etter at vedkommende har mottatt underretning om vedtaket. Dersom pålegget ikke blir fulgt, eller det er mest sannsynlig at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut. Når særlige grunner taler for det, kan utlendingen bli ført til et annet land enn det vedkommende kom fra. Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette. Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Når Utlendingsnemnda har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan den instruere politiet om å utsette iverksettingen. Utlendingsdirektoratet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Utlendingsnemnda kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på nemndas saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Departementet kan instruere Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

Dersom en utlending påberoper seg omstendigheter som nevnt i § 28 på tidspunktet for iverksetting av et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, og det ikke fremgår at det allerede er tatt standpunkt til de forholdene som påberopes, skal politiet forelegge spørsmålet om utsatt iverksetting for den myndigheten som har truffet vedtaket.

§ 91 *Ansvar for utgifter mv.*

En utlending som i medhold av loven føres ut av riket, plikter å betale utgiftene ved sin egen utreise. Utlendingen skal også betale utgifter til vakthold når dette er nødvendig fordi det er grunn til å frykte at utlendingen vil motsette seg retur eller oppføre seg truende eller farlig i forbindelse med utreisen. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Er det stilt garanti for utgifter etter første ledd, kan utgiftene kreves dekket av garantisten. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når en utlending som er kommet med skip eller luftfartøy, eller som er brakt til riket av en transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, blir bortvist, plikter transportmidelets eier eller leier enten å ta utlendingen om bord igjen, på annen måte bringe utlendingen ut av riket, eller dekke utgifter som måtte bli påført det offentlige ved at utlendingen føres ut. På samme måte foreligger det en plikt til å ta om bord og dekke utgifter til mannskap for eskorte av utlendingen ut av riket når politiet finner dette nødvendig. Tilsvarende ansvar som transportmidelets eier eller leier har etter dette

leddet, gjelder for transportmidelets fører eller agent i riket.

Tredje ledd gjelder tilsvarende ved utvisning som reaksjon på overtredelse av lovens regler om innreise og ved uttransportering av en utlending som nektes innreise til riket på grunn av et fortsatt gjeldende utvissningsvedtak.

Har en utlending som trenger tillatelse fra politiet etter § 16 første ledd for å gå i land i riket, gjort dette uten slik tillatelse, gjelder tredje ledd tilsvarende. Ansvaret omfatter da også utgifter som måtte bli påført det offentlige i inntil tre måneder ved utlendingens opphold i riket.

For utlendinger som nevnt i § 16 tredje ledd gjelder tredje og femte ledd tilsvarende, uten hensyn til om utlendingen er gitt tillatelse til å gå i land i riket.

Dersom utgiftene ved at utlendingen føres ut av riket ikke dekkes etter første til femte ledd, dekkes de av staten.

Ansvaret etter tredje, fjerde, femte og sjette ledd gjelder ikke ved innreise over indre Schengengrense.

§ 92 *Rettshjelp*

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av tillatelse har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. Det gjelder likevel ikke i utvisningssaker i henhold til §§ 66 bokstav b og c, 67 første ledd bokstav a, b og c og 68 første ledd bokstav a og b.

En utlending som søker oppholdstillatelse etter § 28, eller påberoper seg vernet mot utsendelse etter § 73, har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter § 38. Ved søknader fra enslige mindreårige asylsøkere og saker som kan berøre utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller hvor utelukkelse etter § 31 kan bli utfallet, gis det fritt rettsråd uten behovsprøving også i forbindelse med saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om unntak fra retten til fritt rettsråd etter første punktum, og regler til utfylling av bestemmelsen, herunder også regler om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i første instans.

I sak som nevnt i § 76 fjerde ledd har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. I sak som nevnt i § 77 sjette ledd har utlendingen rett til fri sakførsel.

Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 106. Det samme gjelder når retten prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 104 annet ledd og § 105 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig. Dersom utlendingen allerede har advokat på det offentliges bekostning, skal vedkommende advokat som regel oppnevnes. Oppnevningen faller bort når retten bestemmer det.

Retten skal av eget tiltak og uten behovsprøving gi bevilling til fri sakførsel når prosessfullmektig oppnevnes etter fjerde ledd.

I de tilfellene det er ytet fri sakførsel eller fritt rettsråd uten behovsprøving, kan det offentliges utgifter i forbindelse med rettshjelpen kreves helt eller delvis erstattet

dersom utlendingen har økonomisk evne til det. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

II. Særskilte regler for søknader om beskyttelse (asylsaker)

§ 93 Tidspunkt for fremsettelse av søknad om beskyttelse. Opplysning av saken

En søknad om beskyttelse etter § 28 skal fremsettes for politiet uten ugrunnet opphold. Pass eller annet reisedokument utlendingen er i besittelse av, skal innleveres sammen med søknaden.

Dersom omstendigheter som nevnt i § 28 inntreffer først etter utlendingens innreise i riket, skal søknad fremsettes uten ugrunnet opphold etter at utlendingen ble klar over omstendighetene.

Den som registrerer søknaden, tar fotografi og fingeravtrykk av utlendingen, jf. § 100 første ledd bokstav b. Når det anses nødvendig, kan det tas kopi av dokumenter utlendingen er i besittelse av.

Søkeren plikter å gjøre sitt beste for å fremlegge nødvendige dokumentasjon og medvirke til innhenting av nødvendige opplysninger. For dette formålet kan søkeren pålegges å være tilgjengelig på et nærmere angitt sted. Utlendingsmyndighetene har et selvstendig ansvar for å innhente nødvendige og tilgjengelige opplysninger før avgjørelsen blir truffet, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av saksbehandlingen.

§ 94 Søkerens rettsstilling under behandlingen av søknaden

Søkeren kan gis rett til å ta arbeid inntil søknaden er avgjort. Det er en forutsetning for tillatelsen at følgende vilkår er oppfylt:

- det er gjennomført asylintervju av søkeren,
- det er ikke tvil om søkerens identitet, og
- det er ikke aktuelt å bortvise søkeren eller fremme tilbaketakelsesbegjæring overfor et annet land.

Er en søknad om beskyttelse avslått i første instans, gjelder en tillatelse gitt etter annet ledd fortsatt dersom vedtaket er påklaget og gitt utsatt iverksetting. En klager som ikke allerede har tillatelse etter annet ledd, kan etter anmodning gis slik tillatelse forutsatt at vilkårene i annet ledd er oppfylt, og vedtaket er gitt utsatt iverksetting.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om varigheten av tillatelser til å ta arbeid etter annet ledd og om tillatelser etter at det foreligger et avslag på søknaden i første instans.

Tillatelser etter annet og tredje ledd gis av Utlendingsdirektoratet, som også kan gi politiet myndighet til å gi slike tillatelser. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for vedtak om slike tillatelser.

§ 95 Innkvartering ved søknad om beskyttelse

En utlending som søker beskyttelse, skal gis tilbud om innkvartering. En utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse, kan gis tilbud om innkvartering i påvente av utreise.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innkvarteringsordninger, herunder bestemmelser om tildeling og bortfall av botilbud.

Forvaltningsloven §§ 24 og 25 om begrunnelse og §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om tildeling av botilbud og overføring til nytt innkvarteringssted. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om kommunebosetting og bortfall av botilbud.

§ 96 Tvangsfullbyrdelse i saker om innkvartering

Utlendingsmyndighetenes vedtak om overføring til nytt innkvarteringssted, kommunebosetting eller bortfall av botilbud er særlig tvangsgrunnlag for fullbyrdelse etter tvangsfullbyrdesloven kapittel 13.

§ 97 Politiattest for ansatte i statlig mottak m.fl.

Den som skal ansettes i statlig asylmottak, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan også kreves politiattest fra andre som utfører oppgaver for utlendingsmyndighetene, og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg i asylmottak.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 eller 204 a der den fornærmede er under 18 år. Attesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

Den som er ilagt forelegg eller er dømt for overtredelse som nevnt i annet ledd, er utelukket fra å utføre arbeid i asylmottak eller oppgaver som omhandlet i første ledd annet punktum.

Kongen kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 98 Samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger. Oversending og utveksling av opplysninger

Norske myndigheter skal samarbeide med FNs høykommissær for flyktninger i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 35, og skal herunder legge til rette for at FNs høykommissær for flyktninger kan utøve sin plikt til å føre tilsyn med at bestemmelsene i flyktningkonvensjonen overholdes. Uavhengig av reglene om taushetsplikt kan FNs høykommissær for flyktninger gis innsyn i saksdokumentene. I den utstrekning det er nødvendig i forbindelse med innhenting av opplysninger, kan innsyn også gis til en flyktning- eller menneskerettsorganisasjon.

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som delta-ker i Schengensamarbeidet, jf. § 9 annet ledd, og Dublin-samarbeidet, jf. § 32 første ledd bokstav b, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i samarbeidet, som ledd i eller til bruk ved behandlingen av saker om grensekontroll, visum, bortvisning, utvisning, beskyttelse etter reglene i kapittel 4, vern mot utsendelse etter kapittel 9 eller oppholdstillatelse. Med oppholdstillatelse menes i denne paragrafen tillatelse av en hvilken som helst art som er utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet, og som gir rett til opphold på dets territorium. Tillatelse til opphold med sikte på behandling av en søknad om oppholdstillatelse omfattes likevel ikke.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke forhold det kan opplyses om, og om vilkår som må være oppfylt før oversendingen kan finne sted. Kongen kan i forskrift også gi nærmere regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner med andre lands myndigheter i saker om beskyttelse etter reglene i kapittel 4 eller vern mot utsendelse etter reglene i kapittel 9, ut over det som følger av annet ledd.

Kapittel 12 Behandling av fingeravtrykk mv., tvangsmidler og straff

§ 99 Generelt om bruk av tvangsmidler

Et tvangsmiddel kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til det. Tvangsmiddelet kan ikke brukes når det etter sakens art og forholdene ellers ville være et uforholdsmessig inngrep.

Tvangsmidler for å sikre iverksettingen av et vedtak kan anvendes når det er fattet vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, og under behandlingen av en sak som kan føre til et slikt vedtak.

§ 100 Fotografi og fingeravtrykk

Det kan tas fotografi og fingeravtrykk av en utlending som

- ikke kan dokumentere sin identitet, eller som det er grunn til å mistenke for å oppgi falsk identitet,
- søker oppholdstillatelse etter loven,
- er blitt innvilget eller har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter loven, eller
- er bortvist eller utvist, eller som antas å oppholde seg ulovlig i riket.

Fingeravtrykk og fotografi tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder.

For behandling av fingeravtrykk i henhold til Dublin-samarbeidet, jf. § 32 første ledd bokstav b, gjelder reglene i § 101.

En beslutning om at det skal tas fotografi eller fingeravtrykk, treffes av polititjenestemann, utenriksstasjon eller Utlendingsdirektoratet.

Politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, kan avgjøre at fingeravtrykk og fotografi skal tas med tvang. Utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av et slikt tvangsinngrep brakt inn for retten. Politiet sørger for at utlendingen blir gjort kjent med denne retten.

§ 101 Behandling av fingeravtrykk. Eurodac

Som ledd i Dublin-samarbeidet, jf. § 32 første ledd bokstav b, kan fingeravtrykk tas av en utlending som har fylt 14 år, og som

- søker oppholdstillatelse etter § 28,
- uten å bli bortvist blir anholdt i forbindelse med ulovlig passering av en ytre Schengengrense, eller
- oppholder seg ulovlig i riket.

Sammen med fingeravtrykkene kan det samles inn følgende opplysninger:

- dato for den dagen fingeravtrykkene ble tatt,
- sted og dato for fremleggelsen av en søknad om beskyttelse etter § 28,
- kjønn og opprinnelsesstat.

Opplysningene skal overføres til en sentralenhet for fingeravtrykksopplysninger.

Personopplysningsloven gjelder for behandlingen av opplysningene hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder om overføring av opplysninger til sentralenheten, lagring, sammenlikning med andre opplysninger, overføring av resultatene av en slik sammenlikning, sikkerhet, sperring og sletting av opplysninger samt regler for å sikre korrekte og oppdaterte opplysninger.

§ 102 Innhentning og behandling av opplysninger om visumsøkere m.m. Visa informasjonssystem (VIS)

§ 103 Undersøkelse av utlendingens person, bolig eller lignende

Det kan foretas undersøkelse av utlendingens person, bolig, rom eller annet oppbevaringssted dersom det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen

- skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet eller andre opplysninger av vesentlig betydning for en sak om oppholdstillatelse,
- har penger eller andre formuesgoder som kan brukes til å dekke utgifter i forbindelse med utreisen som utlendingen har plikt til å dekke, og det er mest sannsynlig at utlendingen ikke frivillig vil dekke utgiftene, eller
- har reisedokument, billetter eller annet materiale som kan sikre iverksetting av vedtaket, og det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen.

Uten utlendingens skriftlige samtykke kan undersøkelser som nevnt i første ledd bare foretas etter beslutning fra retten. Er det fare ved opphold, kan beslutningen treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med undersøkelsen og hva undersøkelsen omfatter. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før undersøkelsen foretas, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses hva saken gjelder og formålet med undersøkelsen.

Reglene i straffeprosessloven §§ 198 til 202 gjelder så langt de passer.

§ 104 Beslag

Dersom det foreligger tvil om utlendingens identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet, kan det foretas beslag av reisedokumenter, billetter eller annet materiale som kan bidra til å avklare eller dokumentere identiteten. Tilsvarende gjelder ved tvil om tidligere

oppholdssted, når dette har betydning for retten til opphold i riket.

Når det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak, kan det foretas beslag av reisedokumenter og annet materiale som kan dokumentere utlendingens identitet. Tilsvarende kan det foretas beslag av billetter og penger eller andre formuesgoder til dekning av kostnader som utlendingen plikter å dekke i forbindelse med utreisen. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om størrelsen på beløpet som kan beslaglegges.

Det kan foretas beslag av reisedokumenter til utlendinger hvis eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 73.

Avgjørelsen om beslag besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med beslaget og hva det skal omfatte. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før beslaget iverksettes, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget.

Når utlendingen ankommer riket, ved undersøkelse etter § 103 og i situasjoner hvor det er fare ved opphold, kan beslag tas av en polititjenestemann. Beslaget skal straks meldes til den som ellers treffer avgjørelser om beslag, jf. fjerde ledd. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget. Hvis beslaget opprettholdes, nedtegnes det en beslutning etter fjerde ledd.

Enhver som rammes av beslaget, kan kreve spørsmålet om det skal opprettholdes brakt inn for retten. Politiet sørger for at den som rammes av beslaget, blir gjort kjent med denne retten. Reglene i straffeprosessloven kapittel 16, med unntak av §§ 208 a og 210-212, gjelder så langt de passer.

§ 105 *Meldeplikt og bestemt oppholdssted*

En utlending kan pålegges meldeplikt eller bestemt oppholdssted når

- utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak,
- det eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 73.

Pålegg om meldeplikt og bestemt oppholdssted besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Utlendingen kan kreve innbrakt for retten spørsmålet om vilkårene for meldeplikt og bestemt oppholdssted foreligger, og om det er grunn til å opprettholde pålegget. Politiet sørger for at den som rammes av pålegget om meldeplikt og bestemt oppholdssted, blir gjort kjent med denne retten. Straffeprosessloven §§ 175 første ledd annet punktum, 184 og 187a gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om pålegg om meldeplikt eller bestemt oppholdssted etter første ledd.

§ 106 *Pågrepelse og fengsling*

En utlending kan pågripes og fengsles hvis

- utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av vedtak som innebærer at utlendingen plikter å forlate riket,
- utlendingen ikke gjør det som er nødvendig for å oppfylle plikten til å skaffe seg gyldig reisedokument, og formålet er å fremstille utlendingen for det aktuelle lands utenriksstasjon for å få utstedt reisedokument.

Pågrepelse besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågrepelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd bokstav b og c kan besluttes for høyst fire uker av gangen.

Samlet fengslingstid kan ikke overstige 12 uker, med mindre det foreligger særlige grunner.

§ 107 *Utlendingsinternat*

En utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 106 første ledd, skal som hovedregel anbringes i utlendingsinternat.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helsetjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet, privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når det er nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 90, kan politiet

- undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,
- midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,
- kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,
- kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, eller
- visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette leddet kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representanter for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 90, og andre mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,
- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra fellesskapet på internatet.

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette leddet bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankomster, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasseringer, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helsepersonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

§ 108 *Straff*

Med bot eller med fengsel inntil seks måneder eller med begge deler straffes den som:

- a) forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmelsene som er angitt i det følgende, eller forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av disse bestemmelsene:

§ 7 første ledd

§ 8 første ledd

§ 9 første og fjerde ledd

§ 14 første og annet ledd

§ 16 første og tredje ledd

§ 19 første og annet ledd

§ 20 tredje ledd

§ 21 første ledd

§ 27 første ledd, jf. fjerde ledd

§ 55 første og annet ledd

§ 71 annet ledd

§ 83 første og annet ledd

§ 90 sjetten ledd

§ 93 første ledd annet punktum

§ 94 første ledd

§ 105 første ledd,

- b) forsettlig eller uaktsomt overtrer en forskrift gitt i medhold av loven her, eller forbud, påbud eller vilkår som er gitt i medhold av en slik forskrift, når Kongen har fastsatt i forskriften at forholdet skal kunne straffes etter bestemmelsen her,
- c) forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.

Med bot eller med fengsel inntil to år straffes den som:

- a) forsettlig eller grovt uaktsomt gjør bruk av en utlendings arbeidskraft når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven,
- b) forsettlig eller grovt uaktsomt formidler arbeid eller bolig for en utlending, eller utferdiger eller formidler erklæringer, tilsagn eller dokumenter til bruk for en sak etter loven, når forholdet innebærer en utilbørlig utnyttelse av utlendingens situasjon,
- c) forsettlig ved falske forespeilinger eller liknende utilbørlig atferd forleder en utlending til å reise inn i riket med sikte på å bosette seg her,
- d) forsettlig overlater til en annen pass, reisebevis for flyktninger, annet reisedokument eller liknende dokument som kan bli brukt som reisedokument, når vedkommende vet eller bør forstå at det kan bli brukt av en utlending til å reise inn i riket eller til en annen stat. Med bot eller med fengsel inntil tre år straffes den som
 - a) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig opphold i riket eller i et annet land som deltar i Schengensamarbeidet, eller
 - b) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til et annet land. Dette gjelder likevel ikke dersom hensikten er å hjelpe en utlending som omfattes av lovens § 28 til å reise inn i første trygge land.

Med bot eller med fengsel inntil seks år straffes den som

- a) i vinnings hensikt driver organisert ulovlig virksomhet med sikte på å hjelpe utlendinger til å reise inn i riket eller til en annen stat, eller
- b) i vinnings hensikt hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til en annen stat dersom handlingen medfører at personen som berøres av handlingen blir utsatt for livsfare.

Medvirkning straffes på samme måte.

Overtredelse av første ledd regnes som forseelse.

Forsøk på overtredelse av innreiseforbudet i § 71 annet ledd er straffbart.

Når allmenne hensyn krever det, skal Utlendingsdirektoratet anmelde forholdet når det er grunn til å tro at det har skjedd en overtredelse av første ledd bokstav a eller annet ledd bokstav a, ved at det er gjort bruk av arbeidskraften til en utlending som ikke har nødvendig tillatelse etter loven.

Overtredelse av denne paragraf påtales bare når allmenne hensyn krever det.

Kapittel 13 Særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen)

Kapittel 14 Avsluttende bestemmelser

§ 124 *Forskrifter i medhold av loven*

Foruten forskrifter som nevnt i de enkelte paragrafer, kan Kongen i forskrift gi nærmere regler til gjennomføring av loven.

§ 125 *Ikrafttreden og overgangsbestemmelser*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Fra den tiden loven trer i kraft oppheves lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Kongen kan gi overgangsbestemmelser i forskrift.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 55 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 21.28.48)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet kommer til å stemme for dette.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endring i utlendingsloven (tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endring:

Ny § 47 a skal lyde:

§ 47 a. *Verneting*

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av Utlendingsnemnda etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet og Kongen i statsråd. Tvisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har representanten Per-Willy Amundsen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å straks iverksette samtaler og forhandlinger med Irak for å forberede utsendelse av personen kjent som mulla Krekar.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:25 (2007-2008) - om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Per-Willy Amundsen og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). (Adgang til å sette utlendinger som truer rikets sikkerhet i lukket forvaring.) - bifalles ikke.

Presidenten: Presidenten vil la votere alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov

om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endring:

§ 29 nytt femte ledd skal lyde:

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens litra d, eller e, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

II

Loven trer i kraft straks.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 55 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.30.50)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i helsepersonelloven
og helseregisterloven

Presidenten: Presidenten vil starte med å ta opp forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell (helsepersonelloven) skal ny § 62a lyde:

§ 62a. Tilbakekall av retten til å utferdige attester, erklæringer o.l.

Hvis helsepersonells utferdigelse av attester, erklæringer o.l. er i strid med denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av den, kan Statens helsetilsyn helt eller delvis kalle tilbake retten til å utferdige attester, erklæringer o.l.

Ved vurdering av tilbakekall etter første ledd skal det legges vekt på alvorligheten av overtredelsen, herunder om den har foregått over tid, dens omfang, om overtredelse skyldes forsettlig eller grovt uaktsomt forhold fra helsepersonellens side, om overtredelsen har ført til uriktige avgjørelser i rettsforhold, herunder at noen ikke har fått den rettsstilling de har krav på eller har fått en urettrettet rettsstilling, samt om helsepersonellet tidligere har mottatt advarsel for lignende forhold.

Tilbakekall etter første ledd skal gjelde for en bestemt tid. Tilbakekall skal, når forholdene taler for det, begrenses til å gjelde bestemte typer attester, erklæringer o.l. eller til å gjelde attester, erklæringer o.l. som utferdiges til bruk for nærmere bestemte formål eller overfor nærmere bestemte mottakere.

Helsepersonell kan selv gi avkall på retten til å utferdige attester, erklæringer o.l. ved skriftlig erklæring til Helsetilsynet i fylket. Et avkall er bindende i den perioden det er gitt for.

Vedtak om tilbakekall av retten til å utferdige attester, erklæringer o.l. er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 53 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.31.42)

Presidenten: Presidenten vil så ta opp forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) skal § 17 tredje ledd nytt tredje punktum lyde:

Dersom organet innhenter vurdering til bruk i saksforberedelsen fra særlige rådgivere eller sakkyndige, skal dokument om innhenting av slik uttalelse etter samme betingelser forelegges partene til uttalelse.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 26 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.32.13)

Videre var innstilt:

I

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) gjøres følgende endringer:

§ 15 skal lyde:

§ 15. Krav til attester, *erklæringer* o.l.

Den som utsteder attest, *erklæring* o.l. skal være var- som, nøyaktig og objektiv. Attest, *erklæring* o.l. skal være *korrekt* og bare inneholde opplysninger som er nødvendige for formålet. *Attest, erklæring o.l. skal inneholde alle opplysninger som helsepersonellet bør forstå er av betydning for mottageren og for formålet med attesten, erklæringen o.l. Helsepersonellet skal gjøre det klart dersom attesten, erklæringen o.l. bare bygger på en begrenset del av de relevante opplysningene helsepersonellet har.* Helsepersonell som er inhabil etter forvaltningsloven § 6, skal ikke utstede attest, *erklæring* o.l.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om utforming av og innhold i attester, erklæringer o.l.

Ny § 21a skal lyde:

§ 21a. *Forbud mot urettmessig tilegnelse av taushetsbelagte opplysninger*

Det er forbudt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg, bruke eller besitte opplysninger som nevnt i § 21 uten at det er begrunnet i helsehjelp til pasienten, administrasjon av slik hjelp eller har særskilt hjemmel i lov eller forskrift.

§ 56 skal lyde:

§ 56. Advarsel

Statens helsetilsyn kan gi advarsel til helsepersonell som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter etter denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av den, hvis pliktbruddet er egnet til å medføre fare for sikkerheten i *helsetjenesten*, til å påføre pasienter en betydelig belastning eller til i vesentlig grad å svekke tilliten til helsepersonell eller helsetjenesten.

Statens helsetilsyn kan gi advarsel til helsepersonell som har utvist en atferd som er egnet til i vesentlig grad å svekke tilliten til vedkommende yrkesgruppe.

Advarsel er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 59 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Statens helsetilsyn kan etter søknad oppheve begrensninger etter første ledd hvis helsepersonellet godtgjør at det ikke lenger er grunnlag for slike begrensninger eller at vilkårene som ble stilt er oppfylt.

Vedtak om begrensning av autorisasjon og avslag på søknad om opphevelse av fastsatte begrensninger er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Ny § 59a skal lyde:

§ 59a. *Begrensning av autorisasjon uten at vilkårene for tilbakekall er oppfylt*

Selv om vilkårene for tilbakekall etter § 57 ikke er oppfylt, kan Statens helsetilsyn begrense autorisasjonen til å gjelde utøvelse av bestemt virksomhet under bestemte vilkår hvis advarsel etter § 56 ikke fremstår som tilstrekkelig for å sikre lovens formål. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om det er grunn til å tro at helsepersonellet av grunner som nevnt i § 57 kan bli uegnet til å utøve sitt yrke forsvarlig dersom autorisasjonen ikke begrenses.

Statens helsetilsyn kan etter søknad oppheve begrensninger etter første ledd hvis helsepersonellet godtgjør at det ikke lenger er grunnlag for slike begrensninger eller at vilkårene som ble stilt er oppfylt.

Vedtak om begrensning av autorisasjon og avslag på søknad om opphevelse av fastsatte begrensninger er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 68 andre ledd skal lyde:

Statens helsepersonellnemnd er klageorgan for vedtak etter § 53, §§ 56-59a og §§ 62-65a. Apotekklagenemnda er klageorgan for vedtak som fastsatt i medhold av apotekloven § 9-1 første ledd.

§ 71 første ledd skal lyde:

Vedtak i Statens helsepersonellnemnd etter § 53, §§ 56-59a og §§ 62-65a kan bringes inn for retten, som kan prøve alle sider av saken.

II

I lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 13a skal lyde:

§ 13a. *Forbud mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger*

Det er forbudt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg, bruke eller besitte helseopplysninger som behandles etter denne loven uten at det er begrunnet i helsehjelp til pasienten, administrasjon av slik hjelp eller har særskilt hjemmel i lov eller forskrift.

§ 34 nytt første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer § 13a, straffes med bøter eller fengsel i inntil tre måneder.

§ 34 nåværende første, andre og tredje ledd blir andre, tredje og fjerde ledd.

III

Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene skal tre i kraft til forskjellig tid.

Presidenten: Under I har Fremskrittspartiet varslet at de vil stemme imot § 56 og ny § 59a. – Det ristes på hodet. Fremskrittspartiet vil ikke stemme imot. Komiteens leder sier at Fremskrittspartiet ikke skal stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Vigdis Giltun på vegne av Fremskrittspartiet satt fram et forslag. Forslaget lyder:

«I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. (helsepersonelloven) skal § 4 nytt andre ledd lyde:

Helsepersonell som utøver yrket i Norge, må beherske norsk språk skriftlig og muntlig.

§ 4 andre, tredje og fjerde ledd blir nye tredje, fjerde og femte ledd.»

Presidenten vil starte med å la votere over dette forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 55 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.33.38)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v
om endringer i helsepersonelloven og alternativ
behandlingsloven

I

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endringer:

§ 3 andre ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at loven eller enkelte bestemmelser i loven skal gjelde for nærmere angitt personell som ikke omfattes av første ledd, *herunder personell som Norge etter folkerettslige regler er forpliktet til å gi rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.*

§ 52 første ledd skal lyde:

På grunnlag av *folkerettslige regler som Norge er forpliktet av* kan autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning og rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, gis til norsk eller utenlandsk statsborger.

§ 53 første, andre og tredje ledd skal lyde:

Sosial- og helsedirektoratet gir autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning mot nærmere fastsatt godtgjørelse. *Sosial- og helsedirektoratet gir også rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, jf. § 52 første ledd.* Departementet kan i forskrift pålegge den enkelte utdanningsinstitusjon og andre med utdanningsansvar å gi autorisasjon for utdanninger der det ikke kreves praktisk tjeneste (turnustjeneste), jf § 48 andre ledd bokstav b. Sosial- og helsedirektoratet kan delegerer myndighet til å gi spesialistgodkjenning til private yrkesorganisasjoner.

Sosial- og helsedirektoratet kan nekte en søker autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning *eller rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning*, hvis det foreligger omstendigheter som ville gitt grunnlag for tilbakekall etter § 57.

Vedtaket etter bestemmelsens *første og andre* ledd er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Ny § 65 a skal lyde:

§ 65 a Reaksjoner overfor midlertidig yrkesutøvere
Statens helsetilsyn kan ilegge følgende reaksjoner til

helsepersonell som utøver yrket midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, jf. § 52 første ledd:

- a) advarsel
- b) tilbakekall av retten til å utøve yrket midlertidig
- c) suspensjon av retten til å utøve yrket midlertidig
- d) begrensning av retten til å utøve yrket midlertidig
- e) hel eller delvis tilbakekall av retten til å rekvirere legemidler i gruppe A og B.
- f) suspensjon av retten til å rekvirere legemidler i gruppe A og B.

Reaksjonene ilegges på samme vilkår og etter samme regler som ileggelse av tilsvarende reaksjoner i §§ 56-59 a og §§ 63-64.

§ 68 andre ledd første punktum skal lyde:

Statens helsepersonellnemnd er klageorgan for vedtak etter §§ 53, 56-59 a og 62-65 a.

§ 71 første ledd skal lyde:

Vedtaket i Statens helsepersonellnemnd etter §§ 53, 56-59 a og 62-65 a kan bringes inn for retten, som kan prøve alle sider av saken.

§ 74 nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Personell som har rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, kan benytte den yrkesbetegnelsen de benytter i det landet de er etablert, på en slik måte at tittelen ikke forveksles med tilsvarende norsk tittel. Personell som har rett til å utøve yrke som lege, legespesialist, tannlege, tannlegespesialist, sykepleier, jordmor eller provisorfarmasøyt midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, kan bruke norsk yrkesbetegnelse.

Rett til å bruke norsk tittel har også annet personell som har rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, dersom norsk autorisasjonsmyndighet har kontrollert vedkommendes yrkeskvalifikasjoner.

II

I lov 27. juni 2003 nr. 64 om alternativ behandling av sykdom mv. gjøres følgende endringer:

§ 8 nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Personell som har rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, kan benytte den yrkesbetegnelsen de benytter i det landet de er etablert, på en slik måte at tittelen ikke forveksles med tilsvarende norsk tittel. Personell som har rett til å utøve yrke som lege, legespesialist, tannlege, tannlegespesialist, sykepleier, jordmor eller provisorfarmasøyt midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, kan bruke norsk yrkesbetegnelse.

Rett til å bruke norsk tittel har også annet personell som har rett til å utøve yrke som helsepersonell midler-

tidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, dersom norsk autorisasjonsmyndighet har kontrollert vedkommendes yrkeskvalifikasjoner.

§ 8 nåværende andre ledd blir nytt fjerde ledd.

III

I lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) skal § 1 første ledd pkt. c) lyde:

c) av helsepersonell som yter helsehjelp i henhold til offentlig autorisasjon eller lisens, personer som opptrer på vegne av disse, *personer som har rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning* eller andre personer som er fastsatt i forskrift.

IV

Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Sak nr. 6 [21:34:17]

Referat

1. (63) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. (særskilt tildeling av overskot frå Norsk Tipping) (Besl. O. nr. 44 (2007-2008))
 2. lov om endring i veglov 21. juni 1963 nr. 23 (Besl. O. nr. 41 (2007-2008))
 - er sanksjonert under 4. april 2008
 - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (64) Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) (Ot.prp. nr. 44 (2007-2008))
 - Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (65) Representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Arne Sortevik om lov om endring i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven) (foreldelse i forbindelse med barnehjemsaker) (Dokument nr. 8:86 (2007-2008))
 - Enst.: Sendes justiskomiteen.
4. (66) Lov om endringer i barnehageloven (Om formålet med barnehagen) (Ot.prp. nr. 47 (2007-2008))
 - Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
5. (67) Lov om endringer i opplæringslova (Om formålet med opplæringen) (Ot.prp. nr. 46 (2007-2008))
 - Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
6. (68) Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (byggesaksdelen) (Ot.prp. nr. 45 (2007-2008))
 - Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? Det er ikke skjedd. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.35.
